

સાદા ને સરલ પ્રશ્નોત્તર.

(૩૩૦ પ્રશ્નોત્તરોનો મ ગ્રંથ)

પ્રમુખકાર

શા. ડાહ્યાભાઈ મોતીચંદ-ઓશ્વાડ.

ઉત્તરદાતા

શા. કુવરજી આણુદજી-ભાવનગર.

સામાન્ય જીવિના જીનજી કુઓને કાઈક જોષ થવા
તેમજ કાઈક જીવિને પ્રેરણા થના માટે

પ્રગટ

શ્રીજૈનધર્મપ્રસારકસભા
ભાવનગર

વીર સવત ૨૪૫૭

વિક્રમ સવત ૧૯૮૭

ધી “ શાન્તિવિજય ” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ—ભાવનગર

કિંમત પાચ આના

વધારે નકલ મગાનનાર માટે આજ આના.

મુધારો

- ૧ પ્રશ્ન ૭૧ ના ઉત્તરમાં વિદ્યાઓ ૮૪૦૦૦ છપાયેલ છે તે પ્રેસની ભૂલ છે ૪૮૦૦૦ બોધએ પ્રશ્ન ૧૮૬ ના ઉત્તરમાં ૪૮૦૦૦ છપાયેલ પણ છે
- ૨ પ્રશ્ન ૧૩૪ ના ઉત્તરમાં ' જોક પહોર છે ત્યા પોહો પહોર અને આઠયા છે ત્યા અથવા વાચલુ
- ૩ પ્રશ્ન ૩૨૨ ના ઉત્તરમાં લખ્યું છે કે તેને (ચિવાતિ પુત્રને) કેવળજ્ઞાન થયું ત્યારે મુનિવેશ નહોતો, પરંતુ તેને કેવળ જ્ઞાન તે ભવમાં થયુંજ નથી, તે દેવલોકે ગયેલા છે

આ શિવાય આ પ્રશ્નોત્તરો વાંચીને જે ટોઇ વિદ્વાન માધુ કે અનુસવી શાવક મળવના સૂચવશે તે માસિકદ્વારા પ્રગટ કર્યું ને આભાર માનશું

કે. આ

પ્રસ્તાવના

પ્રૌઢમતિવાળા વિદ્વાનોની પાસે આ ગાળખેલ જેવા માદા ને સગલ પ્રશ્નોત્તરોની ખુઝમા પ્રસ્તાવના શુ લખવી ? તોપણ કેટલીક જરૂરની બાબતો જણાવવા માટે લખવી પડી છે

આ પ્રશ્નકાર કાર્મિક તર્કબુદ્ધિવાળા અને સાચી હકીકતના શોધક જૈનબધુ છે તેના કરેલા પ્રશ્નો ને ઉત્તરો મોટી સખ્યામા હોવાથી શ્રી જૈનધર્મપ્રકાશ માસિકમા પ્રગટ થઈ શકેલા નહીં પરંતુ તેમાના કેટલાક પ્રશ્નો ઉપયોગી હોઈને પ્રગટ થાય તો ઠીક એવી ઇચ્છા રહેતી હતી, તેવામા તે પ્રશ્નકાર બધુએજ આ બુક છપાવવામા થતા ખર્ચની મુમારે અરધી રકમ એટલે ૩૧ ૭૫) આપવા ઇચ્છા જણાવી એટલે બાકીનો ખર્ચ ઉદારદિલ શે. નાગરદાસ પુરૂષોત્તમદામ શાણુપુર નિનાર્મીની મમા મારફતની આવા કાર્યમા વાપગ્વાની રકમમાથી વાપરવાનુ નકી કરી આ પ્રશ્નોત્તરો છપાવીને બહાર પાડવામા આવ્યા છે

આજગુધીમા પ્રશ્નોત્તરોના અનેક સંસ્કૃત અથવા મેનપ્રશ્ન, હીરપ્રશ્ન, વિશેષગતક, પ્રશ્નોત્તર માર્ધશતક, પ્રશ્નચિતામણિ વિગેરે ગ્રંથાયેલ છે ને કેટલાક છપાયા વિનાના છે, પરંતુ તેમા બહોળે ભાગે પ્રશ્નકાર મુનિઓ હોય છે અને ઉત્તરદાતા તો અનેક શાસ્ત્રોના અનુભવી આચાર્ય મહારાજ છે વળી ઉત્તરો શાસ્ત્રાધાર માથે આપેલા છે આ બુકની અદર તો પ્રશ્નકાર ને ઉત્તરદાતા બને ગૃહસ્થ (શ્રાવક) છે અને ઉત્તરો પણ માલીગીને મમજણના

પ્રમાણમાં આવેલા છે તેથી આ પ્રશ્નોત્તરોમાં વિદ્વાનો આસ્વાદ મળી શકે તેમ નથી

દેટલાક પ્રશ્નોત્તરો પોતાના સકંપથી ઉઠાવેલા પણ છપા ચેલા છે તે પશ્ચિમમાં શેઠ અનુપચંદ મલુકચંદ ભટ્ટચંનિવાસી પણ છે કે જેઓ જૈનશાસ્ત્રના સોતાતરીકે બહોળા અનુભવવાળા ચર્ચાગ્રેલા છે

આ છુક છપાઈને પ્રગટ થતા સુધીમાં જણાવેલ ૩ રખ લનાઓના સુધારા પ્રારંભમાં છાપેલા છે હવે પછી જે કોઈ વિદ્વાન મુનિ કે શ્રાવક રખવના સૂચવશે તે શ્રી જૈનધર્મપ્રકાશ દ્વારા પ્રગટ કરશુ

સારગ્રાહી જૈનભ્રમુઓ આ છુક વાચી તે સબધીના પોતાના વિચાર જણાવશે તો તેથી અમારા હૃદય ઉપર વધારે પ્રકાશ પડી શકશે, માટે તેમ કરવા વિનંતિ છે

આ પ્રશ્નોત્તરો વાચી આપવાની તરફી સન્નિવ્ર મુનિ કર્પૂર વિજયજીએ લીધી છે, તેથી તેમનો આભાર માનવામાં આવે છે

અમાનો શુભ હેતુ જૈનભ્રમુઓમાં જ્ઞાન ફેલાવવાનો છે તેમાં આ છુક અમુક ભાગ બાંતવશે એમ ધારવામાં આવે છે પરમાત્મા મોને સારગ્રાહી ભુદ્ધિ આપે એમ ધર્યો આ હુ છી પ્રસ્તાવના સમાપ્ત કરવામાં આવે છે

પ્ર. અશાહ શ્રુદિ ૫ } શ્રી જૈનધર્મ પ્રસારક સભા.
સ ૧૮૮૭ } ભાવનગર

સાદા ને સરલ પ્રશ્નોત્તર.

(પ્રશ્નકાન્ડ-શા ડાયાલાઈ મોતીચંદ-ઓરપાલ.)

પ્રશ્ન ૧-‘પદ્મ શબ્દ વાણેજ કેને કહીએ ? એ શબ્દનો અર્થ શું છે ?

ઉત્તર-અનેક પ્રકારના વાણેજોમાંથી નીકળતા શબ્દોના પાંચ પ્રકાર મધુર, મદ્ર વિગેરે શબ્દવેત્તાઓએ પાઠેલા છે તેથી તેવા પાંચે પ્રકારના શબ્દવાળા અનેક વાણેજો, એમ એનો અર્થ સમજવો.

પ્રશ્ન ૨-શ્રી ગૌતમસ્વામીના માતાપિતાના નામ, સ્થાન, આયુ વિગેરે શેમાંથી લખ્ય થયે ? તે કયો ધર્મ પાળતા હતા ?

ઉત્તર-ગૌતમસ્વામીનો રાસ અર્થ સહિત છપાયેલ છે તેમાંથી તેમને લગતી સર્વ હકીકત મળી શકશે તેમનું ગોળ-રંગામ, વસ્ત્રભૂતિ પિના, પૃથ્વી માતા અને ૬૨ વર્ષનું આયુ હતું તેઓ વેદાનુયાયી બ્રાહ્મણ હતા.

* આ પ્રશ્નોત્તરો અ પદ્મ મનુષ્યો-જાવકેને સાધારણ વાંત સમજવા માટે પ્રસિદ્ધ કર્યા છે એમાં કોઈ વિદ્વતા ભરેલા પ્રશ્નોત્તરો છે એમ સમજવાનું નથી તેમાં પણ હજારો પાનાથી થયેલી રખનના માટે પ્રાગ્ લખાઈ દેખા માનવામાં આવે છે.

ઉત્તરકાર.

પ્રશ્ન ૩-છી નહાવીરસવામીના અગ્યારે ગણધર જૈનેતર એવી
પ્રાદ્યુ કોમમાથી થયા તેનું શુ કારણ ? જૈન કોમમા કેમ ગણધર
થવા યોગ્ય નહોતા ? અથવા તેવાઓએ કીશા લીધી નહોતી ?

ઉત્તર-વીતરાગના માગ મા જૈન જૈનેતરનો એવો ભેદ રાખે-
લોજ નથી લેનામા વધારે યોગ્યતા દેખાય તેને ગણધર પદ
આપવામા આવે છે મહાવીર પ્રભુ કેવળજ્ઞાન પામ્યા તે વખતમા
ચક્ષુગાદિની પ્રવૃત્તિ-તેમા જીવોનો કોમ કરવા વિગેરેની બહુ
વધી ગણ હતી, તેમા કરાવનાગ શુરૂ તરીકે ખાસ પ્રાદ્યુ હતા
તેથી તેવા હિમક ચનાદિક બધ કમવવા માટે તે કાર્યના કરાવ-
નારા તેના ધર્મશુરૂઓનેજ પ્રતિબોધ પમાડવાની ખાત્ર આવશ્યકતા
હતી તેથી ખાત્ર લમ તે ઉપર આપેનું જણાય છે

પ્રશ્ન ૪-ખીજા તીર્થ કરોના ગણધરે જૈન વગમાથી થયા
છે કે જૈનેતર થયા છે ?

ઉત્તર-એને માટે કોમ તરીકેનો ખાસ ઉલ્લેખ વાચવામા
આવ્યો નથી, તેમ તેવો ઉલ્લેખ કરવાની જરૂર પણ નહોતી, કારણ
કે જૈનધર્મ ખાત્ર અમુક કોમનોજ નહોતો ને નથી

પ્રશ્ન ૫-ગણધર ગાંધનો અર્થ શુ ? તેઓ કોની જ્ઞાતામા
રહેતા હશે ? એક ગણધર ખીજા ગણધરની જ્ઞાતામા વર્તતા
હશે ? દરેક ગણધરના પરિવારને પગપર વહન વ્યવહારાદિ હશે
કે કેમ ?

ઉત્તર ગણ એટલે સમૂહ મુનિઓના સમૂહને ધર-ધારણ
કરે, તેમની સારમ ભાગ કરે, જણાવે, ગણાવે, આગળ વધાવે તે
ગણધર કહેવાય છે બધા ગણધરો પગમાતમાની જ્ઞાતામા રહે

છે અને ઉત્તરોત્તર ક્રમ પ્રમાણે એકબીજાનો વિનય સાચવે છે પરમાત્માને વિરહે જે ગણધરને સમુદાયના વડા તરીકે પ્રભુએ સ્થાપ્યા હોય તેની આજ્ઞામા ગધો સમુદાય વર્તે છે મહાવીર પ્રભુએ મુધર્માસ્વામીને વડા સ્થાપ્યા હતા તેથી ગધો સમુદાય તેમની આજ્ઞામા વર્તતો હતો. દરેક ગણધરના પરિવારને પરમ્પર વદન વ્યવહારાદિ દરેક પ્રકારનો મળેલ દીક્ષાપર્માય વિગેરે શાસ્ત્રોક્ત મર્યાદા પ્રમાણે હોય છે.

પ્રશ્ન ૬-ગૌતમસ્વામી અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર સૂચના કીધેલું અવલબન લઈને ચલ્યા એ હકીકત બરાબર છે ?

ઉત્તર-એ હકીકત માત્ર સલાવનારૂપ જણાય છે એઓ પોતાની લખિવડેજ ચલ્યા છે, પરંતુ જાણે મૃચના કીરણનું અવલબન લઈને ચલ્યા ન હોય એવી સલાવના કરી છે સૂચના કીરણો વિસસા હોવાથી હાથમા આવે તેવાજ નથી તેથી અવલબન રૂપ ચતા નથી.

પ્રશ્ન ૭-અષ્ટાપદપરના ચૈત્યમા બિગજમાન ડગેલી પ્રભુના ગિંબની ગોઠવણ તે તીર્થના ચિત્રમા આવે છે તેવી છે કે શાસ્ત્રોક્ત ચત્તારીમહદસદોષ એ ગાથા પ્રમાણે છે ?

ઉત્તર-ચિત્રમા ચાર દિશા બતાવી શકાય નહીં તેથી ઉપર નીચે ૨૪ પ્રભુના ગિંબ બતાવવામા આવેલ છે બાકી ત્યાં સ્થાપના તો શાસ્ત્રોક્ત ચા, આઠ, દગ ને જે-એ રીતે ૨૪ પ્રભુની ચાર દિશા મન્મુખ કરેલી છે જુલમ ને અજિત બે પૂર્વ દિશાએ, સભવાંદિ ચા, દક્ષિણ દિશાએ, મુખાર્ધાંદિ આ. પશ્ચિમ દિશાએ અને ધર્મનાથાદિ દગ ઉત્તર દિશાએ બાણવા,

પ્રશ્ન ૮-અષ્ટાપદ ઉપરના ચૈત્યમા અતિમાઓની જે સખ્યા ચારે દિશાઓએ રાખવામા આવી છે તેનું ખાસ કાંઈ કારણ છે ?

ઉત્તર-દરેક જિજ્ઞાસુ પોતપોતાની અવગાહના પ્રમાણે હોવાથી અવગાહનાના સમામ ઉપર મોટેભાગે આધાર રાખવામા આવેલો જણાય છે તદુપરાત ળીલું કાંઈ કારણ જણવામા નથી

પ્રશ્ન ૯-અષ્ટાપદની શોધ હાલના વિમાનોના સાધનથી થઈ શકે ? તે પર્વત ઉપર અત્યારે કોઈ તપસ્વી, ઋષિઓ, મુનિઓ કે જનાવરો હશે ? ત્યાં છેડું કોણ ગયું છે ?

ઉત્તર-એની શોધ કરવા માટે કદેલો પ્રયાસ ફળદાયક થવા સંભવ નથી કારણ કે એમ હોત તો પૂર્વે થઈ ગયેલા જૈની રાજા મહારાજાઓ, મંત્રીઓ અને આચાર્યાદિકા શોધ કરત ચા કરાવત-વળી તેની ઉપર તપસ્વી વિગેરે હશે કે કેમ ? તેને માટે તો 'મૂલ નાસ્તિ કુત શાખા' એ ન્યાય સમજવાનો છે ગૌતમસ્વામી, પછી ત્યાં ગરુડાદીસૂત્રિ છિલા ગયાનું વાચવામા આવેલ છે

પ્રશ્ન ૧૦-અષ્ટાપદ પર્વત શાશ્વત કે અશાશ્વત ? તેને પગથીઆ આઠજ હતા ? અને અષ્ટાપદ નામ તે ઉપરથીજ પડ્યું હતું ?

ઉત્તર-એ પર્વત શાશ્વત પર્વતોમા ગણાવેલ નથી તેની ઉપર ચડવાના પગથીઆ એકેક ચોજનના આઠજ હતા અને ખસ કરીને તેટલા ઉપરથીજ તેનું નામ અષ્ટાપદ પડ્યું હતું

પ્રશ્ન ૧૧-દિગંધુમાર ને દિગંધુમારીઓની સખ્યા કેટલી છે ? તેના રહેવાના સ્થાન વિગેરે હકીકત શેમા જાંતાવેલી છે ? દિગંધુમારનું પૂજન શા માટે કરવામા આવે છે ?

ઉત્તર-દિગ્ગુમાર છેજ નહીં. દિગ્ગુમારીઓ ૫૬ છે તેના સ્થાન અને ફરજ વિગેરે શ્રી કલ્પમૂત્રની ટીકામાં પ્રભુના પ્રસૂતિ કાર્યને પ્રસંગે વિસ્તારથી કહેલ છે તેઓ સ્વામી-વિનાની હોવાથી કુમારીકા કહેવાય છે અને ૮ અધોલોકમા, ૮ ઉર્ધ્વલોકમા, ૩૨ રૂચકગિરિ ઉપર ચાર દિગામા, ૪ વિદિ-શામા અને ૪ રૂચકદ્વીપમા રહે છે પૂજા દશ દિગ્પાળની કરવામા આવે છે તેને અને આને કાંઈ મળધ નથી

પ્રશ્ન ૧૨-સાધુને વીશ વસા દયા અને શ્રાવકને સવા વસે જીવદયા કહી છે, એટલા અતરનુ શુ કારણ? એની વિગત શેમા છે?

ઉત્તર-અહીં વીશ વસા એ પૂરેપૂરી દયાવાચક શબ્દ છે શ્રાવક તે કરતા ૧૬ મા ભાગે દયા પાળી શકે છે તેથી, તેને સવા વસો દયા કહેલી છે શ્રાવક 'નિરપરાધી તસ જીવને મહત્ત્વીને નિરપેક્ષપણે હણુ, નહીં' એટલેજ પ્રતિબદ્ધ પ્રથમ તતમા કરે છે તેનુ વિશેષ વર્ણન બાર તતોના સ્વરૂપમા શ્રાદ્ધવિધિ વિગેરેમા છે

પ્રશ્ન ૧૩-દષ્ટિવાદ બારમુ અગ ક્યારે વિચ્છેદ ગયુ? શા કારણે વિચ્છેદ ગયુ? વિચ્છેદ ગયુ એટલે માટે હંતુ તે ભૂલાઈ ગયુ કે કેમ? એ અગ લખાયુ હંતું? તેમા શુ હકીકત હતી? એની ગરજ સારે એવુ અત્યાદે કાંઈ માધન શાસ્ત્રરૂપ છે?

ઉત્તર-બારવર્ષી દુકાળ પ્રસંગે એનુ પઠન-પાઠન-સ્મર-શ્રાદ્ધિક ન થઈ શકવાથી તે વિચ્છેદ ગયુ છે વિચ્છેદ ગયુ એટલે ભૂલાઈ ગયુ એ લખાણુ નહોતુ, લખાય તેમ પણ નહોતુ તેના વિભાગરૂપ ચૌદ પૂર્વ લખવા માટે કેટલી શાહી જોઈએ

તેનું પ્રનાલ ઝૂંલ છે એ બાપુતા આ વાત સમજી ચકાય તેમ છે દક્ષિવાદની અદ્ય પ્રાયે દ્રવ્યાનુયોગનું સ્વરૂપ વિશેષ હતું, બાકી તો આરે અનુયોગનો સમામ હતો ચૌદ પૂર્વ એનો અમુક (પૂર્વગત) વિભાગ હતો એની ગરજ અ ચારે બાકીના અગો તથા ઉપાગોથી બને તેટલી સરે છે, મર્વયા ગરજ સગી શકે એવું ઘેઈ સાધન નથી

પ્રશ્ન ૧૪-આર મનની પૂબમા ' હાથીમુખસે દાણો નીકસે, કીકીકુટુંબ સહુ ખાવે ' એમ કહ્યું છે તેનો અર્થ શુ છે ?

ઉત્તર-હાથીનો ખોરાક ઘણો હોય છે તે ખાતા ખાતા તેના મુખમાથી જે દાણા બરી ખડે છે તેનાથી કીકીના કુટુંબનો નિર્વાહ થઈ શકે છે તેમ હે પ્રભુ ! આપ તો અનત જ્ઞાનદર્શનાદિ ગુણોથી ભરેલા છે, તેમાથી થોડું થોડું પણ આપવા કૃપા કરશે તો માફ સેવકનું કામ થઈ જશે અમને એટલો લાભ માત્ર સમકિતપ્રાપ્તિ રૂપ મળવાથી અમે આગળ વધી શકશું આ તેનો સાવાર્થ છે

પ્રશ્ન ૧૫-મમ્મણ શેઠ જ્યારે થયા છે ? એની કથા શેમા છે ? તેનો સાર શુ છે ? અન્યમતવાળા કહે છે તે મમ્મણ અને આપણે કહીએ છીએ તે મમ્મણ એકજ કે બુદા છે ?

ઉત્તર-મમ્મણ શેઠ મહાવીર પ્રભુના વર્ણતમા થયા છે એની પાસે દ્રવ્ય ઘણું હતું, છતાં તે કૃપણ બહુ હતો તેની કથા મહાવીરચરિત્રમાથી તેમજ શ્રેષ્ઠિકચરિત્રમાથી મળશે તેનો સાર એ છે કે તેની પાસે પારાવાર લક્ષ્મી છતાં લોભાતરાયનો ઉદય હોવાથી તેવ ને જોળા શિવાય તે બીજું કાંઈ ખાઈ શકતો નહોતો, ખાતે તો વચનું નહોતું અન્યમતમા મમ્મણ શેઠની કથા નથી, માત્ર તેઓ કૃપણને મમ્મણ કહે છે

પ્રશ્ન ૧૬-ચિત્રાવેલી એ શુ છે ? કયા મળે છે ? તેની હકીકત શેમા આવે છે ? તે કેને મળી હતી ?

ઉત્તર-ચિત્રાવેલી એક જાતની વેવડી-વનસ્પતિકાય છે તેમા કુદ-તી એવો ગુણ છે કે તેની ઉપર જે વસ્તુનું પાત્ર ખાલી કરેલું મૂકે તો તે પાત્ર તે માહેની વસ્તુથી ખરડાયેલ હોય તો બગાડ જાય છે એ ચિત્રાવેલી ધનશેઠને મળી હતી. એક ધી વેથવા આવે-રી ભગવાડણુ તેની ઇંટાણી કરીને લાવી હતી, પણ ધનશેઠને પગ્નિહનુ પ્રમાણુ હોવાથી, તે લીધો નહીં-જવા દીધી એની કયા પાત્રમા મત ઉપરની કયામા છે ચેથડકુમારને પણ ચિત્રાવેલી મળી હતી આ કાળમા મળવાનો મભવ નથી

પ્રશ્ન ૧૭-કરેક પૂજાની ગરૂઆતમા આધાર લેવામા આવે છે તે આપણા ધર્મશાસ્ત્ર લેવાય છે કે જીજ્ઞાસો પણ લેવાય છે ?

ઉત્તર-આપણા ધર્મશાસ્ત્રોનો આધારજ પ્રાચી લેવાય છે, જીજ્ઞાસો આધાર લેવાની આપણે જરૂર નથી આપણામા બધું છે બાકી લેવાની મનાઈ નથી

પ્રશ્ન ૧૮-ચાર મહાવિગયમા વિગય શબ્દનો શુ અર્થ છે ?

ઉત્તર-વિગય શબ્દ વિદ્યુતિવાચક છે, એ ચાર પદાર્થો અત્યંત વિદ્યુતિ કરનારા અને ઘણી હિંસા સૂચવનારા હોવાથી તેને મહા-વિગય તરીકે વર્ણવવામા આવ્યા છે અને તે સર્વથા ત્યાજ્ય છે

પ્રશ્ન ૧૯-અણાહારી પદનો અર્થ શુ ? ત્યાં કેડ પ્રકારનો આહાર લેવાતો નથી તે કે જીજ્ઞાસો અર્થ છે ?

ઉત્તર-અણાહારી પદ મોક્ષને કહે છે આ જીવ ગર્ભમા ઉપજતા જોગઆહાર, ત્યારપછી લોભઆહાર અને જન્મ્યા બાદ કવગાહાર કરે છે એ ત્રણ પ્રકારના આહારમાથી કેડ પણુ

આહાર ત્યા નથી તે અણુહારી પર સમજવું આહારની અપેક્ષા શરીરને છે, આત્માને નથી, સિદ્ધાવસ્થામાં શરીર નથી તેથી આહાર પણ નથી આર પ્રકારના આહારમાં સમાવેશ ન થાય તે સ્ત્રીજ અણુહારી કહેવાય છે વિવ્રદગનિમાં પણ છવ એક બે ત્રણ સમય અણુહારી રહે ॥

પ્રશ્ન ૨૦ ગઠમી, ધરમી ને દીપમી એટલે શું ?

ઉત્તર-આ અને એવા બીજા માર્કેનિક-અભિમહ પ્રત્યા પચાન આઠ પ્રકારના કહેવા છે ગઠિમહિય મા સ્થિર આમને બેમી નવકાર ગળી ગાઠ છોડીને અત્ત પાળી વિગેરે વપરાય છે પછી મોડું જોખુ કરી નવકાર ગળી ગાઠ બાધીને ઉઠાય છે એમાં ગદ્વત કરે તો પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું પડે છે મુઠ્ઠિસહિય ને અગુઠ્ઠસહિય પણ આની જેવાજ છે વગ્મહિય મા અમુક ઘરેથીજ આહાર હોવો એવો અભિમહ પ્રાપ્તે મુનિ કરે છે તેટલા પરમાર્થી જે મળે તેટલાથી નિર્વાહ કરવો પડે છે દીપસહિય મા દીવો બગે ત્યા સુધી કાર્યોત્તમ કરવાનો નિયમ કળ્યામાં આવે છે તે શિવાય ક્વેદ સહિત, ઉદ્વેગ મહિત ને સ્તિબુદ્ધ સહિત-મગીને આઠ પ્રકાર થાય ॥

પ્રશ્ન ૨૧-આગારી ને અનગારી શબ્દનો શું અર્થ છે ?

ઉત્તર-આગાર શબ્દ ધરવાચક છે આગારી તે ધરવાગા શુદ્ધ અને અણુગારી તે ધરવિનાના મુનિ સમજવા

પ્રશ્ન ૨૨ દ્વીરાશ્રવવર્ધિ એન્વે શું ? તે કેને થાય છે ? અને શાથી થાય છે ?

ઉત્તર-દ્વીરાશ્રવવર્ધિવાળા મુનિજ હોય છે તે ઉપદેશ આપે ત્યારે સાંભળનારને બાહ્યે સાકેરમિશ્રિત દુધનું પાન કરવા

હોય તેવો રસ પડે છે, આનંદ થાય છે એ લલિત ભાવી આત્મા અણુગાગને તપસ્યાવડે પ્રાપ્ત થાય છે એવી કુલ ૨૮ લલિતઓ છે

પ્રશ્ન ૨૩—સૂર્યપ્રજ્ઞાસિ ને ચંદ્રપ્રજ્ઞાસિમા શુ અધિકાર છે ? અને તેમા કહ્યા પ્રમાણે હકીકત અત્યારે મળતી આવે છે ?

ઉત્તર—એમા ન્યોતિપ્રયકનો અધિકાર છે, પણ સૂત્ર વાચવાનો આવકને અધિકાર નથી, તેથી તે મૂત્રના જ્ઞાતા આચાર્યશિક્ષકને મળીને તેમા શુ છે તેની વિગત પૂછવી

પ્રશ્ન ૨૪—અવગાહના એટલે શુ ?

ઉત્તર—શરીરશિક્ષકનું પ્રમાણ-લભ્યાર્થ અથવા ઉચ્ચાર્ય તે અવગાહના કહેવાય

પ્રશ્ન ૨૫—યમ ને નિયમમા શુ ફેર ? તેનો અર્થ શુ ?

ઉત્તર—અહિમા વિગેરે પાત્ર યમ કહેવાય છે અને શ્રીય ન તોપાદિ પાત્ર નિયમ કહેવાય છે આ બાબત આઠ દષ્ટિની મન્જારી અર્થવાળી હમાયેલ છે તેમા વિસ્તારથી કહેલ છે ચંદ્ર કાયમ માટે હોય છે ને નિયમ અમુક વખત માટે હોય છે

પ્રશ્ન ૨૬—માધુઓએ દશ પ્રકારની સમાચારી પાળવી એટલે શુ ? તેના દશ પ્રકારનું વર્ણન શેમા છે ?

ઉત્તર—સમાચારી શબ્દ મમ્યગ આચાર્યવાચક છે એનું વર્ણન શ્રી દશર્વકાણિકની ટીકા વિગેરેમા છે તેના નામ ઇચ્છા, મિચ્છા, આવગ્મિચ્છા, નિમિહીચા, તહ્કાગ, છદ્ધા, પૃચ્છા, પ્રતિપૃચ્છા, ઉપસપદ્ધા ને નિમતલ્લા—આ પ્રમાણે છે તેનો એક દિવસમા વારવાર ઉપયોગ થતો હોવાથી તે ચક્રવાળ સમાચારી કહેવાય છે તેના અર્થાદિ મુનિનાજ પાનેથી સમજવા

પ્રશ્ન ૨૭—અમદાવાદને રાજનગર કેમ કહેવામા આવે છે ?

ઉત્તર—તેનું બીજું નામ રાજનગર છે એક વખત તે ગુજ-
રાતના બાદશાહોની રાજધાનીનું શહેર હતું તેથી તે નામ પડેલ છે

પ્રશ્ન ૨૮—ભવ્ય અને અભય શબ્દનો અર્થ શું છે ?

ઉત્તર—ભવ્ય શબ્દ યોગ્યતાવાચક છે જેનામા મોક્ષે
જવાની યોગ્યતા હોય છે તે ભવ્ય કહેવાય છે અને તેવી યોગ્યતા
ન હોય તે અભય કહેવાય છે ઘણા ઠાણે મોમે જનારા હોય
તે દુર્ભવ્ય કહેવાય છે સામગ્રી પામ્યા છતાં પણ જે મોક્ષે
જઈ શકતા નથી તે અભવ્ય કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૨૯—મિથ્યાત્વના પુરૂષાણ એટલે શું ?

ઉત્તર—આઠ કર્મો પછી મોહનીયકર્મની ૨૮ પ્રકૃતિઓ છે
તેમા ૩ હર્શનમોહનીય અને ૨૫ ચારિત્રમોહનીય કહેવાય છે
હર્શનમોહનીયના ૩ પ્રકાર, મિથ્યાત્વમોહનીયના ત્રણ પુન્જ
થવાથી થાય છે મિથ્યાત્વ તે મૂળ પ્રકૃતિ છે જિનવાણીથી
અન્ય માન્યના તે મિથ્યાત્વ કહેવાય છે તે પ્રકૃતિના કર્મરૂપ
રૂપ તે પુરૂષાણ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૩૦—નદાવર્ત સ્વસ્થિક શું સૂચવે છે ? તેમા ને
સામાન્ય સ્વસ્થિકમા શું ફેર છે ? એ કરવાનું કયાથી શરૂ થયું છે ?

ઉત્તર—નદ એટલે નવ આવર્ત એટલે ખુણા, જેની ચારે
પાખડીમા ષટે તે નદાવર્ત સ્વસ્થિક કહેવાય છે સામાન્ય
સ્વસ્થિકને માત્ર એક ખુણાવાળી ચાર પાખડીઓજ હોય છે
જેની શરૂઆત કયારે થઈ એ કહી શકાય નહીં અષ્ટમગ-
નિકમા તે મૂળથીજ ગણાય છે

પ્રશ્ન ૩૧-ધાતુની પચતીર્થમા પાચ જિજ્ઞો રાખવામા આવ્યા છે તેનું કાંઈ ખાસ કાળજી છે ? અને તે પાચે કયા પ્રભુના સમજવા ?

ઉત્તર-પચ પચમેઢી કહેવાય છે, દંદ્ર પાચરૂપે પ્રભુને મેરૂપર લઈ લાય છે ઇત્યાદિ કાળજીથી પાચની મખ્યા ઉત્તમ છે એ કારણ છે અને એ પાચે જિજ્ઞ મૂળનાયક મધ્યમા જે જિજ્ઞાસમાન હોય તે નામનાજ સમજવા

પ્રશ્ન ૩૨-ચિતામણિ રત્ન ને દક્ષિણાવર્ત શખ એ જુદી જુદી વસ્તુ છે કે એક છે ? વાચિત્ત તો જાને આવે છે એ વસ્તુઓ આ કાળમા પ્રાપ્ત થઈ શકે છે ? થઈ શકતી હોય તો સ્થાન લખશો

ઉત્તર-જાને વસ્તુ જુદી જુદી છે ચિતામણિ રત્ન ખાણુ વિગેરેમાથી નીકળે છે અને દક્ષિણાવર્ત શખ તો સમુદ્રમાથીજ નીકળે છે એ વસ્તુઓ દેવની પ્રસન્નતાથીજ મળી શકે છે દેવાધિષ્ઠિતજ હોય છે આ કાળમા તે મળવાનો પ્રાચે સંભવ નથી એવા ભાવ્યશાળી મનુષ્યોજ આ કાળમા જલ્દી અરૂપ દેખાય છે કામધેનુ, કામદુલ, કલ્પવૃક્ષ વિગેરે પણ વાચિત્તને આપનાગ પદાર્થો છે

પ્રશ્ન ૩૩-ઘટ ને નિઘડુ શબ્દ શા અર્થમા વપરાય છે ?

ઉત્તર-ઘટ દેગસર વિગેરેમા વગાડવામા આવે છે તેને કહે છે અને નિઘડુ તે શબ્દકોપના કર્તાનુ નામ છે એનો વ્યુત્પત્તિયુક્ત અર્થ હોવા સંભવ નથી

પ્રશ્ન ૩૪-આર યોગ્યો પૈકી ચોથી ચોઈમા જે દેવદેવી
ઓની મુતિ કગવામા આવે ॥ તે સમક્રિતદષ્ટિની કે મિથ્યા
દષ્ટિની ? એ દેવદેવીઓનું વિગેષ વણુ ન શેમા છે ? તે સમક્રિતી
ને મિથ્યાદષ્ટિ શા ઉપચી કહેવાય છે ?

ઉત્તર-ચોથી સ્તુતિમા સમક્રિતદષ્ટિ પરમાત્માના લક્ષણ
દેવદેવીઓની સ્તુતિજ કરાય છે દેવદેવીઓના વણુ નવાગા શાસ્ત્ર
સખધી મારી માહિતી નથી નિર્વાણુકલિકામા તેનો અધિકાર
છે જે જૈનધર્મને અને દોષરહિત દેવશુરને સાચા માને તે
સમક્રિતી અને ખીજ દેવશુરને માચા માને તેને મિથ્યાત્વી જાણવા

પ્રશ્ન ૩૫-ત્રણ ચો વિગા રાજે દ્રસુરિકૃત અભિધાન નાજે દ્ર
કૌષ ઉપયોગી છે ?

ઉત્તર-ઉપયોગી છે, પ્રયાસ મારે કર્યો છે, પણ કિંમત બહુ છે

પ્રશ્ન ૩૬-ચિંતામણિ શબ્દનો અર્થ શુ છે ? ચિંતામણિ
રત્નમા ને ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથમા ચિંતામણિ શબ્દ એક
અર્થવાચક છે ?

ઉત્તર-ચિંતામણિ એટલે ચિંતવીત-વાચિત પદાર્થને
આપના મણિ પાર્શ્વનાથમા પણ એ શબ્દ પાર્શ્વમુ વાચિત
પૂજના હોવાથીજ વપરાયેલ છે પરમાત્માની સેવાલક્ષિત લક્ષણ
જનોના વાચિતને પૂરે છે એ નિ સશય હકીકત છે

પ્રશ્ન ૩૭-ત્રણ ચોઈવાગા માથે ચોથી સ્તુતિની માન્યતાનોજ
ફેર છે કે તે સિવાય ખીજે કાઈ ક્રિયાવ્રતપ વિગેરેમા ફેરકાર છે ?

ઉત્તર-એ વિષે મારી વિગેષ માહિતી નથી તેમણે પોતાની
માન્યતા એક છુકમા છપાવી છે ખીજે પણ ફેર ॥ ખરે

પ્રશ્ન ૩૮-કોઈ મુનિ કાળ કરે ત્યાં તેને અગ્નિમંદકાર કરવા લઈ જતા માડવી કરવામાં આવે છે તેનું શું કારણ ? એની શરૂઆત કયાંથી થઈ છે ? ને શા કારણથી થઈ છે ?

ઉત્તર-માડવી ભક્તિ માટે કરવામાં આવે છે ડોહપંચુ તીર્થ કર નિર્વાણ પામે ત્યારે તેમને માટે, માથે કાળ કરેલા ગણધરો માટે, તેમજ સામાન્ય મુનિઓ માટે-એમ ત્રણ શિખિકા બુદ્ધી જુદી ધંદાદિક દેવો કરે છે તે અનુસારે ભક્તિવત શ્રાવકો મુનિરાજ માટે અત્યારે પણ ઠરે છે એની શરૂઆત હીંમ કાળથી થયેલી છે

પ્રશ્ન ૩૯-શિખિકા, પાલખી, માડવી એક અથવા વાચક છે ? આપણા મુનિ પાલખીમાં બેઠી રહે ?

ઉત્તર-એ ત્રણે શબ્દ બહોળતાએ એકાથ વાચક છે, પણ માડવી શબ્દ અતસમયે કરાય તેમાજ વપરાય છે, શિખિકા શબ્દ હીક્ષાપ્રસંગમાં વપરાય છે સાધુને પાલખી કે શિખિકામાં બેસવાનો અધિકાર નથી સાગીંગીડ કારણે બેસવું પડે તો નિરૂપાયપાત્ર છે

પ્રશ્ન ૪૦-પર્વ શબ્દનો વાચ્યાર્થ શું ? ધાર્મિક પર્વ, ને લૌકિક પર્વમાં ફેર બરો કે નહીં ?

ઉત્તર-પર્વ શબ્દ વાર્ષિક તિથિની સંધીમૃત્યક છે ધાર્મિક પર્વનું આરાધન પુણ્યબંધ કરાવે છે અને લૌકિક પર્વના આરાધનમાં મિથ્યાત્વીની ક્રિયા કરવામાં આવે છે તેથી અશુભ કર્મબંધ થાય છે એ બંને પ્રકારના પર્વોમાં અત્યંત ફેર છે

પ્રશ્ન ૪૧-જૈન પચાગમા પચાગ શબ્દે કયા પાત્ર અગ સમજવા ? પચાગ પ્રજ્ઞામ ને પચાગી સૂત્રોની કહેવાય છે તેમા પણ પાત્ર પાત્ર અગ કયા છે ? કાદશાગીને અગની ઉપમા કેમ આપી છે ?

ઉત્તર-પચાગમા નિયિ, વાગ, નક્ષત્ર, યોગ અને કરણ-એમ પાત્ર અગનો સમાવેશ હોય છે, આપણા દાવ છપાય છે તે જૈન પચાગમા માત્ર તિથિ ને વારણ હોય છે પચાગ પ્રજ્ઞામમા જે જાતુ, જે હાથ ને મસ્તક-એ પાત્ર અગો ભૂમિએ લગાડવાના છે મૂળ સૂત્ર, નિયુક્તિ, સામ્ય, ચરિત્ર ને ટીકા-એ પચાગી કહેવાય ■ દુતસાનકપ પુરુષના એ અગો-વિભાગો હોવાથી આચારાગ વિગેરે બાર મૂત્રને અગની ઉપમા આપી છે

પ્રશ્ન ૪૨-સધારાપોરિમીના કર્તા કોણ છે ? તેમા શુ અધિકાર છે ? તે નાત્રે કહેવાનુ ખાસ કાણુ શુ છે ?

ઉત્તર-એના કર્તા પૂર્વાચાર્ય છે તેના નામનો નિર્દેશ નથી એમા શુ કહેવ છે અને તે નાત્રે કહેવાનુ કારણુ શુ છે ? તે અથસાથે મધારાપોરિતી વાચી જવાથી સમજી શકાય તેમ છે તેમા નાત્રે કેવી રીતે મધારા કરવો અને શરણુ વિગેરે કેવી રીતે કરવા તે બતાવેવ છે તેથી ચોખ્ખાનીએ શને સધારા કરતી વખત તે બોલવાની જરૂર છે ?

પ્રશ્ન ૪૩-પચ્ચખખાણુ અથવા પ્રત્યાખ્યાન શબ્દનો અર્થ શુ છે ? એ જે શબ્દમા કાઈ ફેર છે કે એકાચવાચકજ છે ?

ઉત્તર-એનો વાચ્યાર્થ તો ન્યાગરૂપ છે બાકી શબ્દાર્થ ગુરૂ કહે તેના ઉત્તરમા કહેવુ એટલે ગુરૂ પચ્ચખખાણુ કહે ત્યારે

પચ્ચખ્યામિ કહેવું અને શુદ્ધ વોસિરઈ કહે ત્યારે વોસિરામિ કહેવું તે છે એ બંને શબ્દ માગધી ને સન્કૃત ભાષાના એકાદ્યવાચકજ છે

પ્રશ્ન ૪૪-પૂર્વ શબ્દનો અર્થ શું છે ? આપણામાં ચૌદ પૂર્વો કહેવાય છે તેમાં શું શું અધિકાર છે ? અને તે નામ શા ઉપરથી પડ્યા છે ?

ઉત્તર-પૂર્વે-પ્રથમ કહેવા-ગણધર મહારાજાએ પ્રથમ સૂત્રરૂપે ગુથેલા હોવાથી પૂર્વ કહેવાય છે તે ચૌદ છે તેના બારમાં અગમાં સમાવેશ છે તેના નામ ઉપરથીજ તેમાં શું શું અધિકાર છે તે ગ્રાંથે મમળાય તેમ છે, અને તેમાં કહેલા અધિકાર ઉપરથીજ તે નામ પડેલા છે તે નામો નીચે પ્રમાણે છે —

૧ ઉત્પાદ, ૨ અગ્રાચણીય, ૩ વીર્યપ્રવાહ, ૪ અસ્તિપ્રવાહ, ૫ જ્ઞાનપ્રવાહ, ૬ મત્યપ્રવાહ, ૭ આત્મપ્રવાહ, ૮ કર્મપ્રવાહ, ૯ પ્રત્યાખ્યાનપ્રવાહ, ૧૦ વિદ્યાપ્રવાહ, ૧૧ કટ્યાણુપ્રવાહ, ૧૨ પ્રાણાપાય, ૧૩ ક્રિયાવિગાળ, ૧૪ લોકગિહસાર

પ્રશ્ન ૪૫-પૌષ્ઠ શબ્દનો અર્થ શું છે ? તે કેટલા પ્રકારના છે ? તેથી શું લાભ થાય છે અને તે કેવી રીતે કરવાના છે ?

ઉત્તર-ધર્મની પુષ્ટિ કરનાર હોવાથી પૌષ્ઠ કહેવાય છે તેના મુખ્ય ચાર પ્રકાર છે (આહાર પોષક, શરીરસત્કાર પોષક, અવ્યાપાર પોષક ને પ્રદાયક પોષક) તે વિષે સર્વ હકીકત પોષકવિધિ છપાયેલી છે તેમાં આપેલ છે તે વાંચીને માહિતી મેળવવી

પ્રશ્ન ૪૬-સમાધિ શબ્દનો શો અર્થ ? અન્ય મતવાળા પણ તે શબ્દનો અર્થ આપણા પ્રમાણેજ કહે છે કે જુદો કરે

૯ ? સમાધિ, યોગ, અનગન વિગેરે શબ્દો એકાર્થવાચક છે કે બિન્નલિન્ન અર્થવાચક છે ?

ઉત્તર--આત્માને તેના સ્વરૂપમાં સ્થિર કરવો તે સમાધિ કહેવાય છે એમાં ત્રણે યોગનાં અપગતા રોકવામાં આવે છે અન્યમતીઓ પણ ગાદાય તો પ્રાપ્તિ એવોજ કરે છે, પરંતુ લૌકિક લોકોત્તર સમાધિમાં બહુ દેર છે સમાધિ, યોગ, અનગન વિગેરે શબ્દો જુદા જુદા અર્થવાળા છે

પ્રશ્ન ૪૭-નત ને નિયમોમાં શુ દેર છે ? તે અન્ય મતીમાં હોય ?

ઉત્તર-પાચ મહામતો ને અણમતો તે મુખ્ય તત્ત્વ કહેવાય છે તેના પેટાવિભાગ તરીકે ચૌદ નિયમ વિગેરે નિયમો કહેવાય છે અન્ય દર્શનીઓમાં પણ તત્ત્વનિયમાદિ હોય છે, પણ તેના નામ ને સ્વરૂપમાં ફેરફાર હોય છે

પ્રશ્ન ૪૮-બરફ મા કારણથી અભણ કહેવાય છે ? આઇસક્રીમ અભણ મણાય છે કે નહીં ?

ઉત્તર-બરફ જે પ્રકારનો છે સ્વાભાવિક ને કૃત્રિમ સ્વાભાવિક પર્વતાદિ ઉપર હોય છે અને કૃત્રિમ બનાવીને બજારમાં વેચે છે તે આપકામજીવોની ગાદતાવાળો પિડ હોવાથી અભણ છે આઇસક્રીમ પણ વિરતિના પ્રભાસવળાઓ તજવા ચોખ્ખો છે

પ્રશ્ન ૪૯ આધિ વ્યાધિ ને ઉપાધિમાં શો ફેર છે ?

ઉત્તર-આધિ તે મનની ચિત્તા, વ્યાધિ તે ગારીગીક ઉપદ્રવ અને ઉપાધિ તે કુટુંબ સંબંધી, દ્રવ્યાદિ સંબંધી અનેક પ્રકારનાં સમજવી

પ્રશ્ન ૫૦-તપાગચ્છ, વૃહત્તપાગચ્છ અને વિધિપક્ષગચ્છમા શુ ફેર છે ?

ઉત્તર-તપગચ્છ ને વૃહત્તપગચ્છ એકજ છે વિધિપક્ષ ગચ્છનુ ખીજુ નામ અચળગચ્છ છે તેમના વચ્ચે ઉપકરણો, સબધી અને પ્રતિક્રમણની ક્રિયા સબધી કેટલોક ફેરફાર છે

પ્રશ્ન ૫૧-‘અણુબણુહ જસ્યુગહો’ નો શુ અર્થ છે ને તે ક્યારે કહેવાનુ છે ?

ઉત્તર-એને માટે પોસહવિધિમા ઉલ્લેખ કરેલો છે

એ શબ્દ જેનો અવગ્રહ-વસતી-સ્થાન હોય તેની અંદર પ્રવેશ કરવા માટે આજ્ઞા માગવા સાડ વપરાય છે

પ્રશ્ન ૫૨-‘સેવો વીરને ચિત્તમા નિત્ય ધારો’ એ પ્રથમ પદવાળો છદ કોણે ને ક્યારે રચેલો છે ?

ઉત્તર-તેની છેલ્લી ગાથામા કર્તાએ નામ આપેલ નથી તેથી તેના રચનારનું નામ ને સમય જાણી શકાય તેમ નથી.

પ્રશ્ન ૫૩-‘વીર જિણેસર કેરો શિષ્ય’ એ છદના કર્તા લાવણ્યસમય ક્યારે થયા છે ? અને તેમણે ખીજુ શુ શુ કર્યું છે ?

ઉત્તર-એમના સબધની તમામ હકીકત જૈન ગુર્જર કવિઓ નામના પુસ્તકમા ૬૬ મા કવિ તરીકે ૨૦ પૃષ્ઠમા આપેલ છે

પ્રશ્ન ૫૪-તીર્થમાળાના સ્તવનના કર્તા સમયસુ દરજી ક્યારે થયા ? ને તેમણે ખીજુ શુ શુ કર્યું છે ? તે જણાવશો તેમના કરેલા તીર્થમાળાના સ્તવનમા બતાવેલા બધા તીર્થ ગણાય ?

ઉત્તર-સમયસુ દરજીએ તીર્થમાળામા તીર્થરૂપ ગણાય તેવા સ્થાનેનીજ નોંધ લીધી છે, ખીજુ પણ તેમણે રાસો વિગેરે

ઘણું બનાવ્યું છે તેની વિગત જોઈ જુજર કવિએ લાગ ૧ લામા (૧૮૬) ના ૮૬ તરીકે ૬૦ પૃષ્ઠમા આપેલી છે

પ્રશ્ન ૫૫-રત્નાકરપદ્મીગીના કર્તા કોણ છે ? તેમણે શું શું બનાવ્યું છે ? એ રત્નાકરપદ્મીગી શું નિમિત્તે અને શા ઉપરથી બનાવી છે ?

ઉત્તર-એના કર્તા શ્રી રત્નાકરસૂરિ છે તેના વિષે ખીજા કાંઈ વિશેષ માહિતી મને નથી એમણે આત્માના પશ્ચાત્તાપ માટે સ્વતંત્રપણે એ પદ્મીગી બનાવેલી છે ને બહુ ઉપયોગી છે

પ્રશ્ન ૫૬-નમિઉણુ સ્તોત્રનું ખીજું નામ મહાભયહર સ્તોત્ર શા ઉપરથી આપેલ છે ? એમા કહેલા ૧૦૮ વ્યાધિ ને ભય કયા કયા સમજવા ? એના કર્તાનું નામ કંઈ ગાયામા છે ? એમા કયા પ્રભુની સ્તુતિ છે ?

ઉત્તર-એ સ્તોત્ર મર્વ ભયને હરનાડે હોવાથી એનું ભયહર સ્તોત્ર નામ સાચક ૬ ૧૦૮ વ્યાધિના નામ મારા જાણુવામા નથી આઠ પ્રકારના મહા ભયનું સ્વરૂપ તો તે સ્તોત્ર માંજ બતાવેલું છે એના કર્તા શ્રી માનતુલસૂરિ છે, તેમનું નામ જો પદક જો અ નિસુણઈ એ ગાયામા આવે છે એમા પાંચ નાથ-પ્રભુની સ્તુતિ છે

પ્રશ્ન ૫૭-ભક્ષામર ને કલ્યાણમહિર સ્તોત્રમા કોની કોની સ્તુતિ છે ? એની રચના કયા ને કયારે થઈ છે ? એ સ્તોત્ર રચવાનું કારણ શું છે ? વગી એજ પ્રભુની સ્તુતિ કરવાનું કારણ શું છે ?

ઉત્તર-ભક્ષામરમા ઋષભદેવની અને કલ્યાણમહિરમા પાર્શ્વનાથની સ્તુતિ છે એની રચના કયારે થઈ ? વિગતે

હકીકત તે બને સ્તોત્રોની ટીકા છપાયેલી છે તેમાથી મળી શકશે ॥ શુ સ્તુતિ કરી છે તે પણ તે વાચવાથી જણાશે ૨૪ પ્રભુમાથી ગમે તે પ્રભુની સ્તુતિ કરવાને કર્તા સ્વતંત્ર છે તેમા ખાસ કારણની અપેક્ષા નથી વળી એક પ્રભુની સ્તુતિ તે સર્વ પ્રભુની સ્તુતિરૂપ છે ભક્તામર જૈનધર્મનું મહત્ત્વ બતાવવા માટે બનાવવામા આવ્યું છે ને કલ્યાણમ દિર નવીન તીર્થ પ્રગટ કરવા માટે બનાવેલ છે

પ્રશ્ન ૫૮-આપસ્વભાવની મઝાયના કર્તા ઢોણ છે ? ને તે ક્યારે થયા છે ?

ઉત્તર-એના કર્તા જીવવિજયજી છે, તેમણે કર્મઝથના દ્વેષા સ ૧૮૦૩ મા લખ્યો છે

પ્રશ્ન ૫૯-સચારો એટલે શુ ? તે ક્યારે ને ઢોણે કરવાનો છે ?

ઉત્તર-સ સ્તરણુ-પાથરણુ તે ઉપરથી સચારો શબ્દ થયેલો છે તે મુનિએ રાત્રિએ રાજ ને પૌષધવાળા આવડે રાત્રિપૌષધ કયો હોય ત્યારે કરવાનો છે અતમમયના અનશનને પણ સચારો કહેવામા આવે છે તે મૃત્યુ નજીક છે એમ જણાય ત્યારે બહોળે ભાગે મુનિ ચાગ આહારના વાવજીવના ત્યાગપૂર્વક કરે છે

પ્રશ્ન ૬૦-સ્થાનકવાસીઓ માને છે તે ૩૭ મૂત્રો કયા કયા મુમજવા ?

ઉત્તર-૧૧ અગ, ૧૭ ઉપાગ, ૪ છેદ(બૃહતકલ્પ, નિગીય, વ્યવહાર, દશાશ્રુતસ્કંધ), નદી, અનુયોગદ્વાર, ઉત્તરાધ્યયન, દશ-વૈકાલિક ને આવશ્યક-કુલ ૩૨

પ્રશ્ન ૬૧-સૂત્રો ને આગમો મા ગુ દે ?

ઉત્તર-સૂત્રો ને આગમો પર્યાયી નામ છે વળી એમાં અપાદગમા વળે અર્થ ગુણેલા હોય તે મૂળ અને તીર્થ કાચી આવેડુ-પ્રાપ્ત થયેડુ તે આગમ સમજવું

પ્રશ્ન ૬૨-જાતી, મયાતી ને ઉવયા પી-વહેતી મૂર્તિ માગે કેમ છે ? તે ક્યારે થયા છે ? અને તેઓ સાથે મેં મેં ગયા છે ?

ઉત્તર-જે વળે જાતીઓ હતા ચાલવડુમારો દગા નેમિ નાથજીના વખતમા થયા છે તેમજે સિદ્ધાચ્ચર મળે અણુઅણુ કથુ હજુ ને સાથે મોમે જયા છે તેથી તે ત્રણે પી સાથ દની મૂર્તિ કરવામા આવેલ છે

પ્રશ્ન ૬૩-કુલક-એટલે શુ ? તે કેવળ થય છે ?

ઉત્તર-કુલક એટલે અવધારિક નીનિના ચરૂ કુલક એ શુ પ્રથમ વિચેદ થવાને વખતે થય છે ત્રીજા અગને છેટ વિભળવાનાદિ સાત કુલક થયા છે તેમજે હકા મકા ને પિકાર-એ ત્રણ પ્રકરની નીતિ પ્રવર્તીવી હતી સતમા નાની કુલકર થયા છે દિગજરી ૧૫ કુલકર કહે છે

પ્રશ્ન ૬૪-લોકપાળ એટલે શુ ? તેઓ કયા લોકના પાળ છે ?

ઉત્તર-સૌધમેંદ્ર ને ઇચાનેદ્રને ચાગ ચાગ લોકપાળ હોય છે તેઓ દક્ષિણ ને ઉત્તર દિશાના તિર્થલોકના અરધા અરધા વિજ ગને સલાજે છે પોતપોતાના વિભાગની ચારે દિશાના ગુફ ચાર લોકપાળ અણુવા અહીં લોક ચાગ તિર્થલોક વાચક મમજવે

પ્રશ્ન ૬૫-સમુદયાત એટલે શુ ? તે કેટલા છે ?

ઉત્તર-જેમા આત્મપ્રદેશો શરીરની બહાર નીકળે તે સમુદ્ધાત, એવા સમુદ્ધાત ૭ છે તેનું વિશેષ વર્ણન દંડક પ્રકરણાદિથી બાળુવું

પ્રશ્ન ૬૬-તીર્થકરનામ કર્મ કોણુ બાધે? શા નિમિત્તે બાધે ?

ઉત્તર-તીર્થ કર નામકર્મ પ્રાપ્તે મુનિરાજ બાધે, કવચિત ગૃહસ્થ પણ બાધે તે વીશ સ્થાનકો પૈકી જોક અથવા વધારે સ્થાનકોના આગમનથી બધાય છે તે પ્રકૃતિનો ઉદય દેવળજ્ઞાન પામે ત્યારે થાય છે

પ્રશ્ન ૬૭-મહાવીરસ્વામીના આવકોમા મુખ્ય કશ આવકો કહેવાય છે, તેના ચરિત્રો શેમા છે ? તેઓ શા કાન્સુથી મુખ્ય ગણાણુ છે ?

ઉત્તર-જો કશે આવકોના ચરિત્રો શ્રી ઉપાસજઠશાગત્સૂત્રમા તથા વર્ધમાનદેશનામા છે તેમની મુખ્યતાનું કારણુ તેઓ સર્વ આવકોમા શ્રેષ્ઠ મતાદિકના ધારક હતા તે છે

પ્રશ્ન ૬૮-વિદ્યાધરો કયા રહે છે? તેઓ સ્ત્રી જોકજ પરણે છે કે વધારે પરણે છે? તેઓ સ્ત્રીની સાથેજ રહે છે કે અલગ રહે છે ?

ઉત્તર-વિદ્યાધરો પ્રાપ્તે ૧૭૦ દીર્ઘ વૈતાલ્ય પર્વત ઉપરની પ્રથમની બે શ્રેણિમાજ રહે છે ત્યાં તેમના મુખ્ય ૧૧૦ નગરો દરેક વૈતાલ્ય ઉપરની પહેલી બે મેળખામા ચઢને હોય છે તેઓ પ્રાપ્તે જોક સ્ત્રીજ પરણે છે બાકી અહીંના રાજાઓની જેમ કોઈ વધારે પણ પરણે છે, તેઓ દેવની જેમ નિરતર દેવી(ગણી)સાથે રહેતા નથી ભરત ઔરવતમા આ પાત્રમા આરામા તેઓનું વિદ્યાધરપદ કેટલું મહુ છે તે જણાતું નથી

પ્રશ્ન ૬૯-દેવો ને વિદ્યાધરોના શો દેર છે ?

ઉત્તર-દેવો ચાર જાતના લવનપતિ, વ્યતર, જ્યોતિષી ને વૈમાનિક કહેવાય છે વિદ્યાધરો તો આપણી જેવા મનુષ્યો છે

પ્રશ્ન ૭૦-ઋદ્ધિ, સિદ્ધિ ને લઙ્ગિમા શુ દેર છે ?

ઉત્તર-ઋદ્ધિ ધન, ધાન્ય, રૂપ્ય, સુવર્ણાદિ કહેવાય છે સિદ્ધિ અલ્પિમાદિ આઠ પ્રકારની છે તે પ્રાપ્તિ મુનિઓ મેળવે છે લઙ્ગિ પશુ તપસ્યાદિકથી પ્રાપ્ત થાય છે, તે પશુ મુનિરાજજી પ્રાપ્ત મેળવે છે તે મુખ્ય ૨૮ પ્રકારની છે

પ્રશ્ન ૭૧-વિદ્યાધરો કઈ વિદ્યાઓ જાણતા હશે ?

ઉત્તર-વિદ્યાઓ ૮૪૦૦૦ છે તેમા મુખ્ય રાહિણી પ્રસન્નિ જૌરી ગાધારી વિગેરે છે તેમાથી જેને જેટલી પ્રાપ્ત થઈ શકે તેટલી તે મેળવે છે દેવની પ્રસન્નતાથી મળે છે વશપરપરાથી પણ પ્રાપ્ત થાય છે

પ્રશ્ન ૭૨-વિદ્યાધરોને કહેકને જુદા જુદા વિમાનો હશે કે કેમ ? તેઓને ઋદ્ધિમા આપણાથી બીજુ શુ વિશેષપણુ હોય છે ?

ઉત્તર-પ્રાપ્તિ કહેકને કરવા જવાના જુદા જુદા વિમાનો હોય છે તેનાવડે તેઓ આકાશમાર્ગે ગમનાગમન કરી શકે છે અનેક શાશ્વત અશાશ્વત વીર્યોને વહના કરે છે બીજુ ઋદ્ધિઓ તો મનુષ્યના રાજમહારાજ જેવીજ હોય છે

પ્રશ્ન ૭૩-અનુવાદ, લિંગ, વ્યુત્પત્તિ ને અર્થ એમા દેર શુ ?

ઉત્તર-આ ચારે શબ્દના અર્થમા ઘણો દેર છે તેના અર્થ જાણવા માટે સંસ્કૃત કોષ વિગેરે જોવુ કે વ્યાકરણીને પૂછવુ

પ્રશ્ન ૭૪-આગમોની અને વેદની ભાષા એક છે ?

ઉત્તર-એ બંનેની ભાષા જુદી જુદી છે તેનો ભેદ ભાષા-
જ્ઞાની જાણી શકે છે વેદની ભાષાને લગતી ભાષામાં લખાયેલા
શાસ્ત્રો આપણામાં નથી

પ્રશ્ન ૭૫-સાધુઓને શ્રમણ અને નિર્ઋથ કહે છે તેનો
અર્થ શું છે ?

ઉત્તર-શ્રમણ શબ્દ તપસ્વી વાચક છે અને નિર્ઋથ બાહ્ય
અર્થ તર અર્થી(પરિચ્છા)વિનાના હોવાથી કહેવાય છે એના અનેક
બેદો છે શ્રમણ તો સૌ કહેવાય છે નિર્ઋથના મુખ્ય ૫ પ્રકાર છે

પ્રશ્ન ૭૬-આવકના ૨૧ ગુણો ને માર્ગાનુસારીના ૩૫ ગુણોમાં
શો ફેર છે ? અને માર્ગાનુસારી તેમજ આવક કેને કહે છે ?

ઉત્તર-એ ૨૧ ને ૩૫ ગુણોમાં બહુ ફેર છે તે તેના
નામો વાચવાથી સમજી શકાશે માર્ગાનુસારી ધર્મની સન્મુખ
થનારા જીવો કહેવાય છે માર્ગાનુસારી યથા પછી જીવ સમકિત
પામે છે અને ત્યારપછી આવકના પ્રતો અગ્રીકાર કરવાથી આવક
કહેવાય છે, એ ત્રણે પ્રકાર અને તેના ગુણો ખાસ સમજવા
યોગ્ય છે સમકિતનું સ્વરૂપ જાણવા માટે તેના ૬૭ બોલ વિચારી
જવા યોગ્ય છે

પ્રશ્ન ૭૭-દશાર્હ કેને કહે છે ? અને તે કયારે થયા છે ?

ઉત્તર-શ્રી નેમિનાથના પિતા સમુદ્રવિજયાદિ દશ ભાઈઓ
દશાર્હ કહેવાય છે એવા બીજા દશાર્હ થયેલા જાણવામાં નથી
દશમાં દશાર્હ વસુદેવ તે કૃષ્ણના પિતા છે

પ્રશ્ન ૭૮-જેમ અહીં ત્રણલાલિક ૨૪ પ્રભુની ચોવીશી યઇ છે તેમ બીજી કેટલી ચોવીશીઓ થયેલી છે ?

ઉત્તર-અહીં પ્રમાણેજ બીજા ચાર ભરતમા ને પાચ ઐર વતમા ચોવીશીઓ થયેવ છે તે જાધાના નામો તીર્થકર નામાવળીમા છપાયેલા છે તે દશે ચોવીશીઓના તીર્થકરના પાચે કલ્યાણકે એક દિવસેજ થયેલા છે એરોજ લોકસ્વભાવ છે હાવ માત્ર વીશ વિહરમાન તીર્થકરો પાચ મહાવિદેહમા વિચરે છે

પ્રશ્ન ૭૯-ત્રિપદિ શલાકા પુરૂષોમા શલાકા શબ્દ શુ સૂચવે છે ? એવા ૬૩ શલાકા પુરૂષ કયારે યાય છે ?

ઉત્તર-શલાકા શબ્દ એકસ ખાત્રીસૂચક છે એટલે કે એ ૬૩ પુરૂષો એકસ સિદ્ધિગતિગામી છે ૨૪ તીર્થકર, ૧૨ ચક્રવતી, ૬ વામુદેવ, ૬ બગદેવ ને ૬ પ્રતિવાસુદેવ-આ ૬૩ પુરૂષો પાચ ભરત ને પાચ ઐરવત દશે ક્ષેત્રમા ફરેક ઉત્સર્પિણી ને અવમર્ષિણીમા યાય છે એવો નિર્ણયનક્રમ છે

પ્રશ્ન ૮૦-સૂર્યની અગ્રમહીપી એટલે શુ ?

ઉત્તર-સૂર્યની અથવા ફરેક ઇંદ્રની અગ્રમહીપી એટલે ઇંદ્રાણીઓ સમજવી મનુષ્યમા રાજાઓની અગ્રમહીપી પદ રાણીને કહે છે

પ્રશ્ન ૮૧-અંગાર પ્રકારની લિપિના નામ શેમા છે ?

ઉત્તર-એના નામ ત્રિપદિશલાકાપુરૂષચરિત્ર, નદીસૂત્ર, આવશ્યક ગીકા વિગેરેમા છે તે આ પ્રમરો —

હસ, ભૂત, યક્ષ, રાક્ષસ, ઉટ્ટો, ચાવળી, તુરછી, કીરી, દ્રાવડી, સૈધવી, માળવી, નદી, નાગરી, લાટી પારિમી, અનિમિત્તી, ચાણુછી, મૂળદેવી એ સઘળી બ્રાહ્મી લિપિ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૮૨-કાળિક અને ઉત્કાળિક સૂત્ર કોને કહે છે ? તેના નામો શેમા આવે છે ? પાપસૂત્ર કોને કહે છે ?

ઉત્તર-અમુક કાળેજ વચ્ચાય છે લણાય-પાનપાઠન કરાય તે કાળિક અને ગમે ત્યારે વચ્ચાય લણાય તે ઉત્કાળિક સૂત્રો કહેવાય છે, એના નામો પાક્ષિકસૂત્ર, નદીસૂત્ર વિગેરેમા આવે છે ઘણા વિસ્તાર વધ જવાના કારણથી અહીં આપેલા નથી મિથ્યાત્વીના શાસ્ત્રો જેમા હિંમામૈયુનાદિમા ધર્મ જતાવેલ હોય તે પાપસૂત્રો અથવા પાપશાસ્ત્રો કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૮૩-કટપોપપત્ર ને કટપાતિત દેવો કોને કહે છે ? એમા કટપ શબ્દ શુ અર્થ સૂચવે છે ?

ઉત્તર-જાગ દેવલોકના દેવો કટપોપપત્ર કહેવાય છે અને નવ પ્રેરેયક તથા પાચ અનુત્તરના દેવો કટપાતિત કહેવાય છે આ બે ભેદ વૈમાનિક દેવોમા છે એમા કટપ શબ્દ આચાર-વાચક છે કટપનો દેવલોક એવો અર્થ પણ થાય છે જાર દેવલોકવામી દેવોને તેના કટપના શાસ્ત્રોમા જતાવેલા કાર્યો કબ્બા પડે છે કટપાતિત દેવોને પોતાને સ્થાનેજ મ્થિત રહેવાનું છે કટપોપપત્ર જેવો કોઈ જાતનો કટપ તેને માટે નથી

પ્રશ્ન ૮૪-આપણા શાસ્ત્રોમા સૂત્રો અથવા આગમોને મુખ્યતા શા માટે આપવામા આવેલ છે ?

ઉત્તર-સૂત્રો (દ્વાદશાંગી) ગણધરકૃત હોવાથી અને બીજા સૂત્રો તદનુસાર ગણધરોના શિષ્યપ્રશિષ્યાદિકે કરેલ હોવાથી તેને શ્રેષ્ઠ ગણવામા આવેલ છે અને તેજ તેની મુખ્યતાનું કારણ છે

પ્રશ્ન ૮૫-નેમિનાથ ને રાજુવના માતાપિતા જૈન હતા ? જૈન હોય તો નેમિનાથના લગ્નપ્રસંગે પણજો કેમ લાવે ? એની વિશેષ હકીકત શેમાથી મળશે ?

ઉત્તર-ઉત્તમ કુળ મિવાય તીર્થ કર જન્મેજ નહીં નેમિનાથના પિતા મમુદ્રવિજયાદિ અધકવૃષ્ણિના પુત્ર હતા અને ઉશ્વસેન રાજુતના પિતા તે ભેજવૃષ્ણિના પુત્ર હતા અને અવિરતિસમ્યગ્દષ્ટિ જૈન હશે એમ જણાય છે તેમના સબધીઓ ક્ષત્રિય હોવાથી મામાહારી હોવા અસંભવ છે એની વિશેષ હકીકત શ્રી નેમિનાથ ચરિત્રમાથી મળી શકશે જુઓ ત્રિ ચ. પુ ચરિત્ર પર્વ ૮ મુ

પ્રશ્ન ૮૬-આગમ ને નિગમનો અર્થ શુ ?

ઉત્તર-આગમ તો સૂત્રોને કહે છે નિગમ આપણામા નથી પણ નિગમ વેદને કહે છે જે ભરતચક્રીના કરેલા વેદ લખ્યે તો આપણામા પણ નિગમ હતા એમ કહી શકાય

પ્રશ્ન ૮૭-આપણા આચાર્યો ગીતાર્થ કહેવાય છે તેનો અર્થ શુ ?

ઉત્તર-ગીત એટલે સૂત્ર અને અર્થ-એ બનેના બાણુ તે ગીતાર્થ આચાર્યો કહેવાય છે તેઓ વર્તમાન સર્વે સૂત્રોના અર્થ સહિત જ્ઞાતા-બોધવાળા હોય છે

પ્રશ્ન ૮૮-નિયુક્તિ, ભાષ્ય, ચૂર્ણ ને ટીકા એ ચારે શબ્દના અર્થ શુ છે ?

ઉત્તર-એ ચારે સૂત્રના વિશેષ વિશેષ અર્થસૂચક શબ્દો
 ■ નિયુક્તિ, ભાષ્ય ને ચૂર્ણ-એ ત્રણના કર્તા પ્રાચી પૂર્વધર છે

ટીકાના કર્તા ત્યારપછી થયેલા આચાર્યો છે એ શબ્દના અર્થ શબ્દાર્થવિત્તા વૈયાકરણીને પૂછવા તેની જુદી જુદી વ્યુત્પત્તિ કરીને અર્થ કરવામા આવે છે

પ્રશ્ન ૮૯-અર્થ માગધી ને શુદ્ધ માગધીમા શો ફેર ? આપણા સૂત્રો કઈ ભાષામા શુ થેલા છે ?

ઉત્તર-અર્થ માગધીમા માગધી ઉપગત બીજી ભાષાના શબ્દો ભળેલા હોય છે તે પ્રાકૃત ભાષા કહેવાય છે આપણા સૂત્રો તેમા લખાયેલા છે એ ભાષા મગધ દેશની છે

પ્રશ્ન ૯૦-સ્થૂળભદ્ર વેત્યાને ત્યા ચોમાસુ રહ્યા તેના ધરનો કાયમ આહાર લીધો, એ મુનિમાર્ગથી વિરૂદ્ધ ખરૂં કે નહીં ? હાલના મુનિ એ પ્રમાણે કરી શકે ?

ઉત્તર-મુનિના વ્યવહાર પાત્ર પ્રકારના છે સ્થૂળભદ્ર પૂર્વધર હોવાથી તેઓ આગમ-વ્યવહારી હતા તેઓ શુદ્ધની આજ્ઞાથી એ પ્રમાણે વર્તી શકે હાલમા પાત્રમાં જીત વ્યવહાર પ્રવર્તે છે જીત વ્યવહારી મુનિઓ એ પ્રમાણે વર્તી શકે નહીં

પ્રશ્ન ૯૧-દ્રૌપદીને પાત્ર ભર્તાર થયા છતા તેને સતી માનવામા આવી તેનું શુ કારણ ?

ઉત્તર-પાત્ર ભર્તાર તેણે ઇચ્છાપૂર્વક કર્યા નહોતા, તેના પૂર્વભવના નિયાણાને લીધે અણધાર્યા થયા હતા છતા તેણે દરરોજ વારાવાળા એક ભર્તાર પાસે જવાનો નિર્ધાર કરીને પોતાનું સતીત્વ જતાવ્યું હતું તેનું સતીત્વ લોપવા માટે જરૂર સભામા તેના વચ્ચે એવતા સતીત્વને લઈને તે નવા બનતા જતા હતા એનું સતીત્વ પ્રશસ્ત કરવા લાયક છે

પ્રશ્ન ૯૨-પાડવો ને દ્રૌપદીના આગવા ભવમા શુ ઝનાવ બન્યો હતો કે જેને પરિણામે દ્રૌપદીને પાચ ભર્તાર થયા હતા ?

ઉત્તર-એને માટે પાડવ ચરિત્ર બાપાતર માધત વાની ભેલુ એમાથી તમામ હકીકત મળી શકશે દ્રૌપદીને પાચ ભર્તાર થવાનું કારણ તો એક વેશ્યાને પાચ પુરુષોથી સેવાતી ભેઠ સાંધીપણામા પાચથી એવાવાનું નિયાલું કર્યું હતું તે છે

પ્રશ્ન ૯૩-ચોવીશે તીર્થકરોના ગણ ને ગણધરો સરખા હોય છે કે તેમા ફેરફાર હોય છે ? એ શબ્દોનો અર્થ શુ છે ?

ઉત્તર-પ્રાચે જેટલા ગણધરો તેટલાજ ગણ હોય છે તેમજ ને જેર હોય છે મહાવીર પ્રભુને ૧૧ ગણધરા ને ૬ ગણ હતા તે છેના બધે ગણધરોની વાચના મરખી હોવાથી થયેલા છે ગણ તે મુનિસમૂહ તેને ધારણ કરનાર-સલામનાર તે ગણધર કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૯૪-આવકની ૧૧ પ્રતિમા ને માધુની ૧૨ પ્રતિમા તે એક સરખીજ છે કે તેમા કાંઈ ફેર છે ?

ઉત્તર-એ બંને તદ્દન જુદા જુદા પ્રકારની છે તેને ખીલકુલ સખધ નથી તેને માટે આવકની ને માધુની પ્રતિમાનું સ્વરૂપ શ્રી પ્રવચનસારોદ્ધારાદિમાથી ભેઠ લેવું માધુની પ્રતિમા તો ઘણી સુરહેલ છે ને ઘણી ઉચ્ચ ડોટીની છે

પ્રશ્ન ૯૫-સ્થવિર એટલે શુ ? સ્થવિરાવળી ને પદ્માવળી એકજ બથવાચક છે કે તેમા ફેર છે ?

ઉત્તર-સ્થવિર શબ્દ વૃદ્ધવાચક છે, પણ સ્થવિરાવળીમા આ આર્યવાચક છે આચાર્યોની પદ્માવળી તેજ સ્થવિરાવળી કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૯૬-આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, પ્રવર્તક, સ્થવિર ને ગ્તા-ધિક એ પાચેના અર્થ શુ છે ? આમા સ્થવિર બુદ્ધ કેમ પાડ્યા છે ?

ઉત્તર-આચાર્ય મર્વસમુદાયમા મુખ્ય હોય તે, ઉપાધ્યાય શિષ્યમમૂલને લણાવનાર, પ્રવર્તક મુનિઓને મુનિમાર્ગમા પ્રવર્તાવનાર, સ્થવિર વૃદ્ધ મુનિ અને ગ્તાધિક તે દીક્ષા પર્યાયમા અથવા જ્ઞાનાભ્યાસમા મોટા હોય તે એ પ્રમાણે પાચ વિભાગ પાડવામા આવ્યા છે આમા સ્થવિર શબ્દ વૃદ્ધાવસ્થાવાળા અતુલવી મુનિવાચક છે ગ્તાધિકના બીજા પ્રકારો પણ છે

પ્રશ્ન ૯૭-ભાદ્રપદ શુદ્ધિ ૪ ની મવગ્ગરી અને ત્યારઅગાઉ બીજા માસ દિવસ મગી આઠ દિવસ પર્યુષણના ગણાય છે આ પ્રશ્ન શા કારણથી કગ્વામા આવેલો છે ?

ઉત્તર-અશાઠ શુદ્ધિ ૧૪ (ચોમાસી ચૌદશ) પછી ૫૦ દિવસે મવગ્ગરી કગ્વાની આજ્ઞા છે તેની અદગ કારણમર મુનિ વિહાર કરી શકે છે ત્યારપછી મુનિ ચોકસ પર્યુષણ એટલે વસવાટ કરે છે એમા મુનિ વિહાર કરતા નથી આ પર્વ ખાસ ધર્મારાધન માટે નિર્માણ કરેલું છે એમા આજ્ઞા પ્રમાણ માનવાની એ એજ આઠ દિવસ મુકગ્ગ કગ્વાનુ કારણ મારા જાણવામા નથી

પ્રશ્ન ૯૮-મહાવીર પ્રણુના વખતના લવો કેવા હતા ? સમજુ કે અણુમમજુ ? મસ્કારી કે અમસ્કારી ? હાલની જેવા કે તેથી સાગ ? કપલદેવના મમયના તો બહુ મગ્લ હતા, તેવા હોવાનો તો સંભવ નથી

ઉત્તર અવસર્પિણી પડતા કાળનુજ નામ છે તેમા દિનપર દિન ગંધી હકીકત પડતીવાળીજ હોય છે એવો પણ તે વખતના આજ કરતા સારો, મમજી, મમ્કારી, દીર્ઘદર્શી હતા ત્યાં પછી કમેકમે હાલ જેવા કે તેવા તમે જોઈ જાણી શકો છો. પેલા ને છેલા પ્રભુના આનંદોમા અત્યંત ફેર હોય છે

પ્રશ્ન ૯૯—આદીશ્વર પ્રભુના ને મહાવીર પ્રભુના સુખ આવકો શુ ધધો કરતા હતા ?

ઉત્તર—દયભાગ્યપ્રભુના આવકોના ધધા માટે ખાસ ઉલ્લેખ વાચવામા આવેલ નથી વીરપ્રભુના દગ આવકોના ચરિત્રમાથી એનો ધધો જાણી શકાય તેમ છે એમણે તે તે ધધો ધર્મ પામ્યા પછી શકે કરેલ નથી

પ્રશ્ન ૧૦૦—અત્યારના આવકો તે વખતના આવકોની જેમ ગાયોના ગોકુળ ગામીને ડેરીનો બચવા કુબાગનો ધધો કરી શકે ?

ઉત્તર—પ્રમાણિકપણે આવક માત્ર કર્માદાન શિવાનના ધધો કરી શકે છે ડેરી કે કુબારનો ધધો આવક કરે એમ નહીં પણ એવો ધધો કરનાર પણ આવક યર્ધ શકે એમ સમજવું કુબારનો ધધો કર્માદાનરૂપ ગણાય છે તેથી ત્યાજ્ય

પ્રશ્ન ૧૦૧—અત્યારના દ્રવ્યવાન આવકો મીલ, પ્રેસ, જીન, ઘાણા, ઘડી વિગેરે ચત્રારે છે તેમ જ મામાન્ય મિતિવાળા ગંધીઆણું, મોતી ને રેશમી કાપડનો વ્યાપાર કરે છે તે આવકને કરવા યોગ્ય છે ?

ઉત્તર—મીલ, જીન, પ્રેસ વિગેરે સચાઓથી આવતા કારખાના ચલાવવા એ કર્માદાનનો વ્યાપાર છે તે આવકો માટે નિષેધ કરેલ

છે બાકી ગ ધીયાણા વિગેરેના વ્યાપારનો નિષેધ કરેલ નથી મોતી કાઢનાર પાનેથી મોતી લેવા કરવા, રેશમ જનાવનાર પાસેથી રેશમ લેવું કરવું, હાથીના દાત કાઢનાર પાસેથી દાત લેવા કરવા— એ કર્માદાનમાં ગણાય છે બાકી ત્યારપછી ખીજે ત્રીજે હાથે એ વસ્તુ આવતા તેનો વ્યાપાર કરવો એ કર્માદાન ગણેલું નથી, તેથી તેના વ્યાપારનો નિષેધ કરવામાં આવેલ નથી

પ્રશ્ન ૧૦૨—વૈદ ને ડાઠરનો ધ ધો કરવા યોગ્ય છે કે કેમ ?

ઉત્તર—એ ધ ધો માટે એકાત નિષેધ કરેલો વાચવામાં આવ્યો નથી, બાકી અતિરાય લોભવૃત્તિથી એ ધ ધો કરનાર જો વધારે વ્યક્તિઓને વ્યાધિવાળા થવાનું ચિતવે અથવા વ્યાધિને વધારે તો તે પાપના નિમિત્તભૂત બને છે શિવાય એ ધ ધો અન્યને ઉપાધિમુક્ત કરનાર તેમજ અપેક્ષાએ જીવનદાતા હોવાથી મધ્યસ્થવૃત્તિએ કરવામાં આવે અને ત્યાગી મુનિરાજ વિગેરેની તેમજ નિરાધાર મનુષ્યની દ્રવ્યની આશા રાખ્યા શિવાય મારવાર કરવામાં આવે અને વ્યાધિ નિવારવામાં આવે તો પગમ લાભનું કારણ પણ થાય તેમ છે

શ્રી ઋષભદેવજી પૂર્વના ૬ મા ભવમાં વૈદતરીકે થયા હતા, ત્યારે એક મુનિરાજના વ્યાધિનું નિવારણ કર્યું હતું અને તેથી મહા લાભ મેળવ્યો હતો

પ્રશ્ન ૧૦૩—હાલના મમયમાં આવગે શ્વાન, ખીલાડા, કુકડા, પોપટ, પારેવા વિગેરેને પાળી શકે ? તેમાં લાભ છે ?

ઉત્તર—એવી રીતે જનાવરો પાળવાનો નિષેધ છે એમાંના કેટલાક તો હિંસક પશુઓ ને પક્ષીઓ છે તેને પાળવા એ અસતિ-

પોપણરૂપ કર્મદાન છે તેમનું રક્ષણ કરવું એ વજ્ય નથી

પ્રશ્ન ૧૦૪-મુનિમહારાજની મૂર્તિની તીર્થકરની મૂર્તિ પ્રમાણે અગપૂજા તેમજ આગી વિગેરે થાય કે નહીં ?

ઉત્તર-મુનિરાજની મૂર્તિની એવી રીતે પૂજા કરવી હીઠ લાગતી નથી માત્ર વાસથેપથી અગપૂજા કરવી યોગ્ય જણાય છે કેટલાક મુનિઓ પોતાના ગુરૂના બહુમાન નિમિત્તે વધારા પડતું કરે છે તેના પશ્ચિમે બિનપ્રતિમાનો અનાદર કે અદપાદર થવા સંભવ છે ગુરૂમૂર્તિનો અગપૂજા બધીરીતે યથા શકે છે

પ્રશ્ન ૧૦૫-હડક ને લઘુસંઘવણી એ બે પ્રકરણમાં શું ફરક છે ? એ શબ્દોના અર્થ શું છે ? એના કર્તા કેણુ છે ?

ઉત્તર-એ જાણવા માટે તે બંને પ્રકરણ લક્ષપૂર્વક વાંચવા વિચારવાની જરૂર છે, તેથી બધું જાણી ચકાશે હડકશબ્દે જીવોના સ્થાન ગૃહ કે તે તે હડકે સગીરાદિ કેટલા હોય તે વિચાર હડકમા છે લઘુ સંઘવણીમાં જ જૂઠીપમાદેના શાશ્વત પદાર્થોની હકીકતનો સમ્બંધ છે

પ્રશ્ન ૧૦૬-મુનિરાજ પાને રાત્રિબગરણ મગીતાર્ધિવડે કરાવવું યોગ્ય છે ? મુનિ તેમાં ભાગ લઈ ચકે ?

ઉત્તર-ઘેઘ મુનિરાજે મોટી તપસ્યા કરી હોય છે ત્યાં તેમની પાસે સગીન સાથે રાત્રિબગરણ આવકવર્ગ તરફથી કરાવવામાં આવે કે એમાં તપનું બહુમાન છે, ગુરૂની ભક્તિ છે અને તીર્થ કરાદિકના ગુણગાન છે એ કરણી કષ્ટોદ્રિયના વિષયની વૃદ્ધિ માટે કરતી નથી એ સગીન મુનિરાજ સાક્ષી થકે

પ્રશ્ન ૧૦૭-હાલમાં ચતા હિંદુ મુમલમાન વચ્ચેના તોફાનમાં આપણે જૈનોએ કેલુ વર્તન રાખલુ જોઈએ ? આપણી નિર્જાળતા દૂર કરવા માટે કસગત વિગેરેના પ્રયોગો કરવા જોઈએ કે નહીં ?

ઉત્તર-હાલના તોફાનમાં આપણે હિંદુવર્ગ સાથે એકત્ર રહેલુ યોગ્ય છે બાકી શારીરિક નિર્જાળતા દૂર કરવાની તો ખાસ જરૂર નહીં હાલના ઝગડાઓમાં એ વાત સિદ્ધ થયેલી નથી વળી મિત્રાર્થ રાજના પ્રાત કૃત્ય ઉપરથી એ કર્તવ્ય છે એમ કહે છે

પ્રશ્ન ૧૦૮-કલ્પસૂત્ર મૂળ જે મુમારે ૧૨૦૦ શ્લોક પ્રમાણ છે, તે તો સવરંડરીને દિવસેજ વચ્ચાત છે, તો પ્રથમના ચાર દિવસોએ હાલ જે ટીકાઓમાંથી વ્યાખ્યાનો જુદા પાડીને વાચવામાં આવે છે, તે ટીકાઓ થયા અગાઉ શુ વચ્ચાતુ હશે ?

ઉત્તર-કલ્પધરથી ચાર દિવસો માટે હાલની ટીકા અગાઉ બીજી પ્રાચીન ટીકાઓ વચ્ચાતી હશે અથવા બીજી રીતે મુનિરાજ વ્યાખ્યાન આપતા હશે એ વિષે ખાસ ઉદ્વેગ વાચવામાં આવેલ નથી પૂર્વપુરૂષો સમયસર હતા તે યોગ્ય ઠરતા હશે

પ્રશ્ન ૧૦૯-કલ્પસૂત્ર ઉપર એકદમ ઢેટલી ટીકાઓ થયેલ છે ? તેના કર્તા કોણ કોણ છે ? તે ક્યારે થયા છે ? હાલમાં મુખોધિકા ટીકાનુ વધારે પ્રવર્તન છે તેનુ શુ કારણ છે ?

ઉત્તર-કલ્પકીરણાવળી, કલ્પલતા વિગેરે ઢેટલીક ટીકાઓ થયેલ નથી પણ તે બધી ટીકાઓની હકીકત હુ જાણતો નથી મુખોધિકા ટીકા સરલ હાવાથી અને છેલ્લી થયેલી હોવાથી વધારે

પ્રત્યક્ષિત થયેલ છે એમ માત્ર માનવું છે

પ્રશ્ન ૧૧૦-પાણી ચોમાની ને સવચ્છરી પ્રતિક્રમણમાં ૧૨-૨૦ ને ૮૦ લોગરસનો કાર્યોત્તમ કરવામાં આવે છે તે પૂરે ગણી નહા છતાં મુખ્ય મુનિરાજ પાદે નહિ ત્યાં મુધી પરાતો નથી, તો પછી બાકીના વર્ણનમાં શુ વિચારવું-શેનું ધ્યાન કરવું?

ઉત્તર-મુખ્ય મુનિરાજના પાનના મુધીના બાકીના વર્ણનમાં પન્માતમાનુ-તેના નવરૂપનું અથવા પથ પરમેષ્ઠીના ૧૦૮ મુદ્રાનું અથવા લોગરસના અર્થનું ચિત્રવન કરવું

પ્રશ્ન ૧૧૧-મુનિરાજને કે આચાર્યને પદ લખતા શ્રી ૧૦૮ અથવા શ્રી ૧૦૦૮ પૂર્વક નામ લખવામાં આવે છે તે ૧૦૮ ને ૧૦૦૮ લખવાની શુ મતવળ છે ?

ઉત્તર-અત્રે તો એવો પ્રચાર નથી વહણામાં ૧૦૦૮ વાર લખવામાં આવે છે પ્રાન્સમાં લખવામાં આવે તો તે શુદ્ધ ની સખ્યાવાચક એક હોવા બોધ્યે તેટલી સખ્યાના મુનિ શુદ્ધ લખવા કે વાચવામાં આ મા નથી

પ્રશ્ન ૧૧૨-પર્યુપણના પ્રારભના દિવસેના વ્યાખ્યાનમાં સરોવરમાં કમળના ફુલની હકીકત આવે છે તે કમળના ફુલ કેવા સમજવા ?

ઉત્તર-હાલ થોડા થોડા પાણીમાં પોયણા થાય છે તે સમજવા એ પ્રભુને ચકાવાના નથી શાસ્ત્રમાં કહેલા કમળે થોડા સરોવરમાં ઘણી પાખડીઓવાળા અને બહુ મુગધી થાય છે તે સમજવા તેના પછુ મૂળ તો સરોવરના તળીયે પકુમાં હોય છે, તેથી તે પકજ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૧૧૩-એક, બે, ત્રણ કે તેથી વધારે લોગસ્સના કાયોત્સર્ગ પ્રતિક્રમણમા કરવામા આવે છે તેનું પ્રમાણ શા ઉપર બાધવામા આવેલ છે ? અને તેનું પ્રમાણ શ્વાસો-છ્વાસની સખ્યામા કહેલું છે તેનું શુ કરણ ? એને યોગમાથે સબધ છે ?

ઉત્તર-લોગસ્સની સખ્યાનું પ્રમાણ પૂર્વાચાર્યોએ નિર્માણ કરેલ છે, તેના હેતુ પ્રતિક્રમણગર્ભિતમા જતાવેલ ॥ તેના એક પદના ઉચ્ચારણ કાળનેજ એક શ્વાસો-છ્વાસની સખ્યા આપી છે (પચસમ વસાસા) કાયોત્સર્ગમા ત્રણે યોગની નિશ્ચ-જતા કરવાની હોવાથી તેટલો યોગસાથે સબધ છે

પ્રશ્ન ૧૧૪-૫-સપદા ને શ્વાસોછ્વાસમા શુ ફેર છે ?

ઉત્તર-૫૬ જ્યા અર્થસમાપ્તિ થાય ત્યાં સુધી કહેવાય છે-સપદા જ્યા વિશ્રામો લેવામા આવે તેને કહેવાય છે અને શ્વાસોછ્વાસ વધારે વખત લે છે, પણ કાયોત્સર્ગને અગે તો પદનેજ તે સંજ્ઞા આપી છે

પ્રશ્ન ૧૧૫-અક્ષયનિધિ તપને ' તામડી મત ' કહેવામા આવે છે તેની શુ મતલબ છે ? એ તપ કેણુ કરી શકે ?

ઉત્તર-અહીં કોઈ તે તપને તામડી મત તરીકે ઓળખતું નથી એ મત શાવકશ્રાવિકાઓ કરી શકે તે તપમા દરેક કરનાર એક કુલ સ્થાપન કરે છે અને તેમા દરેકજ અક્ષતાદિ નાખી તે પૂરે છે તેથી તેને તામડી, મત કહેતા હશે એમ જણાય છે

માટે દૂર સળધી ॥ યદો વાયવો તેમજ સુ ૧૮૮૫ ના માસસર
મામના જૈનધર્મ પ્રકાશમા એ વિષેનો નોંધ ને ચર્ચામા ખાસ
ઉલ્લેખ કરેલો છે તે પણ વાચવો

પ્રશ્ન ૧૨૨-જન ઐશ્વર્ય મેત્રમા તીર્થ કરોની અનલ
ચોવીગીચો થઈ ગઈ છે ને અનલી થવાની છે, તો તેમાની
કેટલી ચોવીશીઓના નામો ઉપરથી થઈ શકે છે ?

ઉત્તર-કરેક મેત્રની અનીલ ને અનગન એકેક ચોવીશીના
અને વતમાન ચોવીશીના કુલ ત્રણ ચોવીશીના તીર્થ કરોના
નામો મળી શકે છે તે અમરી ઉપાલેલ તીર્થ કર નામા-
વળીમા પણ છે

પ્રશ્ન ૧૨૩-વનમન ચોવીશીના ૨૬ તીર્થ કરોપેટ્ટી પ્રાપ્ત
પાય તીર્થ કરોના ચોવો વધ કે હોય છે તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર-જેમ પાર્શ્વનાથને આદેય નામકર્મવાળા વિશેર
કહેવાય છે જૈનના તીર્થ કરોની મૂર્તિને પ્રાપ્ત પાર્શ્વનાથ
તરીકે જ જૈનનેરો ઓળખે છે, તેમ એ પાંચ તીર્થ કરોની
આદેયના કાર્તિક વિશેષ સંબંધે છે બાકી મદાવીર પ્રમુ તો
આસન ઉપગારી છે અને આદિનાથ પ્રથમ થયેલા છે, તેથી
તેને માટે તો વિશેષતા હોય તેમાં કાર્તિકિયારવાપણ રહેતું નથી

પ્રશ્ન ૧૨૪-મસ્ત્રીનાથ સીપજે તીર્થ કર થયા છે, તેઓ
પરણ્યા હતા કે નહીં ? નહોતા પરણ્યા તો તેનું કારણ ॥ ?
એમના મળધની વિશેષ હકીકત ચેમાથી મળશે ?

ઉત્તર-એઓ પરણ્યા નહોતા એમને ઓગાર્વજી કર્મજ
નહોતું, એમના સળધી વિશેષ હકીકત શ્રી જ્ઞાનાસુરમાથી

તેમજ મહાત્માનાથ ચરિત્ર લખાતખમાથી મળી શકશે

પ્રશ્ન ૧૨૫-નેમિનોથજી પરણ્યા જતા તોરણથી પાંછા વળ્યા કહેવાય છે તો તેમણે એવું લોગાતરાય કર્મ બાંધ્યું હતું ?

ઉત્તર-એમને લોગાવળી કર્મજ મોત્ર ત્યા જવા મુઘીનું હતું લોગાતરાય કર્મ બાંધ્યાની હકીકત આવતી નથી જેઓ છતી ઋદ્ધિએ લોગોને તજી સસાગ્નેત્યાગ કરે છે તેમને લોગાતરાય કર્મ સમજવું નહીં લોગાવવાની તીવ્ર ઇચ્છા છતાં લોગની પ્રાપ્તિ થાય નહીં અને લોગવાય નહીં તેને લોગાતરાય મમજવો

પ્રશ્ન ૧૨૬-નવ શ્રદ્ધ સળધી સ્નાત્ર વિગેરેમા અમુક શ્રદ્ધ નડતા હોય તો અમુક પ્રભુની ભક્તિ કરવી વિગેરે કહેલ છે, તો શુ તે તીર્થ કરે આપણને સહાય કરી શ્રદ્ધદોષનું નિવારણ કરતા હશે ? આ ક્રિયા લોકોત્તર મિથ્યાત્વમા ગણાય કે નહીં ?

ઉત્તર-તે તે શ્રદ્ધો તેમા જણાવેલા પ્રભુ ઉપર ભક્તિવાળા હોય છે, તેથી તે પ્રભુની ભક્તિ કરનાર ઉપર પ્રસન્ન થાય છે અને તેની ઉપાધિ દૂર કરે છે તીર્થ કરે તો સિદ્ધાવસ્થામાં છે ને વીતરાગ થયેલા તેઓ કાંઈ લાભ કે હાનિ કરતાજ નથી આ ક્રિયા લોકોત્તર મિથ્યાત્વમા ગણાતી નથી શ્રદ્ધની નડતર ધર્મકાર્યમા પણ વિદ્યાર્થક હોવાથી જોના તે શ્રદ્ધ જેની ભક્તિ કરે છે તે પ્રભુની પોતે પણ ભક્તિ કરે છે

પ્રશ્ન ૧૨૭-સ્નાત્ર કરવાના કળશ કહેવાય છે એ કળશ શબ્દનો શો અર્થ છે ? લાણાવવાની પૂજા વિગેરેમા પ્રાતે કળશ ગનાવેલ હોય કે તે અને આ કળશ એકાર્થવાચક છે ?

ઉત્તર-કળશ ચળકે કુલ કે ઘડાવાચક છે એનો વ્યુત્પત્તિ અર્થ હું જાણતો નથી એવા ચળકની વ્યુત્પત્તિ હોતી પણ નથી પૂજા વિગેરેમાં કળશ કહેવાય છે તે પ્રાતે કરેલ હોવાથી કહેવાય છે અને જુદા જુદા અર્થ સ્થાયે છે દેરામગ્ની ઉપર ઈંદુ ચડાવવામાં આવે છે તેને પણ કળગ કહે છે

પ્રશ્ન ૧૨૮-કૃષ્ણને ૧૬૦૦૦ ગોપીઓ હતી એમ જાણ્યમા કહેલ છે આપણામાં તેને કેટલી સ્ત્રીઓ કહેલ છે ?

ઉત્તર-આપણા જાણ્યમા પણ તેને ૧૬૦૦૦ સ્ત્રીઓ કહેલી છે હરેક વામુદેવને ૧૬૦૦૦ સ્ત્રીઓ હોય છે,

પ્રશ્ન ૧૨૯-હરેક તીર્થકોની જે પ્રકારની જાતકૃત ભૂમિ કહેવાય છે તેનો અર્થ શું છે ?

ઉત્તર-યુગાતકૃત ભૂમિ ને પર્યાયાતકૃત ભૂમિ-એમ જે પ્રકાર કહેવાય છે તેમાં એમના નિર્વાણ પછી અમુક પાટ સુધી મોક્ષમાગ શરૂ થયો-એમને ગમા તે યુગાતકૃત ભૂમિ ને પ્રભુના કેવલજ્ઞાન પામ્યા પછી અમુક વર્ષે મોક્ષમાગ શરૂ થયો તે પર્યાયાતકૃત ભૂમિ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૧૩૦-તેજોવેશ્યા ડોને કહે છે ? તે ગાથી ઉત્પન્ન થાય છે ? તેને હાવના માય સ માથે કાઈ મળે છે ?

ઉત્તર-તેજોવેશ્યા જે પ્રકારની છે એક અધ્યવમાયરૂપ તે ૯ લેશ્યાઓ પૈકી એકી છે અને શુભ લેશ્યા ગણાય છે

બીજી તેજોલેશ્યા તપશ્ચાદિકથી મેળવી મળાય છે તેનો વિધિ કૃષ્ણસૂત્રની ટીકામાં મખાવીર પ્રભુએ જોવાડાને જાણાવેલો

છે તે એક જાતની લબ્ધિ શક્તિ છે તે પ્રાચે શામનના અપ-
ગંધી મનુષ્ય ઉપર મુનિઓ વાપરે છે તાપમાદિક બીજીરીતે
પણ તેનો ઉપયોગ કરે છે આ ડાળના જીવોને તે ઉપજતી
નથી તેથી હાલના સાયન્સ માથે તેને કશો મળધ જણાતો નથી.

પ્રશ્ન ૧૩૧-ડોળીયુ તેલ ને સરસીયુ તેલ જીનો વાપરી શકે ?

ઉત્તર-એમા કાઈ બાધક જણાતો નથી બને જુદી જુદી
જાતિના ધાન્યનુ બને છે

પ્રશ્ન ૧૩૨-ગરરીના દુધમાથી થયેલ વી જીનો વાપરી શકે ?

ઉત્તર-વાપરે છે એમા કાઈ બાધક જણાતો નથી

પ્રશ્ન ૧૩૩-નાનીમોટી વયવાળા મનુષ્યના શરીરમા કીડાઓ
પડે છે અથવા કરમીઆ (કૃમી) થાય છે તે ડેટલી ઇંદ્રિયોવાળા
હોય છે ? શાથી પડે છે ? એનુ આયુષ્ય કેટલુ હોય છે ?

ઉત્તર-એ જીવો બેઈંદ્રિય ને તેઈંદ્રિય હોય છે તે શારી-
રિક દોષથી ઉત્પન્ન થાય છે તેનુ આયુષ્ય બહુ અલ્પ હોય છે

પ્રશ્ન ૧૩૪-મુનિરાજ વ્યાખ્યાનમા વચ્ચે પોરિમી લખાવે
છે તેનો વાસ્તવિક કાગ શુ ?

ઉત્તર-એક પહોળ દિવસ લગભગ ચલ્યો હોય ત્યારે આવ્યા
જી ધડી દિવસ ચડે ત્યારે પોરિમી લખાવવી એવો નિયમ છે

પ્રશ્ન ૧૩૫-મુનિ તપોધન શા કારણથી કહેવાય છે ?
તપોધન જાતિના પ્રાણીઓ છે તે શા ઉપગ્રથી કહેવાય છે ?

ઉત્તર-તપૃત્તી ધનવાળા-નિત્યના તપની હોવાથી મુનિ
તપોધન કહેવાય છે તપોધન પ્રાણીશુ ગા ઉપરથી કહેવાય છે
તે તેની ઉત્પત્તિ જાણવામા ન હોવાથી કહી ગયાય નહીં

પ્રશ્ન ૧૦૬-અભયકુમારને આર્દ્રકુમારને પૂર્વભવનો સબધ હતો ? તેમના વડીલોને કેટલા વખતથી કેવી રીતનો સબધ હતો ? અને તે દેશ કયા આવ્યો ? તેના સબધની વિશેષ હકીકત શેમાથી મળી શકશે ?

ઉત્તર-તે બંનેને પ્રથમનો કે પૂર્વભવનો સબધ હોવાનું જાણતું નથી. આર્દ્રકુમારે લેખક મોકલતાજ સરખાત ધર્મ છે તેમના વડીલોને પણ પ્રથમનો સબધ નહોતો, શ્રેષ્ઠિક રાજાથીજ સરખાત થયેલી છે એ દેશ કયા આવ્યો તે કહી શકાય તેમ નથી, પણ સમુદ્ર ઉવઘીને આર્દ્રકુમાર આવેલ છે તેથી અમુક મમુદ્રને સામે પાર હોવો જોઈએ કેટલાક આર્દ્રક દેશ એકબેને કહે છે તેની હકીકત મહાવીર ચરિત્રમા આવે છે વધારે હકીકતવાળું રચના જાણવામા નથી.

પ્રશ્ન ૧૦૭-શ્રી હીરવિજયસૂરિની અને શાંતિચંદ્ર ઉપાધ્યાયની અમરકારી હકીકત આપણા અષ્ટાન્દિકા વ્યાખ્યાન વિગેરેમા આવે છે ને આઈનેઅકબરી વિગેરે અન્યમતના પ્રયોગાથે મળતી આવે છે ? અને તે પ્રમાણુભૂત હોવાની તમારી માન્યતા છે ?

ઉત્તર-આઈનેઅકબરી કે અકબર બાદશાહના ચરિત્ર વળિા કેઈ જૈનેતર અથવા મારા વાચવામા આવેલ નથી, હું તેનો અજ્ઞાસી નથી આપણામા આવે છે તે હકીકત માનવા યોગ્ય લાગે છે જૈનેતરોએ આપણા મહત્વની વાત તેના અથમા લીધી ન હોય તેથી તેમા શકા કરવાનું કારણ જણાતું નથી.

પ્રશ્ન ૧૩૯-પૌષ્પ કળાર ત્રણે ટક દેવવદનની ક્રિયા કરે છે તે શા માટે છે ? અને કોઈ મુનિ કાળ કરે ત્યારે દેવવદનની ક્રિયા કરવામા આવે છે તે એને મળતી છે ?

ઉત્તર-પૌષ્પ કળારે ત્રણે ટક બાળ અધિકારવાળુ દેવવદન દેવાધિદેવની ભાવભક્તિ માટે કરવુજ નોંધએ, એવો તેનો આચાર છે તે પ્રમાણે તે કરે છે કોઈ મુનિ કાળ કરે ત્યારે તેમજ બીજા પશુ મતાગોપણાદિ અનેક પ્રસંગે દેવવદનની ક્રિયા કરવામા આવે છે તે પ્રાચ્યે તેને મળતી હોય છે અને કેટલોક ફેરફાર પણ હોય છે એ બધી ક્રિયા પરમાત્માની ભાવભક્તિ માટે હોય છે

પ્રશ્ન ૧૪૦-રાત્રિપોસહ કરનાર માડલા કરે છે તે ક્રિયા શામાટે છે અને કાનમા રૂના પુલકા શામાટે નાખવામા આવે છે ?

ઉત્તર-નણકમા, મધ્યમા કે દ્રુ ગામ તાલે કે ખાસ કારણ શિવાય લઘુનીતિ વિગેરે પરઠવવા માટે પ્રથમ સ્થળ નોંધ આવ્યા પછી તે સળધી માડલા (બોલે છે) કરે છે તે ક્રિયા મુનિને દરરોજ કરવી પડે છે, આવકને રાત્રિપોસહ વખતેજ કરવાની છે રાત્રે કાનમા કોઈ જીવજંતુ દાખલ થઈને વિરાધના ન પામે કે ઉપદ્રવ ન કરે તેને માટે કાનમા રૂના પુલકા રાખવાનો પ્રવૃત્તિ છે તે જરૂરની છે

પ્રશ્ન ૧૪૧-સવાર સાજની પ્રતિક્રમણમા ચાર ખમામમણુવડે જોલવદન કરવામા આવે છે અને ફરેક ખમામમણુ દીધા બાદ ભગવાન હુ વિગેરે પદો બોલવામા આવે છે તે ક્રિયા શનિ માટે છે ? અને તેમા સિદ્ધનુ જુડ ગ્રહણ કેમ કર્યું નથી ?

ઉત્તર-એ ચાર ખમામમણુ દહને જે ચાગ શબ્દ બોલવામા આવે છે તેમના પ્રત્યે એ ખમાસમણુ આપ્યુ એમ મમજવાનું છે ભગવાન વિગેરેને મહિમ વદન કન્વારૂપ એ ક્રિયા છે એમા ભગવાન શબ્દથી જ્ઞાનવાન એવા પોતાના ધર્માચાર્યને વદન કરે છે એમા દેવનો (અરિહતનો કે નિર્દનો) મમાયેગજ નથી, એ વદન ગુરૂમહારાજને અગેજ ॥

પ્રશ્ન ૧૪૨-પ્રતિકમણુમા નમોસ્તુ વર્ધમાનાય ને વિશાલ-જ્ઞોચન ને બહલે માધ્વી ને શાવિકા મમાગ્ઢાવાની ત્રણ સ્તુતિ પોલે છે તેનુ શુ કારણ છે ?

ઉત્તર-એ બને સૂત્રો પૂર્વમાથી અથવા બારમા દષ્ટિવાદ નામના અગમાથી ઉદ્ધરેલ છે તેથી તે ગીખવાની કે બોલવાની સ્ત્રીજાતિને આગ નથી તેથી અને તેની ત્રણ ગાથા હોવાથી મસારઢાવાની ત્રણ ગાથા બોલવાનુ ઠરાવેલ છે

પ્રશ્ન ૧૪૩-સ્ત્રીજાતિને મસ્તુત બલવાનો નિયેધ કૈન શાસ્ત્રમા છે ?

ઉત્તર-એનો નિયેધ જાણ્યો નથી, માત્ર બારમુ અગ જે મસ્તુત જાવામા છે તે અથવા તેમાથી ઉદ્ધરેલ વસ્તુ ગીખવાનો ને બોલવાનો નિયેધ છે એમ જાણવામા છે

પ્રશ્ન ૧૪૩-દેવસી પ્રતિકમણુમા ' નમોસ્તુ વર્ધમાનાય 'ની એક ગાથા ગુરૂએ અથવા વડી ન આવડે બોલ્યા પછી ખીજા માધુ ને આવડે ત્રણે ગાથા માથે બોલે છે અને પાશ્વિકાદિ પ્રતિક-મણમા ત્રણે ગાથા મોલ્યા પછી બોલે તે તેનુ શુ કારણ ?

ઉત્તર-એમા પર્વને અગે ગુરૂમહારાજનુ બદ્ધમાન મમાયેલુ છે એમ પ્રતિકમણુજાણહેતુમા જણારેન છે

પ્રશ્ન ૧૪૪-એમ વેદ ગ્રાહણોજ ભણી ડે વાચી શકે એમ અન્ય મતીઓ કહે છે તેવીજ રીતે આપણા સૂત્રો સાધુજ વાચી શકે એમ કહીએ છીએ તો તે શુ અન્ય મતીઓનુ અનુકરણ છે ? અથવા બીજુ કાઈ કારણ છે ?

ઉત્તર-આપણે સૂત્રો વાચવાની શ્રાવકને અનુરૂપ નથી એમ કહીએ છીએ તે જોનેતરુનુ અનુકરણ નથી, પરંતુ કોઈ પણ શાસ્ત્ર વાચવા માટે યોગ્યતાની અપેક્ષા હોય છે, તે પ્રમાણે સૂત્રો વાચવા માટે મુનિઓની યોગ્યતા સ્વીકારી છે મુનિને પણ અમુક યોગ વદ્યા પછી અને અમુક વર્ષોના દીક્ષાપર્યાય પછી અમુક સૂત્રો વાચવાનો ઉદ્દેશ છે એમા માત્ર યોગ્યતા મેળવવા સિવાય બીજુ કરુ કાણુ નથી કેટલીક વખત અયોગ્ય મનુષ્યો પોતાથી ન જીરવાય તેવી હદીકત સૂત્રોમાથી વાચી તેનો ગેરઉપયોગ કરે છે અથવા અશ્રદ્ધાળુ બની જાય છે જાકી યોગ્યતા દેખે છે તો મુનિ પણ મૂનના અમુક ભાગો મુક્ત શ્રાવકોને ચાહીને બતાવે છે, વચાવે છે, વાચવાનુ ઠહે ડે

પ્રશ્ન ૧૪૫-મનુષ્યના એક એક રોમગયે પોણાબળે રોગ કહે છે તે ગી અપેક્ષાએ ને શા આધારે કહે છે ? રોમગય કેટલા હોય છે ? અને રોગ કેટલા છે ?

ઉત્તર-રોગની કુલ સખ્યા ૫૬૮૬૬૫૮૪ ની કહેલી છે મનુષ્યના શરીરમા કુલ રોમગણ ૩૦ કોડ હોય છે, તેથી ભાગ વહેચવાની અપેક્ષાએ દરેક રોમગયે ૧૦૦૦ રોગ આવે એવી કલ્પના માત્ર ઠરી છે એ બધા રોગ પ્રાયે ઠોઈ મનુષ્યને ઠયારે પણ એક સાથે ઉદયમા આવતાજ નથી એ બધા અમાતા વેદનીના ઉદયરૂપ છે

પ્રશ્ન ૧૪૬-શ્રેણિકરાજ્યએ નરકનું આયુધ્ય કયારે બાંધ્યું હતું ? સમકિત પામ્યા અગાઉ કે પછી ? સમકિતી જીવ માસ બસણ કરે ? મહાવીર પ્રભુના આવકમા તે દોષ જીભવે ?

ઉત્તર-શ્રેણિકરાજ્યએ સમકિત પામ્યા અગાઉ એક હગ્ગીને મારના અને પછી તે પાપની વિશેષ પુષ્ટિ કરતા નરકનું આયુધ્ય બાંધ્યું હતું ત્યારપછી પ્રભુના સમર્ગમા આવતા સમકિત પામ્યા છે સમકિતી જીવ માસબસણ નજ કરે એમ એકત કહી શકાય નહીં આવકપણ સ્વીકારી તેનો ત્યાગ કરે તો પછી બસણ ન કરે બાકી પીરપ્રભુના આવકમા તો તે દોષનો સભવ થઈ શકતો નથી તેઓ તો અન્ય આવકો કરતા પણ વિશેષ ઉત્તમ હોય છે

પ્રશ્ન ૧૪૭-એકાવગી, રત્નાવગી, ધર્મચક્રવાળા, આદ્રાયણ, ત્રિહનિકીડિત વિગેરે તપો કેવી રીતે કરવાના છે ? તેનું વિશેષ વિધાન કેમા કહેવ છે ?

ઉત્તર-ઉપર જણાવેલા તેમજ તે ઉપરાત અનેક પ્રકારના તપોનું વર્ણન ' તપોરાતનમહોદધિ ભાગ ૧-૨ ' છપાયેલ છે તેમા છે તે ખાસ વાચવા લાયક છે

પ્રશ્ન ૧૪૮-તપોના અનેક પ્રકારો કહેવાય છે તેમાથી હાલમા માત્ર આયજિવ વર્ધમાન, વીશ રથાનક, અશ્વયનિધિ, નવપદની એગી, જ્ઞાનપત્રમી વિગેરે અમુક તપોજ કરવાના આવે છે તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર-ઉપર જણાવ્યા છે તે ઉપરાત બીજા પણ કેટલાક તપો પ્રચલિત છે બાકી અમુક તપોની પ્રવૃત્તિ કાયમજ વિશેષ

હોય છે વીશ સ્થાનક, અક્ષયનિધિ, નવપદની ઓળી વિગેરે તપો વધારે પ્રચલિત છે તેથી તે શિવાયના ન કરવા એવી કાંઈ માન્યતા નથી

પ્રશ્ન ૧૪૯-પુરુષના ૧૦૮ લક્ષણ, તેમજ ૧૪૦ લક્ષણ કહેલા છે, તે વિગતવાર શેમાંથી મળી શકશે ?

ઉત્તર-૩૨ લક્ષણો તો મુખ્યોધિકા વિગેરે અનેક સ્થાને વાચવા સામળવામાં આવેલ છે ૧૦૮ લક્ષણના વિવરણનું સ્થાન યાદ નથી ૧૪૦ લક્ષણો તો વાચવામાં જ આવેલ નથી

પ્રશ્ન ૧૫૦-પચાન્ય શખ એટલે શું ?

ઉત્તર-એ વાસુદેવના શખનું નામ છે વાસુદેવના છ રત્નો પૈકી એ એક રત્ન ગણાય છે કૃષ્ણ વાસુદેવનો એ નામનો શખ નેમિક્રમારે પૂર્યો હતો, જેથી કૃષ્ણ દેવના પામ્યા હતા એ શબ્દ ખાસ કાંઈ ખીજા અર્થનો સૂચક નથી

પ્રશ્ન ૧૫૧-ચક્રવર્તીની આયુધશાળામાં ચક્રરત્ન ઉત્પન્ન થયું એમ કહેવાય છે એટલે શું સમજવું ?

ઉત્તર-ચક્રરત્ન એક હજાર યથોચી અધિષ્ઠિત હોય છે તે ચક્રવર્તીને દિગ્વિજય કરવા માટે નીકળવાનો સમય થાય ત્યારે તેની આયુધશાળામાં દેખાવ દે છે એ એક જાતનું ચક્રાકાર આયુધ છે તે ચક્રી જેનાપર મૂકે તેનું મસ્તક કાપીને લઈ આવે છે તે ચક્રરત્ન આકાશમાં આગળ ચાલે ત્યારે તે રસ્તે તેની પાછળ લશ્કર સાથે ચક્રવર્તી દિગ્વિજય કરવા માટે ચાલે છે

પ્રશ્ન ૧૫૨-પદ્માનુમાનિષ્ઠી લખ્ધિ એટલે શું ? તે ગી રીતે પ્રાપ્ત થાય છે ?

ઉત્તર-કોઈપણ શ્રદ્ધા કે શાસ્ત્રનું એક પણ શીખવાથી આપે
શ્રદ્ધા કે શાસ્ત્ર અવગ્રહી જાય એવી એ લખિય છે તપસ્ચાદિવડે ત
પ્રાપ્ત થાય છે અને પ્રાપ્તે તે અપ્રમત્ત મુનિનેજ પ્રાપ્ત થાય છે
તેનું વિધિવિધાન વિશેષ મારા જ્ઞાણવા વાચવામા આવેલ નથી
અભયકુમારને પણ જ્ઞાની એમ માયેનું છે

પ્રશ્ન ૧૫૩-પાદપોષગમ અનશન એટલે શું ? અનશનના
ઢેલલા પ્રકાર છે ?

ઉત્તર-જાડ અથવા તેની ડાગ જેવી પડે તેવીજ પડી ગયે
છે, કે ઈના હવા-ચાચનાબ્યા શિવાય હાવતીચાવતી નથી, તેમ
જેમા અનશન કર્યા પછી કિંચિત્ પણ હાવવાચાવવાપગ્નુ હોતુ
નથી એનું આગાર કે અપવાદ વિનાનું પાદપોષગમ અનશન છે
અનશનના બીજા બે પ્રકાર છે ત્યાર આહારના ત્યાગરૂપ બહુ
પરિણા અથવા બહુપ્રત્યાખ્યાન અનશન અને ઇગિતમગ્નુ
નામનું અનશન

પ્રશ્ન ૧૫૪-લોકાતિત્ત્વ દેવો એટલે શું ? તેનો નિવાસ
ક્યા છે ?

ઉત્તર-એનો નિવાસ પાચના દેવેવાકમા જ્યા આઠ દુષ્ણ
શબ્દો છે તેના આવરશમા તેના ૬ વિમાન છે, તેજ તેના
નવ પ્રકાર છે ને વિમાનના તે દેવોના સારસ્વત, આદિ ય, વન્ધિ,
અરુણ, ગર્હતામ, નુપિત, અન્ધાનાથ, મરૂત ને અન્ધિ નામો છે
તીર્થ ટરના દીપ્ત સમય અગાઉ એક વર્ષે તે તીર્થ કર પાસે
આવી નીચા અવસર જણાવે છે એઓ લોકાને રહેનારા નથી
પરંતુ તેમણે લોક એન્ને સારનો અત કરલો હોય છે અર્થાત્
પરિત કરેલો હોય છે તેથી તે લોકાતિત્ત્વ કહેવાય છે એઓ
પ્રાપ્તે એકાવતાગી હોય છે

પ્રશ્ન ૧૫૫-આજસુધીમા ચક્રવર્તી કેટલા થયા છે ? દરેક યોવીશીમા કેટલા થાય છે ? તેની વિશેષ વિગત શેમાથી મળશે ?

ઉત્તર-દરેક યોવીશીમા ૨૪ તીર્થ કર ને ૧૨ ચક્રવર્તી થાય છે તે બધા થઈ ગયા છે તેને માટે શ્રી ત્રિપક્ષિશલાકા પુરુષ ચરિત્રના ભાષાતરના દશે પવ વાચો એટલે તેમાથી તીર્થ કર, ચક્રવર્તી, વાસુદેવ વિગેરેની તમામ હકીકત (ચરિત્રો), મળી શકશે અત્યારે ભરત કે ઐરવતમા તીર્થ કર કે ચક્રવર્તી, કોયજ નહીં

પ્રશ્ન ૧૫૬-ખાવીશ અલક્ષ્યો પૈકી બહુખીજમા તલ, ખસખસ, અજીર વિગેરે કહેલ છે તો તે શ્રાવકને ખાવા યોગ્ય ન હોય તો અજીર ને તલની પ્રવૃત્તિ તો બહુ છે તલનું તો તેલ પણ વપરાય છે તો તેને માટે શું સમજવું ? ખસખસ પણ કવચિત વપરાય છે

ઉત્તર-બહુખીજમા જણાવેલ વસ્તુઓ અલક્ષ્યના ત્યાગની પ્રવૃત્તિવાળાઓ ખાવા યોગ્ય નથી પ્રવૃત્તિ હોય ત્યાં બધ કરવી આવના તેલ માટે નિષેધ કરેલો નથી તેથી તે વપરાય છે ફાગણ મામ પછીનું વાપરવા યોગ્ય ઠહુ નથી

પ્રશ્ન ૧૫૭-સ્થૂળભદ્ર ક્યારે થયા ? તેનું ચરિત્ર શેમાથી મળશે ? તેમના ગુરૂ કોણ હતા ?

ઉત્તર-સ્થૂળભદ્ર ચરિત્રનું ભાષાતર છપાયેલ છે તેમાથી તેમના પરિશિષ્ટપર્વના ભાષાતરમાથી તેમની બધી હકીકત મળશે તેઓ પાંચમા આરામા થયા છે તેમના દીક્ષાગુરૂ સમૃતિવિજયજી હતા ને વિદ્યાગુરૂ ભદ્રબાહુસ્વામી હતા તેઓ ચૌદપૂર્વી હતા.

પ્રશ્ન ૧૫૮-સ્થૂળભદ્રનું નામ કયામુધી રહેશે ? એ નામના મુનિ હવે પછી થવાના છે ?

ઉત્તર-સ્થૂળભદ્રનું નામ હવે પછીની ૮૪ ચોવીંગી મુધી રહેશે એમ કહેવાય છે એક કાળચક્રમાં એ ચોવીંગી થાય છે એન્દ્રો(૮૦)કાળચક્ર મુધી એવા શીળમતધારક મુનિ બીજા થવાનું નથી તેથી ત્યામુધી આ સ્થૂળભદ્રનું નામ લેવાશે ત્યારપછી તેવ બીજા મુનિ થશે તેનું નામ લેવાશે આ નામના બીજા થવાના નથી

પ્રશ્ન ૧૫૯-ઉદયગન્નમુનિ ક્યારે થયા તેનું ચરિત્ર જાણવામા છે ?

ઉત્તર-૮ યરનજી ક્યારે થયા તે તેમની બધી કૃતિ વાચતા નીકળી શકશે તેમના વિષે વિશેષ હકીકત કોઈ ગુરુ કવિઓ ભાગ ૨ જામાથી મળશે

પ્રશ્ન ૧૬૦-'ભુકનભોગી' કેને કહેવાય ?

ઉત્તર-જેણે મમારના મુખભોગ ભોગવેલા હોય તે ભુકનભોગી કહેવાય

પ્રશ્ન ૧૬૧-'જગથક કુળના નાગ' કેને કહેવાય છે ?

ઉત્તર-એ મપની એક જાતિ છે તે જાતિના સ્વપ્ન દોષને હરના પછી નાફી મનશક્તિઓ ભોવાવે અને ઝેર ચૂસી લેવા અથવા અનિદ્રા પડવા કહે, તો તે અગ્નિમા પડી જાતી મરે પણ પોતાનું ઝેર જીને નહીં તેમ ઉત્તમ જીવો અત્યાન્તા ભોગને વિષ સુધી ગળીને વમી નાખ્યા પછી એટલે તણ દીધા પછી પ્રાણુતે થઈ તેને જીને અકબ્જ કરવા ક્ષમિતા નથી

પ્રશ્ન ૧૬૨-પાડવો નેમિનાથ પછી કેટલે વરસે મોજે ગયા ?
તેમના સબધી વધારે હકીકત શેમાથી મળશે ?

ઉત્તર-એને માટે પાડવ ચરિત્ર ભાષાતર ઝપાયેલ છે તે
વાચી જાઓ, એટલે તેની બધી હકીકત જાણવામા આવશે.

પ્રશ્ન ૧૬૩-રહેનેમિ ને રાજુવ ગિરનારની ગુફામા અઠ-
દશાત ભેગા થઈ ગયા, તે નેમિપ્રભુના નિર્વાણ પહેલા કે પછી ?

ઉત્તર-નેમિનાથ કેવળીપણે વિચરતા હતા અને ગિરનાર
ઉપર સમવસર્યા હતા, તેમને વાઢવા જઈને પાઠા વળતા રાજિ
મતિને વરમાદ લાગ્યો, તેથી તે જ્યા રહેનેમિ કાઢિમગધ્યાને
રહેલા હતા તે ગુફામા અનણુતા ગયા હતા એટલે તે હકીકત
પ્રભુ છતાનીજ છે

પ્રશ્ન ૧૬૪-કિ પાકફળ કેવા મમજવા? તે હાલ મળતા હશે ?

ઉત્તર-કિ પાકના ફળ દેખાવે મુદર, મુગધી ને સ્વાદીષ્ટ
હોય છે, પણ તે ખાવાથી મનુષ્ય મરણ પામે છે તેના વૃત્તો
હાલ તો આ તર્કમા હોય એમ જણાતુ નથી પરંતુ સમારતા
મુખ તે કિ પાક વૃક્ષના ફળની જેવા ભોગવતા મુદર પણ પરિ-
ણામે દુર્ગતિદાયક છે એમ સમજવાનુ છે

પ્રશ્ન ૧૬૫-ખાહુબળીનો બહલી દેશ હાલ કયા ગણવે ?
એ ભરતના છે ખડમા હતો કે કેમ ?

ઉત્તર-ખાહુલીદેશનુ સ્થાન અત્યાં ઉપલબ્ધ થઈ શકે તેમ
નથી, કારણકે તેને કોઠાકોટી માગરોપમ વીતી ગયા છે તે દેશ
ભરતક્ષેત્રના મધ્યખડમાજ હતો, તેની બહાર મમજવો નહી
હાલ કેટલાક ગીજનીને તેની રાજધાની કહે છે

પ્રશ્ન ૧૮૦-બાહુબળીને પણ લાખ પુત્રો હતા તો ગણીએ કેટલી હતી ? એ વાત માનવા લાયક છે ?

ઉત્તર-તેની રાણીની સંખ્યા બાણવામા નથી બાંધી તેના પુત્રની સંખ્યામા ચમત્કાર પામવા જેવું નથી, કેમકે એ વખતે પુત્રાની સંખ્યા બીજાઓને પણ ઘણી હતી એ વાતની સરખામણી આધુનિક કાળના અદ્વાયપુત્રી મનુષ્ય માથે કરી શકાય નહીં.

પ્રશ્ન ૧૬૭-ચક્રવર્તી છ ખંડ સાધવા બાદ ત્યાં તેની રાજધાની વધે નગરીમા હોય અને છ એ ખંડ પોતે સ પેઠે સેનાપતિ સાથે ?

ઉત્તર-બારે ચક્રવર્તીની રાજધાની પ્રાચીન બુદ્ધી નહીંમા છે તેના નામે તેના ચન્દ્રિમાથી મળી ચક્રચે ચક્રવર્તી પોતે ઈલિષ્ઠનો મધ્યખંડ સાથે છે, બાકીના પાંચ ખંડ સેનાપતિ સાથે છે.

પ્રશ્ન ૧૬૮-મિહનાદ ને દવેદાનાદ એટલે શું ?

ઉત્તર-બંને એકાર્થવાચક છે તે એકમખ્યા સિંહના શબ્દ જેવા મનુષ્યના શબ્દને કહે.

પ્રશ્ન ૧૬૯-એલિકના પુત્ર નદિપેલુ ને અજિતશાતિસ્તવના કર્તા નદિપેલુ એક કે બુદ્ધ ? તેનું ચરિત્ર શેમાથી મળે ?

ઉત્તર-એ બંને બુદ્ધ બુદ્ધ છે એલિકપુત્ર નદિપેલુનું ચરિત્ર એલિક ચરિત્ર વિજેરેમાથી મળે અજિતશાતિસ્તવના કર્તા નદિપેલુ તો નેમિનાથના વખતમા ચયેલા છે ત્રીજા નદિપેલુ નામે વસુદેવ યના જીવ પૂર્વભવમા હતા જેમણે સ્રીવજ્રલ યવાનું નિપાણ કર્યું હતું અજિતશાતિના કર્તા નેમિનાથજીના વખતમાં ચયેલા તેજ છે એમ શત્રુજય મહાકવ્યમા ગાથા ૨૧ મીમા કહેવું છે.

પ્રશ્ન ૧૭૦-અઢાર નાતરા(સગપણ) બરાબર સમજતા નથી

તે સમજવગે

ઉત્તર-તેને માટે જ ખૂસ્વામી ચરિત્ર વાચો, તેમા બહુ સ્પષ્ટ રીતે સમજાવેલા છે અહીં લખતા બહુ વિસ્તાર થાય માટે લખ્યા નથી

પ્રશ્ન ૧૭૧-વિજય શેઠ ને વિજયા શેઠાણી કચ્છ દેશમા થયા છે તે કચ્છ દેશ અત્યારે છે તે કે બીજો ?

ઉત્તર-તે કચ્છ દેશ હાલ તેજ સમજવો

પ્રશ્ન ૧૭૨-સુગૃહી ને વાનરની કથામા સુગૃહી કેને સમજવી?

ઉત્તર-સુગૃહી એટલે જેને સુધરી કહે છે તે એક બાતજ પક્ષી છે તે માણે બહુ સુદૃઢ બાધે છે

પ્રશ્ન ૧૭૩-આપણા બધા તીર્થ કરોને એકજ સ્ત્રી હતી કે વધારે હતી ? તેઓ વધારે સ્ત્રી કમી થકે ?

ઉત્તર-ઋષભદેવજીને બે હતી બાકી ચક્રવર્તીપણે તીર્થ-કર થાય તો ૬૪૦૦૦ હોય તે શિવાયને માટે એકથી વધારે નજ હોય એવો ચોક્કસ નિગ્ધાર બાણવામા નથી આ ચોવીશી માટે તો તેમના અગ્નિમા બેઠે લેયો

પ્રશ્ન ૧૭૪-આમાયિકના ૩૨ દોષની મજાયામા દેશરી ચોરનુ દધાન બનાવેલ છે તે શેમા આવે છે ?

ઉત્તર-શ્રી ઉપદેશ અસતિકા વિગેરેમા એનુ દધાત આવે છે તે એક શેઠનો પુત્ર હતો, પણ કર્મયોગે ચોરીએ ચડ્યો હતો તેને એક દિવસ મુનિરાજનો ઉપદેશ માલગતા પૂર્વભવના

મતકમંયોએ સામાયિક ઉદયમા આ યુ અને એ સામાયિકમાજ
શુભલાવે ચરતા કેવળજ્ઞાન પામ્યો વિશેષ વિસ્તાર માટે તે
સ્થાન ભેલુ

પ્રશ્ન ૧૭૫-સ્વયભૂમણ સમુદ્ર કયા આવ્યો ? એ કેવડો
હે ? અને તેનું એ નામ શા ઉપરથી પડ્યું છે ?

ઉત્તર-એ સમુદ્ર તિર્થાલોકને છેડે લોકાતને સ્પર્શીને
રહેલો છે એણે બે બાજુ ચઢીને અધુરું રાજ રોકેલું છે તેનું
નામ શાન્ધતા છે અસખ્ય દ્વીપ સમુદ્રના બધાના શાન્ધતા નામે
છે તેના ખાસ કારણ હોતા નથી

પ્રશ્ન ૧૭૬-આપણા દેરાસર ઉપર ધ્વજ ચડાવવામા આવે
છે તેનું પ્રયોજન શુ ? તે ધ્વજમા અમુક રંગવાળા વસ્ત્રના પટ્ટા
હોય છે તેનું કારણ શુ ? તે કેવડી ભેદએ તેનું માપ છે ખરું ?
વળી દર વખે બદલવામા આવે છે તેનું કારણ શુ ? તે વખતે
ઠાઠ વિધિ કરવાનો છે ?

ઉત્તર-જિનમહિરની પ્રતિષ્ઠાના વિધાનમાજ ધ્વજાદહ,
કળશ ને ધ્વજ ચડાવવાનો ઉદ્દેશ છે, તેથી તે ચડાવવીજ
ભેદએ તેમા અમુક રંગના પટ્ટા ભેદએ એવો ખાસ ઉદ્દેશ નથી
પરંતુ શુભ વર્ણના પટ્ટા ભેદએ તેનું મુખ્ય માપ તો ધ્વજા-
દહની પાટલી જેવડી પહોળી અને ધ્વજાદહ જેવડી લાંબી
હોય તે છે તેવડી ધ્વજ પ્રતિષ્ઠા વખતે ચડાવવામા આવે છે તેને
મસ્તકપરની શિખાની ઉપમા આપેલી છે દરવર્ષે બદલવાનું
ખાસ કારણ તો છુટું થઈ ગયેલ હોય તે છે કેટલેક ઠેકાણે
વર્ષગાઠને દિવસે અને કેટલેક ઠેકાણે વિજયાદશમીએ બદલવામા

આવે છે તે ચડાવતી વખતે દરવર્ષે તો માગણિક નિમિત્તે લઘુશાંતિ અથવા વૃહદ્ગાંતિ વિગેરે બોલવામા આવે ૩ વધારે ક્રિયા કરવામા આવતી નથી

પ્રશ્ન ૧૭૭-આપણા જિનમંદિરો કેટલા પ્રકારના બાંધવાનું કહેલ છે ? હાલ તો ધાળાળા (માથે અગાશીવાળા) અને શિખરબાધી એમ બે પ્રકારના દેખાય છે તેમા ધાળાળાની પદ્ધતિ જુની લાગે છે શિખરબાધી બાંધવાનો પ્રચાર અન્ય દર્શનીનું બોધને તો પડેલ નથી ? વળી શિખરબાધી ન કરવાનું કાણુ રાજ્ય તરફથી ઉપદ્રવ થવાનો સંભવ તો નથી ?

ઉત્તર-જિનમંદિર કેવા બાંધવા ? તેને માટે જૈન શિલ્પના કથો ૩ તે બોવાની જરૂર છે ખામ કરીને તેમા વિધાન શિખરબાધીને અંગેજ બતાવેલું છે ધાળાળા તો ઘરદેરાસરરૂપે ગણાય છે કેટલાકને માથે છાપરા પણ હોય છે એમા મુસલમાની રાજ્ય વિગેરેના ઉપદ્રવનું કારણુ પણ સંભવે છે શિખરબાધીનો પ્રચાર પ્રાચીન અને સામ્રાજ્ય છે તેના પણ ઘણા પ્રકાર છે અન્યદર્શનીઓનું તેમા અનુકરણુ નથી

પ્રશ્ન ૧૭૮-શિખરબાધી દેરાસરોમા એક, ત્રણ કે પાર્થ શિખરવાળા હોય છે, તો તેમા પ્રાચીન પદ્ધતિ કઈ છે ?

ઉત્તર-ત્રણે પ્રકારની પ્રાચીન પદ્ધતિ છે ત્રણે પ્રકારના પ્રાચીન જિનમંદિરો દષ્ટિએ પડે છે તેમા પાંચ શિખરવાળા અદ્ય હોય છે શિખરની સંખ્યાનું ખામ કારણુ નથી, સગવડ પ્રમાણે બનાવવામા આવે છે તેમા મલુ પ્રાચે અદરના ગભારા (ગર્ભગૃહ) જે સંખ્યામા હોય તેટલા શિખરો બનાવવામા આવે છે

પ્રશ્ન ૧૭૬-ચંદનથી ને પાટલાથી કઈ જાતના છવો છે ? તેનો નિવાસ વધારે કયા દેશમાં છે ? તેનો ખોરાક શું છે ? તે શા ઉપયોગમાં આવે છે ? તે બે શિવાય ઘોના બીજા પ્રકારો છે ? તેવા નામ પડવાનું કારણ શું ?

ઉત્તર-એ સિંચ ચ પચેદ્રિય બુદ્ધપરીસર્પજાતિ છે તેની ઉત્પત્તિ, નિવાસ ને ખોરાકના સળધમાં વિશેષ માહિતી નથી તેને ચારસોઠાં કોઈ મકાન ઉપર ચડતું હોય ત્યારે ઉપયોગમાં લે છે તે ગમે તેવી સ્ત્રીની ભીંત ઉપર ચડી શકે છે અથવા તેને ભીંતપર રકવામાં પણ આવે છે તેને ખીસકોલી જેવું લાગુ પુછતું હોય છે તેની માથે દોઝ બાથે છે જેટલી ઉંચી ચઢાવવી હોય તેટલી અગ્રા બાદ દોઝ બેચવાથી તે ત્યાં ચોટી જાય છે પછી દોરને અવગળીને ચારસોઠાં ઉપર ચડી શકે છે બીજી જાતની ઘો મતી હશે ચંદનથી તેની જાતિમાં શ્રેષ્ઠ ગણાતી હશે પાટલાથી પાટલા જેવી નળીએ સપાટ હશે એમ લાગે છે

પ્રશ્ન ૧૮૦-અગ્નિ તાપનો પચાગ્નિને સાધના હતા તે કેવી રીતે ચમજવું ?

ઉત્તર-અન્યમની તાપનો પોતાની બેઠકની આગે બાજુ અગ્નિ સળગાવતા હતા, તેનો અને માથે સૂર્યનો તાપ પડે તેનો એમ કુવ મગીને પાંચ પ્રકારના અગ્નિનો તાપ સહન કરતા સના જાપ જતા હતા તેનું નામ પચાગ્નિસાધનરૂપ તપ કહેવાય છે તે અપાનકરુનો પ્રકાર છે

પ્રશ્ન ૧૮૧ દર્દર નામ કોનું છે અને તે કઈ જાતનો છવ છે

ઉત્તર-દર્દર નામ દેડકાનું ॥ તે જળચર ને ગ્રજાચર બંને પ્રકારના તિર્થંચ પચેદ્રિય જીવોમાનો છે ગ્રજાચર પણ પાણી માગીના સયોગે ઉત્પન્ન થાય છે ?

પ્રશ્ન ૧૮૨-નળદમયતિનું ચરિત્ર ખાસ જુદું છે કે કાંઈ ચરિત્રની અતર્ગત છે ? તેનો રામ બનેલ છે ? અન્ય મતમા ને આપણા મતમા તેનું ચરિત્ર સમાન છે કે કાંઈ ફેરફાર છે ? દમયતિનું બીજું નામ દવદતિ લખે છે તે બંને નામનો અર્થ શું છે ? ખડ નામ બેમા ઠયુ છે ? તેઓ ને તેમના માબાપો જૈનધર્મી તેમજ ક્ષત્રિય હતા ? વૈદર્ભી પણ દમયતિનું જ નામ છે ? તે નામ હોય તો તે શા ઉપગ્રથી પડયુ છે ?

ઉત્તર-નળદમયતીનું ચરિત્ર પાડવ ચરિત્ર અતર્ગત છૂત ઉપર છે પાડવ ચરિત્ર ગદ્યપદ્ય એકથી વધારે છે પદ્યપ આમ શ્રી મલધારી દેવપ્રભસુરિનું કરેલું છે ત્રિપદિશલાકા પુરૂષ ચરિત્રમા પણ નળદમયતિનું ચરિત્ર આવે છે ખાસ જુદું તેનું ચરિત્ર હોવાનો મતલબ છે પણ તે ઢોનું કરેલું છે તે જાણવામા નથી રામ પણ બનેલા છે તેની વિગત મોહનલાલ દેશાધની છપા ચેક્કી જૈન ગુર્જર કવિઓ લાગ ૧ લામા છે અન્ય મતમા કહેલા ને આપણામા કહેલા તેના ચરિત્રમા ફેરફાર છે શું શું ફેરફાર છે તે બંને ચરિત્રો વાચ્યો તો જાણી શક્યો આપણી માન્યતા પ્રમાણે તેઓ ને તેમના માતાપિતા જૈનધર્મી હતા ક્ષત્રિય હતા ગજવગી હતા દમયતિ વિદર્ભ દેશના ગજની પુત્રી હોવાથી વૈદર્ભી પણ કહેવાની હતી તે મતીઓમા ગ્રહ હતી ૧૮ મતીમા ને (૫૭) મતીમા તેનું નામ આવે છે તેના નામનો અર્થ

ધ્યાનમાં નથી જ ને નામ પ્રચલિત છે

પ્રશ્ન ૧૮૩-નગદમય તિ કયા પ્રભુના સમયમાં થઇ ગયા ?

ઉત્તર-એઓ શાતિનાથજીનો પછીના વખતમાં થયા છે
દમય તિએ શાતિનાથજીની પ્રતિમા જનાવીને તેમની ભક્તિ કરી છે

પ્રશ્ન ૧૮૪-સૂર્યપાઠ રસવતી એટલે શુ ? તે શી રીતે
થતી હશે ? તે કોઈ પ્રત્યક્ષ કે વિદ્યાથી થતી હશે ? તેનું જાણ
નાર હોઈ કોઈ હશે ?

ઉત્તર સૂર્યપાઠ રસવતી કરી જાણનાર નજરાજ એકજ
તે વખતમાં હતા એમ તેમના ચરિત્રથી જાણી શકાય છે
કારણકે દમયતીએ તે પ્રયોગ કરાવીનેજ તેને જોખમી કાઢેલ
■ તે કોઈ પ્રકારની વિદ્યા સભવે છે કે જેથી મૂર્ખના તાપનું
આક્રમણ થાય છે અને તેની ઉબ્ધતાવટ રસોઈ તૈયાર થાય છે
આ સાયન્સનો પણ એક પ્રકાર સભવે છે અત્યારે તેના જાણનાર
હોવાનો શક્ય નથી

પ્રશ્ન ૧૮૫-ગાંઠ ઉપરના ફળોની સખ્યા ગીરીતે જાણી
શકાતી હશે ? એ પણ ખાસ જુદી વિદ્યા છે કે ગણિત વિદ્યાનો
એક પ્રકાર છે ? અત્યારે તે વિદ્યા જાણનાર કોઈ હશે ?

ઉત્તર-એ ગણિત વિદ્યાનોજ એક પ્રકાર સભવે છે નજ-
રાજ તે વિદ્યા જાણના હતા અત્યારે તેનો જાણનાર કોઈ
મારા જાણવામાં નથી

પ્રશ્ન ૧૮૬-સોળ વિદ્યાદેવીઓની આરાધના ગીરીતે થઈ
શકે ? તેનો પરિચાર કેટલો છે ને તે કયા નહે છે ? તે કઈ
જાતિની છે ? મનુષ્યોને તે કયા પ્રકારની સહાય કરે છે ? એની

સવિશેષ હકીકત ચેમાથી મળશે ?

ઉત્તર—એ વ્યતરલ્લતિની દેવીઓ છે તેના રથાન, પરિવાર વિગેરે લક્ષ્યવામા નથી એના આગાધન વિગેરેની હકીકત નિર્વાણ-કળિંગા વિગેરે ધ્યેમાથી મળશે માટે એ વિષયમા પ્રવેશ નથી એ દેવીઓ આરાધી મતી ગગનગામિની વિગેરે અનેક પ્રકારની વિદ્યાઓ જાપ કરવાથી મિદ્ધ થાય એવી આપે છે ધગ્ધેદ્રે રોહિણી પ્રજ્ઞસિ ને ગૌરી ગાધાગી વિગેરે ૪૮૦૦૦ વિદ્યાઓ પાઠસિદ્ધ નમિવિનમિને આપી હતી

પ્રશ્ન ૧૮૭—વેતાળ અથવા અગ્નિવેતાળ એટલે શુ ? તે કેમ મધાતો હશે ? તે જ્યાં પ્રવેશ કરે છે ત્યાં હેરાન કેમ કરે છે ?

ઉત્તર—અગ્નિવેતાળ વિક્રમતાન્તરે માધ્યે હતો તે તેના બધા કામ કરી આપતો હતો સામાન્ય રીતે વેતાળ બધા વ્યતર લ્લતિના મળવે છે માધવાનો વિધિ લક્ષ્યવામા નથી સાધારણ રીતે વ્યતરો કુતુહળથી અથવા દ્રેષાદિગ્રથી જ્યાં જાય ત્યાં હેરાન કરે છે, વખતે લાલ પણ આપે છે તેમા આનો (વેતાળનો) સમાવેશ સમજવો

પ્રશ્ન ૧૮૮—ચોમાસી વિગેરે મોટા દેવવદનમા ચૈત્યવદન કરી, નમુચ્યુણ કહી, ખાતે કાઉસગ્ગ કરી, સ્તુતિ કહી, ઉલાઉલાજ અગ્ધા જ્ય વીયગાય કહેવામા આવે છે તેનુ શુ કારણ ? એ પ્રમાણે વિધિ કેમ ઠરાવી હશે ?

ઉત્તર—ચોમાસી દેવવદન વિગેરેની વિધિ પૂર્વપુરુષોએ નિર્ણીત કરેલી છે તે પ્રમાણે અત્યારે કરવામા આવે છે તે પ્રમાણેની ગુચળીના ખાસ હેતુ બતાવેલા નથી

પ્રશ્ન ૧૮૬-દરેક ચક્રવર્તીને ૪૦૦૦ શ્રીઓ હોયજ
એવો નિયમ છે ? અને પુનઃ કેટલા હોય એવો નિયમ છે
કે નહીં ?

ઉત્તર-શ્રીઓ ૬૪૦૦૦ હોય એવો નિયમ છે પુત્રો
માટે મહ્યાનો નિયમ નથી

પ્રશ્ન ૧૮૭-અગ્નિને મમજીન્દ કહેવ છે તે ચાત જીભ
કઈ રીતે સમજવી ?

ઉત્તર-એ નામ અન્યમતીનું તેની મા યત્ના પ્રમાણે
પાડેલું છે આપણે માત્ર કવચિતજ તે ગાળ વાપરીએ છીએ

પ્રશ્ન ૧૮૮-ચાર ઉપાયે વડે લક્ષ્મી ઉપાર્જન કરવાનું
કહ્યું છે તે ચાર ઉપાયો શ્યા ?

ઉત્તર-ચાર ઉપાયો ખાસ બાણવામા નથી બાદી ખેતી,
વેપાર, નોકરી ને બ્યાજવટાવ-એ ચાર ઉપાય પણ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૧૮૯-જુદિના આઠ ગુણ કયા સમજવા ?

ઉત્તર-જુદિ મેળવવાને માટે પ્રથમ શાસ્ત્રો સાલજવાની
છંદછા, શાસ્ત્રનું સાલજવું, શાસ્ત્રાર્થ શ્રદ્ધા કરવો, ધારી શ
ખવો, જ્ઞાત અથને અવલખીને નહીં કરવા વિરૂદ્ધ અર્થથી
બ્યાવતન વરવું પકાર્યોનું જ્ઞાન મેળવવું અને તરવનાન મેળ
વવું આ આઠ જુદિના ગુણ થી યોગશાસ્ત્રવૃત્તિમા માર્ગોનું
મારીના ગુણોને અંગે કહેવા છે બીજો બીજી રીતે પણ
કહેવા છે

પ્રશ્ન ૧૯૦-ચક્રવર્તીના ચૌદ જ્ઞાને ને નવ નિધાનોનું
સ્વરૂપ શેમા હશે ?

ઉત્તર-શ્રી ત્રિપદિગલાકા પુરૂષ ચરિત્રમા સન્તયકીના ચરિત્રમા તેનું વર્ણન છે ત્યાથી જાણી લેવું

પ્રશ્ન ૧૬૨-આમત્તભવી કેને કહેવા ? તેનું લક્ષણ શું ? અત્યારે કોઈ એવ આમત્તભવી હશે ? સભ્ય એવોના કેટલા પ્રકાર છે ?

ઉત્તર-નણદમા-અદ્વકાળમા તે અદ્વકભવમા મોટે જ નાર એવ આમત્તભવી કહેવાય છે તેવા એવો આ કાળમા પણ હોવા સંભવ છે પાપમા આરાગી પ્રાપ્તે યનારા દુષ્ટ સહસ્રરિ આમત્તભવી તે સભ્ય એવના ખાસ ત્રણ પ્રકાર જણાય છે આમત્તભવી, બહુલભવી ને જાતિભવ્ય ૧ આમત્ત ભવો ઉપર દેહા તે ૨ બહુલભવી ઘણા કળે વણા ભવ કરીને સિદ્ધ યનાર હોય તે અને ૩ જાતિભવ્ય સભ્ય છતાં તથાવિધ સામગ્રીને અભાવે અવ્યવહાર ગણીમાથી નીકળવાનાજ ન હોવાથી મોટે જવાના નવી તે-આ પ્રમાણે ત્રણ પ્રકાર મમજવા

પ્રશ્ન ૧૬૪-આપણામા જે માત નરક કહેલી છે, તેમાના એવોનું વિસ્તારથી સ્વરૂપ શેમાથી મળશે ? અને અન્ય મતીનું કહેવું ને આપણામા કહેવું નરકનું સ્વરૂપ એવ નરકનું છે કે તેમા કાંડ ભેદ છે ?

ઉત્તર-એનું સ્વરૂપ વિસ્તાર સાથે મ અહણી, ક્ષેત્રન-માસ, લોકપ્રકાશ (દ્રવ્યલોક) વિગેરે અનેક યથોમાથી મળશે અન્યમતીઓના કહેલા ને આપણા શાસ્ત્રમા કહેલા નરકના સ્વરૂપમા ઘણો ફેરફાર છે

પ્રશ્ન ૧૬૫-સૂર્યના ગ્વને માત અશ્વો કહેવામા આવે છે

તે બરાબર છે ? બરાબર હોય તો તે અર્થો કેવા સમજવા ?

ઉત્તર-આ માન્યતા પણ અન્યમતીની છે આપણે તો સૂર્યના વિમાનજ કદીએ છીએ જેની આકૃતિ એના છે તથા કે અન્યની હકીકત નૈનશાસ્ત્રમાં નથી

પ્રશ્ન ૧૯૬-દેવતાઓ પચદિવ્ય કરે છે તે કયા કયા ?

ઉત્તર-પચદિવ્યના બે પ્રકાર છે એક તો તીર્થ-કરાદિ જ્યાં જ્ઞાન લેય ત્યાં દેવો પચદિવ્ય પ્રગટાવે છે તે આ પ્રમાણે-૧ સુગંધી જળની વૃદ્ધિ, ૨ પુષ્પોની વૃદ્ધિ, ૩ વર્ષાનું ઉછાળવું, ૪ દ્રવ્યની વૃદ્ધિ, ૫ આકાશમાં દેવદુહથીનો નાદ અને અહોહાન અહોહાન એવી ઉદ્ધોષણા

કેાઇ અપુત્રોઓ રાત્ર મરણ પામે છે ત્યારે પચદિવ્ય અધિવાસિત કરીને મૃત્યુ મૂકે છે તે આ પ્રમાણે-હસ્તિ, અશ્વ, કળશ, છત્ર અને ચામર તે જે મનુષ્યને મૃત્યુએનું જાણે તેની પાને જતા હસ્તિ ગજારવ કરે છે, અશ્વ હેવાગ્વ કરે છે, કળશ અભિરેક કરે છે, છત્ર માથે ધરાય છે અને ચામર વિભાવ છે હાથી તે પુરુષને પોતાની મુઠવડે ઉપાડીને પોતાની ઉપર બેસાડે છે

પ્રશ્ન ૧૯૭-દરેક તીર્થ કરને દીક્ષા લેય ત્યારે મનપચવ-જ્ઞાન ઉપન યાય એમ કહે છે તેનો અર્થ શું ? તેને ઉપજવાનું કાણુ શું ? બીજા જ્ઞાનોમાં ને તે જ્ઞાનમાં શું તફાવત છે ?

ઉત્તર-તીર્થ કર જ્યાં દીક્ષા લેય ત્યારે તેના મનપચવ જ્ઞાનાવગ્ણીય કર્મનો પણ સંયોગરમ સાચ છે કે જેથી મન

પર્યવ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે, તે જ્ઞાનવડે મનુષ્યલોકમા રહેલા મહી પચેદ્રિય જીવોના મનોગતભાવને તે જાણી શકે છે તે શબ્દનો અર્થ પણ મનના પર્યવ-પર્યાયને જાણવા તેજ જીવ જ્ઞાન કરતા આ જ્ઞાનમા એટલી વિશેષતા છે કે તે અપ્રમત્ત ભાવમા વર્તતા મુનિનેજ થાય છે અને તેમા દર્શનની અપેક્ષા નથી, પ્રથમથી જ્ઞાનજ થાય છે દીક્ષામમયે દરેક તીર્થ-કરને એ જ્ઞાન થાય એવો અખાધિત નિયમ છે

પ્રશ્ન ૧૯૮-સમવસરણના મધ્યમા અશોક વૃક્ષ હોય છે તે કેટલું ઉચું હોય છે ? અને તીર્થંકર તેની પ્રદક્ષિણા દઈને સિંહામનપર બેસે છે તેનું શું ગારણ ?

ઉત્તર-દરેક પ્રભુના શરીરથી બાર ગણુ ઉચું એ વૃક્ષ હોય છે તેની પ્રદક્ષિણા દેવાનો કલ્પ છે ખાસ જીજ્ઞા કાઈ કારણ નથી તે બીરપ્રભુને વખતે તેમના શરીરથી બારગણુ એટલે ૨૧ ધનુષ્યનું અશોક વૃક્ષ ને તેની ઉપર ૧૧ ધનુષ્યનું શાલ વૃક્ષ હંતું કુલ ૩૨ ધનુષ્ય ઉંચાઈ હતી તે વૃક્ષ જીવત વૃક્ષ જેવાજ હોય છે કેવો તેને વિકુર્વે છે આઠ પ્રાતિકાર્યપૈકી તે પ્રથમ પ્રાતિકાર્ય છે

પ્રશ્ન ૧૯૯-સમવસરણમા શું શું ગ્યના કગ્વામા આવે છે ? તે કેાણુ કરે છે ? તેમા બાર પર્વદાને બેસવાના જુદા જુદા સ્થાન હોય છે ? તેનું મવિસ્તાર વર્ણન શ્રેમા છે ?

ઉત્તર-સમવસરણની તમામ હકીકત જાણવા માટે સમવસરણ સ્તવ નામનું પ્રકરણ ટીકા તથા ભાષાનર માથે છપાયેલ છે તે વાચવું તેમાથી જાણી હકીકત મળે એકથે વળી તીર્થંકરોના અગ્નિત્રોમા પણ ડેવળગાન થાય ત્યારે સમવસરણની

રચના કરે છે તે વણવિની હોય છે બારે પર્ષદા મધ્યના ગઢમા ચારે દિશાએ ત્રણ ત્રણ નિયમિતપણે બેસે છે

પ્રશ્ન ૨૦૦-મમવસન્ધુમા પહેના પહોરે તીર્થ કર દેશના આપે છે અને બીજો પહોરે મુખ્ય ગણધર તેમના પાદપીઠ ઉપર બેઠીને દેશના આપે છે એમ જહેલ છે તેનું કાન્ધુ શું ? ગણધર દેશના આપે ત્યારે તીર્થ જ કયા બેસતા હશે ? તીર્થ કરની હાજરીમા ગણધર દેશના આપે એ યોગ્ય જણાય છે ? એમા કાઈ ખામ હેતુ છે ?

ઉત્તર-બીજો પહોર ગણધર દેશના આપે તે વખતે તીર્થ કર બીજા ગઢમા દેવોએ રચેના દેવજીદમા બિરાજે છે તેમને ગણધરની દેશના સાક્ષાત્વાની જરૂર નથી બાદી પોતાની જેટલી ગણધરની પણ શ્રીમદમા પ્રતીતિ પડવા માટે ગણધર પાને દેશના અપાવે છે એમા અથો ય બીજકુલ નથી

પ્રશ્ન ૨૦૧-મુર્યાન્ત મમયે મુનાની કે ઉધવાની ના પાડે છે તેનું શું કાન્ધુ ? તેમજ તે વખત બળવાની ના કેમ પડાય છે ?

ઉત્તર-પ્રાત મ યા અને સાયમ વ્યા-એ બને વખત ખાસ કરીને પ્રતિક્રમણ કરવાનો શાવડ અને માધુઓને માટે અવસર છે તે શિવાયના અન્યમતી ગૃહસ્થોને પણ તે વખત પ્રમાદમા ન ગાળતા ધ્યાન વિગેરેનો ઉગ્રમ ડરવાનો છે ત વખતે શયન કરવાથી, ઉધવાથી તેમજ ભણવાથી કટલીક વખત વ્યતરો છજે છે તેમને પણ કંપવાહરવાનો તે વખત છે આટલા કારણસર તે વખતે શયનાદિક કરવાનો નિરોધ કરેલો છે વગી તે કાળગેળા ગણાય છે

પ્રશ્ન ૨૦૨-કાળ વળતે તેમજ અમુક તિથિએ કે દિવસોએ નવો અભ્યાસ કરવાની અથવા પાઠ પણ કરવાની ના કહેવામા આવે છે તેનું શું કારણ ? તેમા ટાઈમ કયો ગણવો ?

ઉત્તર-એ વળતને અથવા દિવસોને અસંખ્યાના અથવા અસ્વાધ્યાયના કહેવામા આવે છે, તેના દરેકના ડારણે ખાસ ધ્યાનમા નથી પરંતુ તે વળત ખાસ મૂળસૂત્રોના પાઠને માટે નિષેધ છે તમામ પઠનપાઠન કે અભ્યાસ માટે નિષેધ તો ઠોઈકજ વળત છે ખાફી પરચુરણ વાચન કે સ્તવન સંખ્યાદિ માટે તો નિષેધ નથી જેમા વળત નિષેધેલો છે તેમા સૂર્યોદય અગાઉ બેઘડી ને ચૂર્ચાસ્ત અગાઉ ને પછીની એકેક ઘડી અને મધ્યાહ્ન તે દિવસના મધ્યની બે ઘડી સમજવી

પ્રશ્ન ૨૦૩-મુનિને માટે મૃત્યુને બદલે કાળધમ પામ્યા કહેવાય છે તેનો તેમજ ગૃહસ્થમા સ્વર્ગવામી થયા કે દેવલોક ગયા કહેવાય છે તેનો શું અર્થ સમજવો ?

ઉત્તર-એનો અર્થ તો મૃત્યુ પામ્યા એવોજ છે ફક્ત તે શબ્દ આમ્ય ને હલકો હોવાથી ખીજા સાગ શબ્દો વપરાય છે કાળનો ધર્મજ મૃત્યુ છે એટલે મૃત્યુને પામ્યા-તેને વશ થયા એ અર્થ છે પોતાના સબધીઓ કે કોઈ મારૂ માણસ મરણ પામીને ગમે તે ગતિમા ગયેલ હોય પણ સ્વર્ગ ગયા એમ કહેવું તે શોભાવાળું છે તેથી એમ કહેવાની પ્રવૃત્તિ સુત્રજનોએ રાખેલી છે

પ્રશ્ન ૨૦૪-જૈનધર્મ અને જૌધધર્મમા સમાનતા કઈ કઈ બાબતમા છે ને જુદાઈ કઈ કઈ બાબતમા છે ?

ઉત્તર-એ જૌધના શાસ્ત્રો વાંચેલા ન હોવાથી એ બાજ તમા હુ જવાબ લખી શકતો નથી

પ્રશ્ન ૨૫-જૌધો મરણ પામેલા ગરીબને (ગબને) દાટે છે અને આપણામાં અગ્નિસસ્કાર કરે છે તે બેમાં વધારે ઠીક શું છે ? આ દેશમાં જૌધધર્મ પ્રસરેલો હતો ત્યારે પણ આપણામાં અગ્નિસસ્કાર કરવાની પ્રવૃત્તિ હતી કે દાટવાની હતી ?

ઉત્તર-બેમાં કંઈ પ્રવૃત્તિ સારી છે તેનો આધાર માન્યતા ઉપર છે આપણે તો અગ્નિસસ્કાર કરવો તે ઠીક । માનીએ છીએ અને આપણામાં તો કષભદેવ નિર્વાણ પામ્યા ત્યારથી અગ્નિસસ્કારની પ્રવૃત્તિ થયે-ની બંધવામાં છે । અને તે શાસ્ત્રોક્ત છે

પ્રશ્ન ૨૦૬-વૃષ્ટની સત્યતામાં નાણી બપતી હતી તે ' રૂકુ છુકુ ' મત્ર કયા બતાવેલો છે ? એનો અર્થ શું છે ?

ઉત્તર-એ તો તેને ફોસલાવવા માટે બતાવેલા મિથ્યા ગણદો છે, તેનો કાઈ અર્થ નથી અને તે ફળના માધક પણ નથી

પ્રશ્ન ૨૦૭-મુદ્રા અને આસનમાં શું ફેર છે ? તેના કેટલા પ્રકારો છે ? તે શેમાં બતાવેલા છે ? તે પ્રમાણે ક્રિયા કરેલા પ્રતિ કયા રાખવાની છે ?

ઉત્તર-મુદ્રા અમુક બગ આશ્રી છે ને આમન આખા શરીર આશ્રી છે મુદ્રા ત્રણ પ્રકારની (યોગ મુદ્રા, જિન મુદ્રા ને મુક્તાશુક્તિ મુદ્રા) દેવવદન લાખ્યમાં બતાવેલી છે બીજી પણ પ્રતિષ્ઠાવિધિ વિગેરેમાં ઘટ્ટી બતાવેલી છે આસન અનેક પ્રકારના છે તે યોગદષ્ટિ મમુચ્ચય વિગેરેમાં બતાવેલા

છે. યોગના આઠ અંગમાં તે ત્રીજું અંગ છે તેની માધના યોગી પુરૂષો વિશેષ કરે છે આપણા મુનિઓ પણ ઠેકઠાક બાંધે છે તેમાં દૃષ્ટિ તો ઘણે ભાગે પરમાત્માની મૂર્તિ સામે કે સ્થાપનાજી સામે ગણવાની હોય છે પણ ઘણી વખત નાસાથ વિગેરે અન્ય સ્થાને દૃષ્ટિ સ્થિર કરવાનું પણ જતાવેલું હોય છે મારે એ વિષયમાં પ્રવેશ નથી

પ્રશ્ન ૨૦૮-સામૈયુ શબ્દ શુ અર્થ સૂચવે છે ? તેનો મૂળ શબ્દ શુ છે ? ખાસ કરીને તે મન્માનસૂચક જણાય છે

ઉત્તર-મન્મુખ ધ્યાન (ગમન) ઉપરથી પ્રાકૃત શબ્દ સમાધાન થઈને તેનો અપભ્રંશ સામૈયુ થયેલ જણાય છે તે સત્કાંડ સૂચકજ છે

પ્રશ્ન ૨૦૯-મ પ્રતિ ગળાએ પુષ્કળ જિનર્ણિયો ભરા-યા, ત્યારઅગાઉ શુ મૂર્તિ બનાવવાનો પ્રચાર ન હોતો ? મૂર્તિ કે પ્રતિમા શબ્દનો અર્થ શુ છે ? પ્રતિમા આરસની ને ધાતુની બનાવવામાં આવે છે, તેમાં પહેલી ગેની બનાવવી શરૂ થઈ હશે ?

ઉત્તર-મૂર્તિ બનાવવાનો પ્રચાર તો પરાપૂર્વનો છે સ પ્રતિ રાજા અગાઉની ટોઠકાઈ મૂર્તિઓ જમીનમાંથી નીકળે એ અને શંખેશ્વર, ચારૂપ વિગેરેમાં અત્યારે વિદ્યમાન પણ છે પાચે વર્ષના આરસની તે બનાવવામાં આવે છે ધાતુમાં પણ અનેક પ્રકારની બને છે તદુપરાત સ્ફટિકાદિકની પણ બનાવાય છે પ્રથમ કંઈ જાતની બનાવી હશે તે કહી શકાય નહીં તો પણ ભરત ચક્રીએ તો શંત્રુજય ઉપર પ્રથમ મહિમય મૂર્તિ ભગવી હતી

મૂર્તિ શબ્દ મૂર્તિ ઉપરથી બનેલો છે તે પ્રત્યક્ષવાચક છે પ્રતિમા શબ્દ પ્રતિમ ઉપરથી બનેલો છે તે સાદ્રશ્યવાચક છે.

પ્રશ્ન ૨૧૦-પ્રતિમાણ બનાવ્યા પછી તેને પૂજનિક કરવા માટે અજ્ઞત શલાકા વિગેરે ક્રિયા કરવામા આવે છે તેમ પ્રતિમાણ બનાવતા કાંઈ વિધાન કરવાનું છે કે કેમ? ધાતુના પ્રતિમાણને માટે પૂજનિક કરવાની ક્રિયા કરવાની ખરી કે નહીં?

ઉત્તર-પ્રતિમાણ ઘડ્યા અગાઉ આરમ કાઢતા પણ શેત્ર-દેવતાની પ્રસન્નતા કરવામા આવે છે અને ઘડતા પણ કેટલોક વિધિ ભાગવવાનો હોય છે ધાતુના પ્રતિમાણને પણ પૂજનિક કરવાની ક્રિયા કરવી પડે છે આ બાબત પચાશકમા વિશેષ અધિકાર છે

પ્રશ્ન ૨૧૧-અસતી પોષણ ને અસમતિ પોષણ એ શબ્દનો અર્થ એક જ છે કે જુદો જુદો છે? પદ્મ કર્માદાનમા અસતી પોષણ ક્રમ ઠોને કહે છે?

ઉત્તર-એ બે શબ્દ પ્રાચી એકાધિવાચક છે પરંતુ વધારે સ્પષ્ટ અર્થ કરતા અસતી શબ્દે હિંસક જનાવરો અથવા દુગત્યાદી સ્ત્રીયાદિકત્રુ પોષણ કરવું તે અને અસમતિ શબ્દે વિગતિભાવ વિતાના મનુષ્યો સમજવા તેનુ પોષણ અમુક અપેક્ષાએ વળ્ય છે

પ્રશ્ન ૨૧૨-કુતરા, બિલાડા, પોપટ, મેના, કાકાકૌઆ વિગેરેને ખાળવાનો જૈનશાસ્ત્રમા નિષેધ શા માટે કર્યો છે? કુતરા તો આપણા રક્ષકત્રુ કામ કરે છે અને બીજા પક્ષીઓ નિરપરાધી છે

ઉત્તર-કુતરા બિલાડા હિંમક જીવો છે તેથી તેનુ પોષણ તે અસતીપોષણમા ગણેલુ છે વળી તે રક્ષક તેમજ લક્ષ્ય પણ થાય તેવા છે પોપટ મેના વિગેરે એક પારેવા શિવાયના પક્ષીઓ પણ પ્રાચી ત્રસજીવની હિંસા કરતાજ છે અને તેમને

પાશ્વરામા પૂરવા તે કેદમા પૂરવા જેવું હોવાથી વર્જ્ય છે

પ્રશ્ન ૨૧૩-કૌચ પક્ષી કેવું હોય છે ? તે કયા પ્રભુનું લક્ષન છે ? અને શું સૂચવે છે ?

ઉત્તર-કૌચ પક્ષી એ જોયેલ નથી મુનતિનાથજીનું તે લક્ષન છે તેમા કાઈ ખાસ સૂચવન નથી

પ્રશ્ન ૨૧૪-નવીન દેરાસર બધાવવા કરતાં જીર્ણોદ્ધાર કરાવવામા આઠ ગણે લાભ કહેલો છે તો તે આઠની સખ્યાનું શું કારણ ? તેથી જોધુવત્તુ પુન્ય નહીં બધાતું હોય ? જીર્ણોદ્ધાર પણ નાના મોટા જિનમંદિરનો હોય છે

ઉત્તર-આઠગણું પુન્ય સામાન્ય રીતે મમજવું તે કરતાં જોધુવત્તુ પણ અધ્યવમાય અનુમારે બધાય દરેક જીર્ણોદ્ધાર કરનારને આઠગણુંજ બધાય જેમ નિરધાર મમજવો નહીં

પ્રશ્ન ૨૧૫-વ્યાખ્યાનમા પ્રથમ આગમ (સૂત્ર) અને પછી ચન્દ્રિ જેમ વાચવાની પ્રવૃત્તિ હતી, હાલ કાઈ તેનો નિયમ ગણે નથી ગમે તે વાચે છે અને વ્યાખ્યાનમા પ્રાસંગિક અપ્રાસંગિક અનેક વાતો કરે છે તો જોમા વાગતવિક શું છે ?

ઉત્તર-વ્યાખ્યાનમા શું વાચવું તેનો ખાસ નિયમ નથી મુનિ મહાગજ જે વાચવાથી લાભ દેખે તે વાચે, પણ પૂર્વ-પુરુષોની દૃષ્ટિ વાચે અને પ્રાસંગિક વાતજ કરે ધાર્મિક ભાવના પ્રગટાવે વળી અનેક પ્રકારના ધર્મકાર્યો મપ ને શાંતિપૂર્વક થાય તેવો પ્રયાસ કરે

પ્રશ્ન ૨૧૬-મુનિરાજ શ્રી આત્માગમજી મહારાજ દ્વારા સત્તરભેદી પૂજામા ત્રીજી વસ્ત્રયુગળ પૂજામા કંદ્યુ છે કે —

દ્રૌપદી શક સૂર્યાભ તે, પૂજે જિમ જિનચદ,
શ્રાવક તેમ પૂજન કરે, પ્રગટે પરમાનંદ

આનો અર્થ શું છે ? અને તે ઉપરથી શું અનુકરણ
કરવાનું છે ?

ઉત્તર-આ હુકાનો અર્થ તો ખુલ્લો છે ‘ દ્રૌપદીએ, ઇંદ્રે
અને સૂર્યાભદેવે જે રીતે જિનેશ્વરની પૂજા કરી તે રીતે શ્રાવક
પણ પૂજા કરે કે જેથી પરમાનંદ (મોક્ષ) ને પામે ’ આનું
રહસ્ય પણ ઉઘાડું છે એનો અધિકાર જ્ઞાતાલભા તેમજ
ગાયપનેણી સૂત્ર વિગેરેમાં છે

પ્રશ્ન ૨૧૭-ઉપર જણાવેલી પૂજામાજ કહેવ છે કે-
વસન યુગળ અતિ ઉજ્જવળે, નિર્મળ અતિહી અભગ,
નેત્રયુગળ સૂરિ કહે, ચેહી મતાતર સગ

આનો અર્થ શું છે ? ને તેનું રહસ્ય શું છે ?

ઉત્તર-આ ત્રીણ પૂજામાં બે વસ્ત્રો (અગ લુલ્લુ)
અતિ ઉજ્જવળ અને નિર્મળ તેમજ અભગ એવા પ્રભુ પાસે
ધરવા આ બાબતમાં કેઈક આચાર્ય અમુકયુગળ ધરવાનું કહે
દે આ મનાતર છે ’

આ પ્રમાણે અર્થ છે રહસ્ય ખુલ્લું છે જેથી વિશેષ
લખવાં જેવું નથી

પ્રશ્ન ૨૧૮-સદરહુ પૂજા પૈકી ૧૬ મી નામ્ય પૂજામાં
કહ્યું છે કે -

રાવણ ને મંદોદરી, પ્રભાવતી સૂર્યાભ,
દ્રૌપદી જ્ઞાતા અગમે, લીયો જન્મજો લાભ

આનો અર્થ શું છે ? અને એમા વિશેષ જાણવા જેવું શું છે ?

ઉત્તર--રાવણુ ને મદોદરીએ, પ્રભાવતી રાણીએ, સૂર્યા-ભદ્રે અને જ્ઞાતાસુત્રમા કહ્યા પ્રમાણે દ્રૌપદીએ પ્રભુની પાસે નૃત્ય (નાટક) કરીને પોતાને મળેલા મનુષ્યજન્મનો લાભ લીધો છે .

આ પ્રમાણે અર્થ છે એમા ખામ જાણવા જેવું તો રાવણુને અગે છે કે તે વીણા વગાડતા હતા ને મદોદરી, નાચતી હતી તે વખતે વીણાની તાત તૂટી, હવે નવી તાત લાવે ને જોડે ત્યાં તો વાર લાગે ને નૃત્યમા ભગ પડી જાય, તેથી પોતાના હાથમાથી ઝીલી નમ જેથી કાઢી લઘુવાધવી કળાવડે એવી શિષ્ટતાથી જોડી દીધી કે જેથી વીણા વગાડવામા કે નૃત્યમા ભગ પડ્યો નહીં આ પ્રમાણે અપૂર્વ ઉદ્દાસવડે નિનભક્તિમા લીન થવાથી રાવણુ તીર્થ કર નામ-કર્મના દળ મેળવ્યા આ હકીકત અષ્ટાપદ પર્વત ઉપરના નિન-મહિરમા જાનેલી છે .

પ્રશ્ન ૨૧૬-મુનિરાજ શ્રી આત્માનામજી મહારાજ કૃત્ વીશ સ્થાનકની પૂજા પૈકી ત્રીજી પૂજામા ૩૬૩ મતધારીઓ કહ્યા છે તેનું વર્ણન શેમા આવે છે ?

ઉત્તર--એ ૩૬૩ અજ્ઞાનવાદી, ક્રિયાવાદી અને વિનયવાદીના ભેદો છે તેનું વર્ણન સુયગડાગ સૂત્ર, લોકપ્રકાશ, તત્ત્વાર્થાધિગમ, વિગેરેમા છે

પ્રશ્ન ૨૨૦-સદરહુ પૂજા પૈકી ચોથી સૂરિપદની પૂજામાં /

૫૬ પ્રકાશની સપત્તિ કહી છે તેનું વર્ણન શેમા છે ?

ઉત્તર-એનું સ્થળ જાણવામા નથી

પ્રશ્ન ૨૨૧-સ્થવિર મુનિઓ કેટલા પ્રકારના હોય છે ?
અને કેવા સાધુને સ્થવિર કહેવા ? તેના મત ક્રિયામા શુ ફેર
ફાર હોય છે ?

ઉત્તર-આ જાખત સમ્રદ્ધ પૂજા પૈકી પાચમી પૂજામાજ
વર્ણન કરેલ છે તે લક્ષ હમને વાચ્યો તેમા સ્થવિર ત્રણ
પ્રકારના કહ્યા છે-૧ વય સ્થવિર તે આઠ વર્ષ ઉપરની વય
વાળા, ૨ મત સ્થવિર તે વીસ વર્ષ ઉપરાત દીક્ષાપર્યાય વાળા ને
૩ સૂત્ર સ્થવિર તે સમવાયાગ મુખીના બોધવાળા જાણવા એની
વધારે હકીકત અન્ય શાસ્ત્રોથી સમજવી

પ્રશ્ન ૨૨૨-શબ્દ શબ્દ જ્ઞાનવાચક છે કે તેનો બીજો
અર્થ છે ?

ઉત્તર-એ બંને શબ્દ એકાર્થવાચક છે, પરંતુ જ્ઞાન શબ્દ
વ્યવહારમા બીજા અર્થમા વપરાતો હોવાથી જિનપૂજામા તે
શબ્દ વાપરતા નથી

પ્રશ્ન ૨૨૩-કરેક પૂજામા પૂજાને અતે મસ્તૂત કાવ્ય ને
મત્ર કહેવામા આવે છે તેનો હેતુ શો છે ? તેમા ગી હકી
કત આવે છે ?

ઉત્તર-કાવ્યમા તે પૂજાનો સાર જતાવેવ હોય છે, તે
પરમાત્માની ભક્તિ સૂચવે છે મત્રનો હેતુ પણ કાર્યસિદ્ધિમા
સહાય કરે તે છે

પ્રશ્ન ૨૨૪-હરિવિક્રમ રાજા કયાં ને કયારે થયા ?
વિક્રમ ને હરિવિક્રમ એક કે બુદ્ધ ? તેના અવિત્રમા જાણવા

ચોચ ગુ છે ?

ઉત્તર-હરિવિક્રમ રાજાનું સમ્મુખ ચરિત્ર ઇષાચેલ છે
વિક્રમ રાજાથી તે જુદાજ છે તેનું ચરિત્ર પણ ઇષાચેલ છે તે
બંને વાચવાથી તેને લગતી બધી હકીકત જાણવામા આવશે

પ્રશ્ન ૨૨૫-નવકારને બદલે નમોઽર્હત્ બનાવવાથી સિદ્ધમેન
દિવાકરને સદ્ય બહાજ કવ્વામા આવ્યા હતા તે ખરી વાત
છે ? તે જો ખરી હોય તો લગવાન આદિ ચાર પદ બનાવ
નાગને ગુ શિક્ષા કરી ?

ઉત્તર-નવકાર એ આવશ્યક સૂત્રના પ્રારબ્ધમા અને નમોઽ
ર્હત્ બારમા અગના પ્રારબ્ધમા મગળાયજી છે બારમું અગ
કે જેમા ચૌદ પૂર્વો મમાયેલા છે તે બધું સસ્કૃત ભાષામા છે
સિદ્ધમેન દિવાકરે નમોઽર્હત્ પ્રમાણે બીજા જે ૧૧ અગો માગધી
ભાષામા છે તે તેમજ બીજા સૂત્રો વિગેરે સસ્કૃતમા બનાવવાનું
કહેતા એમા પૂર્વપુરૂષોની અવજ્ઞા ધારીને આચાર્યે તેને ચોચ શિક્ષા
કરી છે કેટલેક મ્યાને નમોઽર્હત્ નવો બનાવ્યાનું પણ કહેલ છે

લગવાનું હું વિગેરે ચાર પદો તો આવશ્યક સૂત્રગત
પ્રાચીન છે, નવા બનાવેલા નથી

પ્રશ્ન ૨૨૬-બીજી સૂત્રાદિકને અનુનરીને સમ્મુત, પ્રાકૃત
કે ગુજરાતી ભાષામા સ્વજુદિ અનુમાર નવીન કૃતિ કરવામા
આવે તો તેના કર્તા શિક્ષાપાત્ર ગણાય ખરા ?

ઉત્તર-ન ગણાય એવી અનેક કૃતિઓ પૂર્વપુરૂષો વિગેરેની
કરેની વિદ્યમાન છે ફક્ત તેમા સૂત્રાદિકની માથે વિરોધવાળી
અવકાષોગકરિપત્ર હકીકત આવવી ન જોઈએ

પ્રશ્ન ૨૨૭-યથોવિનયજીકૃત નવપદની પૂજા પેકી બીજી સિદ્ધપદની પૂજામાં કહ્યું છે કે,—

સમયપએમતર અણુકરસી, ચરમ તિલાગ વિશેષ,
અવગાહન લઈ જે શિવ પહોતા, સિદ્ધ નમો તે અગ્રેય દે ભવિકા-
પૂર્વ પ્રયોગ ને ગતિ પરિણામે, જયન છેદ અસંગ,
સમય એક ઉરથ ગતિ જોહની, તે નિદ્ધ પ્રણમો ગગ દે ભવિકા
આ બે ગાથાનો અર્થ અનન્યતો નથી તે સમજાવશે

ઉત્તર-એ બે ગાથાનો અર્થ જલુ ગલીર છે તેા પણ
દુકામાં નીચે પ્રમાણે છે —

નિદ્ધના જીવો અહીંથી સિદ્ધસ્થાને જતા, બીજા સમયને
કે બીજા આકાશપ્રદેશોને સ્પર્શ કરતા નથી, એ રીતે સમયાતરને
અને પ્રદેશાતરને સ્પર્શ્યા શિવાય, શરીરમાં રહેલા આત્મપ્રદેશોની
અવગાહનાનો ઉપનો ત્રીજો ભાગ સહેલીને બાકીના ૩ ભાગની
અવગાહના રાખી, તેવી અવગાહનાએ-તેવી આકૃતિએ જે
સિદ્ધસ્થાનમાં ગયા તે સર્વ સિદ્ધોને નમસ્કાર કરે ૧

પૂર્વ પ્રયોગ, ગતિ પરિણામ, જયન છેદ ને અસંગ-
આ ચાર દષ્ટાંતવડે આ શરીરમાંથી નીકળી જે એક સમયમાં
ઉર્વગતિ કરીને સિદ્ધસ્થાને પહોંચી જાય છે તે સિદ્ધોને
રગપૂર્વક નમસ્કાર કરે ૨

પ્રથમની ગાથાના અર્થમાં રહસ્ય એ છે કે-જે સમયે સિદ્ધ
થનાર જીવ આ શરીરમાંથી નીકળે છે તે સમયેજ નિદ્ધસ્થાનમાં
પહોંચે છે, બીજો સમય થતો નથી અને જેટલા આકાશ

પ્રદેશોને ફરમીને અહીં પ્રાત સમયે રહ્યા હોય તેટલાજ આકાશ
પ્રદેશને ફરમતા, આશુભાશુના પ્રદેશોને ફરમ્યા વિના સિદ્ધસ્થાને
પહોચી જાય છે કેટલાક આચાર્યો કહે છે કે-માર્ગના આકાશ
પ્રદેશોને પણ, ફરમ્યા વિના જાય છે

આ શરીરમા જીવ સર્વત્ર વ્યાપી રહેલો છે, પણ તેમા
જ્યા પોલાણ છે ત્યા આત્મપ્રદેશો હોતા નથી અતસમયે
અહમ્તુ પોલાણ આત્મપ્રદેશોવડે પૂરી દર્શ બહારના ભાગને
ખાલી કરે છે એમ કંવાથી સરીતના ૩ ભાગ જેટલી એ
આત્મપ્રદેશોની અવગાહના ગહે છે

બીજી ગાથાના અર્થમા કામજીરગીરરૂપ કારણ વિના
સિદ્ધના જીવો અહીંથી મોક્ષે ગી રીતે જાય ? તેના ઉત્તરમા
કહે છે કે-પૂર્વ પ્રયોગ-કુલાગ્ના ચક્રનુ એકવાર ચલાવ્યા પછી
પૂર્વના બળથી ફર્યા કરે છે તે, ગતિ પરિણામ-જીવનો ને
હળવા પુદ્ગળનો ઉર્વગતિરૂપ પરિણામ-સ્વભાવ છે તે, બધન
ઠેક-એરડાના ફળમાથી તે કાટતા તેમાના બીજ બધન ફળ
થવાથી એકદમ ઉચે ઉડે તે, અને અમગ તે આઠ પ્રકારના
ગાઠ લેપવાળુ પાત્ર (તુંબકુ) પાણીમા તળીએ ગહેલ હોય તે જેમ
જેમ ઉપ-થી લેપ દૂર થાય તેમ તેમ ઉચુ આવતુ જાય અને
બધા લેપ જવાથી એકદમ જળ ઉપ- તરી આવે તેમ-આ
ચાર દષ્ટાતે મર્વ કર્મરહિત થયેલો જીવ એક સમયમા ઉચો
જઈ સિદ્ધસ્થાને પહોચી જાય છે આવી રીતે જે સિદ્ધિસ્થાનને
પામેવા છે તેમને હું નમસ્કાર કરૂ છું

આ પ્રમાણે એ બે ગાથાનો અર્થ ને રહસ્ય કુકામા છે

પ્રશ્ન ૨૨૮-દેરાસરમાં ધૂપ કરવા માટે આપણે અગરબત્તીઓ વાપરીએ છીએ તેને લગતી પુનાથી વામની ધૂપ કરવાની મંજીઓ આવે છે તે વપરાય કે નહીં ?

ઉત્તર-આપણી અગરબત્તીમાં અનેક મુગધી પદાર્થો આવે છે, તે પદાર્થો આપણા બલુવામાં છે, અને પુનાની અગરબત્તીમાં શુ આવે છે તે આપણે બલુના નથી તેમજ તેના મધ્યમાં વામની મંજી આવે છે તે બળે છે તે ધૂપ કરવા લાયક નથી એવા ઠાણથી આપણે વાપરીએ છીએ તેવીજ અગરબત્તીઓ તેમ બને તેમ વધારે મુગધી અને ઉંચી કિંમતના પદાર્થોથી બનાવીને વાપરવી યુક્ત છે

પ્રશ્ન ૨૨૯-એકલા કીંદરનો ધૂપ દેરાસરના ગભાગમાં ને રગમહાપમાં કરવામાં આવેલો નથી, તે શિવાય બીજા કોઈમાં કરવામાં આવે છે દેરાસરમાં દશામધ્ય વિગેરે વપરાય છે તો કીંદરના વસ્ત્રપણાનું કાળુ શુ છે ?

ઉત્તર-કીંદર ધૂપમાં હાલકી ભત્તિનો પદાર્થ છે તેથી ગભાગ વિગેરેમાં પ્રભુ પાને ઉંચી કિંમતના પદાર્થોનો બનાવેલો ધૂપ વાપરવો-કીંદરનો ધૂપ ન કરવો એમ કહેવું છે, એજ એવું કાળુ છે, બીજું કોઈ કાળુ નથી એ પદાર્થ વસ્ત્ર નથી

પ્રશ્ન ૨૩૦ અગ્નિવિદ્યાતિરંગ મૂળ કેટલી ગાથાનું છે અને મેષક ગાથા કેટલી છે ? મે (૪૪) ગાથાનું જોયેલ છે તે શુ સિંગળરી છે ?

ઉત્તર-અગ્નિવિદ્યાતિરંગમાં મૂળ કર્તાની કહેલી ગાથા ૩૭ અને ત્યારપછીની ૩ ગાથા મેષક ગણવામાં આવે છે ૪૬

ગાયા તમારા લાખવાથીજ જાણવામા આવી છે દિગંબરીઓ અજિતશાંતિ સ્તોત્ર માને છે કે નહીં તેની ખાસ ખબર નથી

પ્રશ્ન ૨૩૧-આપણા આવશ્યકના સૂત્રો કેઈ વિદ્વાન આચાર્ય સંસ્કૃતમા કે બીજી ભાષામા બનાવે તો શોગ્ય ગણાય કે તેનું કાર્ય સઘથી વિમુખવૃત્તિનું ગણાય ?

ઉત્તર-આવશ્યકના સૂત્રો માગધી ભાષામા બહુ વિચારપૂર્વક પૂવપુરુષોએ ગણેલા છે તેને બીજી ભાષામા કરવાનો વિચાર મુજબ જૈનબધુ કે મુનિ કરેજ નહીં અને કરે તો તે કાર્ય શાસ્ત્રાત્માથી બહાનું ગણાય એ નિસદેહ હકીકત છે

પ્રશ્ન ૨૩૨-શ્રીમાન આત્મારામજી મહારાજ કૃત વીશ સ્થાનકની પૂજામા વિનયપદની ૧૦ મી પૂજામા શુરવદન વિધિના ઠપર સ્થાન કહ્યા છે તેનો વિસ્તાર શેમા છે ?

ઉત્તર-શ્રી શુરવદન ભાષ્યમા શુરવદનના ૪૯૨ સ્થાનો બતાવેના છે તે ભાષ્ય મૂળ, ટીકા ને અથ સાથે છપાયેલ છે પૂજામા ઠપર કહેલ છે તે ભૂલ છે, ત્યાં ૪૯૨ જોઇએ

પ્રશ્ન ૨૩૩-સદરહુ પૂજામાજ ૧૭ મી સમાધિપદની પૂજા છે, તે સમાધિ શબ્દનો અર્થ શુ સમજવો ? સમાધિ શબ્દ ને સામાયિક શબ્દ એક અર્થવાચક છે ? અને અન્ય મતમા સમાધિ કહે છે ને આપણે કહીએ છીએ તે સમાધિ એક જાતનીજ છે કે તેમા ભેદ છે ?

ઉત્તર-એ પદનું બીજું નામ સયમપદ છે એ પૂજા માજ સમાધિ શબ્દની વ્યાખ્યા આપી છે સમાધિના પ્રવ્યમમાધિ ને ભાવમમાધિ એવા બે પ્રકાર છે સામાયિક ને

સમાધિ ગળદ એકાર્યવાચક નથી પરંતુ અચુક હદે આમાયિક
સમાધિરૂપ થાય છે અન્યમતવાળા સમાધિ અડાવવાની કહે છે
તેમા ને આપણે કહીએ છીએ તે સમાધિમા બહુ જુદાપણું છે

પ્રશ્ન ૨૩૪-ગૌતમસ્વામીનો રાસ હાવ પ્રવૃત્તિમા છે
તેજ છે કે ખીજે પણ છે ? હાવ છે તેના કર્તા કેણું છે ?
તેમા જોડીવત્તી ગાયજો દેખાય છે તો મૂળ કર્તાની કદેલી
ગાયા કેટલી છે ? તેના કર્તા ક્યારે થયા ને તેજે શુ શુ
બનાવેલું છે ?

ઉત્તર-ગૌતમસ્વામીનો રાસ હાલ પ્રવૃત્તિમા છે તે
શિવાય ખીજે જોવા કે જાણવામા આવ્યો નથી હાવ છે તે
અમે અર્થ સાથે છપાવેલ છે તેના કર્તા ઉદયવત મુનિ
(અથવા વિજયપ્રભ કે વિનયપ્રભ) ૧૪૧૦ મા થયેલા છે એમ
તેમા જણાવેલું છે એની હજમા કેટલીક ગાયજો મિષક દેખાય
છે એના કર્તાજે ખીજુ શુ શુ બનાવ્યું છે તે જાણવામા નથી

પ્રશ્ન ૨૩૫-મહાવીરસ્વામીના હસ્તદીક્ષિત શિષ્યો કેટલ
હતા ? તેના નામ અને તેની કૃતિઓના નામો કયાથી મળી
શકશે ? હસ્તદીક્ષિત એટલે શુ ? એ બધા શિષ્યના આયુષ્ય
સમય વિગેરે શેમા કહેલ છે ?

ઉત્તર-મહાવીરસ્વામીના હસ્તદીક્ષિત ૧૪૦૦૦ મુનિજો
કહેલા છે તે હજેકે એકેક પ્રકીર્ણ (પચ્ચનો) બનાવ્યા
કહેવાય છે જણુધર મહારાજ તે જોદહસ્તરના સ્વામી છે
હસ્તદીક્ષિત એટલે પ્રજુની પાતે મહાવત ઉચ્ચરેલા તે એમ
જણુધર મહારાજ મુખ્ય છે એ બધા મુનિઓના નામ, સમય

આયુષ્ય, એમની કૃતિના નામ વિગેરે મળી શકવાનો સભવ નથી ૧૪૦૦૦ પચત્રા પણ મળતા નથી, તેમાથી માત્ર લુપ્ત મળે છે

શ્રી ધર્મદાસગણિ ઉપદેશમાળાના કર્તા પ્રભુના હસ્ત દીક્ષિત હતા એમ પ્રતિદ્વિમા આવેલ છે

પ્રશ્ન ૨૩૬-આપણા દેગમરોમા છડી ને અખ્દાગિરિ રાખવામા આવે છે ને તેનો વરઘોડામા ઉપયોગ કરવામા આવે છે તો તે રાખવાનુ શુ પ્રયોજન છે ? અને અખ્દાગિરિમા બે બાજુ સૂર્યચંદ્રનુ ચિન્હ હોય છે તે શુ સૂચવે છે ? અખ્દાગિરિનો અર્થ શુ છે ?

ઉત્તર-એ જાને રાન્યના ચિન્હો છે પરમાત્મા દેવાધિદેવ (ગાનના ગાન) હોવાથી તેના વરઘોડામા તેનો ઉપયોગ કરવામા આવે છે તે ગોભારૂપ છે સૂર્યચંદ્રના ચિન્હ પણ શોભારૂપ છે અખ્દાગિરિનો અર્થ ધ્યાનમા નથી, તેને સૂર્યમુખી પણ કહે છે

પ્રશ્ન ૨૩૭-અન્ય દર્ગાનીઓમા શ્રાદ્ધ, યજ્ઞ વિગેરે ક્રિયાઓ કરવામા આવે છે, તેને લગતી આપણામા ઢોઈ ક્રિયાઓ છે ? આપણે માતાપિતા વિગેરેની મરણતિથિએ આગીપૂજા વિગેરે કગવીએ ડીએ તેનો તાત્પર્ય શુ છે ?

ઉત્તર-આપણામા શ્રાદ્ધ વિગેરેને લગતી ક્રિયાઓ નથી, તેમજ આપણી ને અન્ય મતીઓની માન્યતા તે બાબતમા તદ્દન ભુલી છે તેઓ પુત્રાદિક જે કરે તે તેના માતાપિતાદિઠને પહોચવાનુ માને છે, આપણે તેમ માનના નથી આપણે તો જે મરણતિથિએ કરીએ છીએ, તે આપણા હિત માટે તેમજ

માનાપિતાના ઉપકાન્ન રમરણાર્થે કરીએ છીએ એમ સમજીને કરવામા આવે તો તેમા દોષાપત્તિનો સંભવ નથી કેટલીક વખત ચાલતી પ્રવૃત્તિને આધિન થઈને પણ કરવું પડે છે

પ્રશ્ન ૨૩૮ બારે મતના સંબંધમા અતિચાર ને અનાચાર કહેવાય છે તો તે બંનેમા શુ તફાવત છે ?

ઉત્તર-બારે મત અથવા કોઈ પણ મત, નિયમ, અભિ-શ્રદ્ધાદિ જે પ્રમાણે લેવામા-ગ્રહણ કરવામા આવેલ હોય તેથી વિપરીત કરવું-તેનો તદ્દન ભંગ કરવો તે અનાચાર કહેવાય છે અને તેમા કાર્ડ દોષ લગાડવો તેને-મનના ભંગાભંગ સ્વરૂપને (કંઈથી ભંગ ભાવથી અભંગને) અતિચાર કહેવાના આવે છે

પ્રશ્ન ૨૩૯-શાંતિસ્નાત્ર તેમજ અષ્ટોત્તરીસ્નાત્રાદિ પ્રસંગે આપણે જીવાગ વાવીએ છીએ, કેળના રથ લો મગાવીને મિંહાસન કરતા બાધીએ છીએ, તેનો હેતુ શો છે ? એમા જીવવિગધનાનો સંભવ છે કે નહીં ? અને એ અન્યમતીઓનું અનુકરણ તો નથી ?

ઉત્તર-આ બાબત વિધિવિધાનમા પ્રવીણ શ્રાવકોને તેમજ મુનિઓને પૂછવા જેવી છે હું તો માત્ર તેને શામતની શોભાનો પ્રકાર સમજું છું જીવારા વાવવા તે વૃદ્ધિસૂચક છે તેમા ને કેળમા એકેદ્રિયની વિરાધનાનો સંભવ છે, પણ તે ક્રિયાથી થતા લાભમાથી બાદ કરવાની જ લાભ ઘણો છે એમા ખાસ અન્યમતીનું અનુકરણ નથી પ્રભુના જન્મમમયે પણ કેળના ઘર કરવામા આવે છે

પ્રશ્ન ૨૪૦-શાંતિસ્નાત્રમા ને અષ્ટોત્તરી સ્નાત્રમા જે ગાથાઓ વિગેરે બોલવાના આવે છે તેનો હેતુ શો છે ? એ

રચના કોણે કરેલી છે ? અને તેની ૨૭ ને ૧૦૮ ની સખ્યાનું કારણ શું છે ?

ઉત્તર—એ બંને સ્નાત્રમા બોલાતી ગાથાઓ વિગેરે વાચવાથી ને તેનો અર્થ વિચારવાથી તેનો હેતુ સમજી શકાય તેમ છે એ બંને સ્નાત્ર જિનેશ્વરની ભક્તિના પ્રકૃષ્ટ હેતુભૂત છે એની ગુથણી (રચના) પૂર્વપુરૂષોએ કરેલી છે તેની ગુથણી કરનાર કર્તાના નામ જાણવામા નથી એ બે સ્નાત્રમા અષ્ટોત્તરી સ્નાત્રની રચના પ્રાચીન છે, શાંતિસ્નાત્રની અર્વાચીન છે સ્નાત્રોની સખ્યામા ૧૦૮ ની તો ઉત્કૃષ્ટ કહેલી છે ૨૭ ની તેના ચતુર્થાશ તરીકે તેના રચયિતાએ સુકરર કરેલી જણાય છે

પ્રશ્ન ૨૪૧—આપણે જિનમંદિરે દર્શન કરવા જવાનું મન કરીએ, પણ ઉપાડીએ ત્યાંથી અસુક ઉપવાસનું ફળ થાવતું છેવટ સુધી વધતું વધતું ફળ કહેણું છે, તો તેટલા પ્રમાણમા જ ફળ થવાનું કારણ શું ? અને તેથી વધતું ઓછું થાય કે નહીં ?

ઉત્તર—એ ફળ સામાન્ય મધ્યમવૃત્તિનું સમજવું તે કરતાં ઓછુવતું પણ અધ્યવસાય અનુસારે થાય

પ્રશ્ન ૨૪૨—દેગસરમા દરરોજ સ્નાત્ર લણાવવાનો જરૂર છે ? અને સામાન્ય સ્નાત્ર, શાંતિ સ્નાત્ર ને અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર શા શા હેતુએ લણાવવામા આવે છે ? તે કોણ લણાવી શકે ? સાધુ કે શ્રાવક ? લણાવનાર કેવા હોવા જોઈએ ?

ઉત્તર—દરરોજ સ્નાત્ર લણાવવું તે પરમાત્માની વિશેષ ભક્તિ સૂચવે છે તે મહાલાભકારક છે શાંતિ સ્નાત્ર ને અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર શાસનની ઉત્તતિ માટે કરાતા અષ્ટાન્હિકા

મહોત્સવને પ્રસંગે તેમજ પ્રતિષ્ઠાદિ પ્રસંગે ભણાવવામા આવે છે અને ઠેઠાં સામુદાયિક વ્યાધિ ઉપાધિના પ્રસંગે અથવા વ્યક્તિના લાભ માટે-તેના નિવારણ માટે પણ ભણાવવામા આવે છે ઘણી વખત તેથી ઉપાધિઓ નાશ પામ્યાનું તેમજ વ્યાધિઓ શાત થઈ ગયાનું જણવામા છે એ ભણાવવાનો અધિકાર આવકનો છે માથું તે પ્રસંગે જોવવા વિગેરેમા ભાગ લઈ શકે તે સ્નાયોના ભણાવનાર આવક વિધિના મારી રીતે જ્ઞાતા હોવા જોઈએ અને સદાચારી જોઈએ

પ્રશ્ન ૨૪૩-શાંતિ સ્નાન ને અષ્ટોત્તરી સ્નાત્રાદિ પ્રસંગે દેવોને નોતરવામા આવે છે, જાળિખાદુગ્ધ ને નંબેદાદિ ધરવામા આવે છે, તો તે પ્રસંગે શુ દેવો આવતા હશે ? આવતા હોય તો કેવે સ્વરૂપે આવતા હશે ?

ઉત્તર-દેવો આવે કે ન આવે પણ વિધિમા જતાન્યા પ્રમાણે વિધાન કરવામા આવે છે કવચિત આવતા હોય તો ના કહેવાય નહીં જાણી આપણે દેખીએ તેમ આવવાનો સુભવ નથી

પ્રશ્ન ૨૪૪-મુનિઓ ગોચરી કરવા જતી વખતે ગૌતમ-સ્વામીનું નામ લે છે તેનું શુ કરણ ? ગૌતમસ્વામીને અશ્વીણમહાનમી લગ્નિધિ પ્રાપ્ત થઈ હતી તે જ્ઞાનના જળથી કે કિયાના જળથી ?

ઉત્તર-ગૌતમસ્વામી મહાવળિધિવાન અને પુણ્યન હતા તેથી મગજિક નિમિત્તે મુનિઓ તેમનું નામ લે હ જેથી નિર્વિપ્લવણે વિશુદ્ધ ગોચરીનો લાભ થઈ શકે ગૌતમસ્વામીને યથેલી લગ્નિધિનું ખામ કરણ જણાવેન નથી પરંતુ જ્ઞાન કિયાના સમુક્ત જળથી યથેલી જણાય છે

પ્રશ્ન ૨૪૫-ધર્મના ચાર પ્રકાર દાન-રીત-તપ ને ભાવ-એ પ્રમાણે કહેવ છે તે પ્રમાણે ક્રમ ગોઠવવાનું કાઈ કારણ છે ? એમા દાન ધર્મની મુખ્યતા છે કે તપ ધર્મની મુખ્યતા છે ?

ઉત્તર-એ પ્રમાણે ક્રમ ગોઠવવાનું ખાસ કારણ નથી, પરંતુ બુદ્ધિમાનો એના અનુક્રમને સકારણ મમજાવી શકે છે તીર્થ-કરોના ચરિત્રમા પ્રથમ ચત્સગી દાન, પછી ચારિત્ર અંગીકાર તે રીત, પછી કર્મ અપાવવા માટે તપ અને પ્રાતે ભાવની વિશુદ્ધિથી ક્ષપકચેષ્ટિ માફી ધાતિકર્મ અપાવી કેવળજ્ઞાન મેળવે છે તે ભાવ-આ ક્રમનું કારણ સમજવું, વળી જ્યાં જે પ્રસંગમા જે ધર્મનું વર્ણન કરવામા આવે ત્યાં તેની મુખ્યતા ખીન ધર્મોની સાપેક્ષ વૃત્તિએ કરવામા-કહેવામા આવે છે હરેક ધર્મ સસારથી પાર પમાડનાર છે તપની મુખ્યતા નિકાચીત કર્મો અપાવવા માટે છે અને પ્રાતે અધ્યવસાયની વિશુદ્ધતારૂપ ભાવ ધર્મની મુખ્યતા છે યોગનિગ્રહરૂપ ઉત્કૃષ્ટ યથાધ્યાત્મ ચારિત્રની પ્રાપ્તિ યથાથીજ જીવ મોક્ષે જાય છે

પ્રશ્ન ૨૪૬-અનમતના ઉપનિષદોમા ધર્મનું, જગતનું, દેવ વિગેરેનું જે સ્વરૂપ હોય છે તેમા આપણને મળતું કેટલું છે ને જુદું પડતું કેટલું છે ? આપણામા ઉપનિષદો છે ?

ઉત્તર-મે ઉપનિષદો વાચ્યા નથી તેથી તેનામા ને આપણામા શું ફેરફાર છે તે હું સ્પષ્ટતાયાં લખી શકું નહીં જાકી મોટો ફેર તો જગતકર્તા સબધી ને એક ત માન્યતા મળે છે જૈનશાસ્ત્ર જગતકર્તા ડોઈ છેજ નહીં-હોઈ શકે નહીં એમ કહે છે અને સિદ્ધ કરે છે તે માથે એકાતમા મિથ્યાત્વ કહે છે જૈનવાણી સ્યાદ્વાદ છે આપણામા પ્રકારાતરે અધ્યાત્મોપનિષદાદિ છે

પ્રશ્ન ૨૪૭-હસ સાચામોતીનો ચારો ચરે છે એમ અનેક ઘણો વિગેરેમા આવે છે તે સત્ય છે ?

ઉત્તર-એ પ્રમાણે હોવાનો સંભવ છે નહીં તો એ પ્રમાણે કહેવાય કે લખાય નહીં જાણી એવા હસો માનસરો વરપર હોવાનો સંભવ છે તે શિવાય કયા હશે તે કહી શકાય તેમ નથી આત્મારે પ્રસિદ્ધિવાળી દુનિયામા તો જણાતા નથી

પ્રશ્ન ૨૪૮-અન્યમતીની ગાયત્રી જેવો આપણામા કોઈ મંત્ર છે ? નયત્રીમા શુ રહસ્ય રહેતુ છે ?

ઉત્તર-આપણે નવકારમંત્ર અર્થ મંત્રોમા પ્રધાન મંત્ર છે જેથી આપણે ગાયત્રી જેવા બીજા મંત્રની અપેક્ષા નથી ગાયત્રીનો મને અનુભવ નથી તેથી તેના રહસ્યને હું લખી શકું તેમ નથી

પ્રશ્ન ૨૪૯-અન્યમતવાળા વ્રણ ટક સધ્યા કરે છે તેના જેવી આપણામા કાંઈ ક્રિયા છે ? સધ્યા શબ્દનો શુ અર્થ છે ?

ઉત્તર-આપણે ત્રિકાળ જિનપૂજા કરવી, ત્રિકાળ દેવવંદન કરવું, એ ટક આવશ્યક ક્રિયા કરવી એ ક્રિયાઓ ઘણી ઉચ્ચ પ્રકારની છે એમા બધો સમાવેશ છે સધ્યા શબ્દ સંધી વાચક છે દિવસ ને રાત્રિની સંધી, રાત્રિ ને દિવસની સંધી અને પૂર્વાન્હ ને અપરાન્હની સંધી હોવાથી સધ્યા વ્રણ પ્રકારની કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૨૫૦-શ્રી કપલદેવ ચરિત્રમા એ પુરાને સો દેશો વહેલી આખ્યા તેના નામો આવે છે તેને મળતા આજે કોઈ કોઈ નામ દેખાય છે તે નામ પ્રથમના દેશનાજ આનુ હશે ?

પ્રશ્ન ૨૫૭-તદુળીઓ મગ્ધ કેને કહે છે ?

ઉત્તર-એ તદુળા જેવડા ગરીરવાળો ગર્ભજતિર્યચપચે-
દ્રિય મગ્ધ હોય છે. વજ્રપલનાગચ સઘયણી હોય છે તેનું
આયુષ્ય અતર્મુદૂર્તનું હોય છે તેનો જન્મ મોટા મગ્ધમગ્ધની
પાપણુમા થાય છે તે મગ્ધમગ્ધના મુખમાથી એક પણુ મત્સ્યને
નીવળી જવા ન દેવાના કૂર અવ્યવમાયથી મરણ પામીને
માતમી નરકે જાય.

પ્રશ્ન ૨૫૮-હિંદુ ગામોમા પાચ પ્રકારની મુક્તિ માનેલી
છે તેમ આપણામા મુક્તિના પ્રકારો જુદા જુદા કહ્યા છે ? કહ્યા
હોય તો તે મેળવવાના ઉપાય શુ શુ કહેલા છે ? તે જણાવશે.

ઉત્તર-જૈનોમા મુક્તિ એક જ પ્રકારની કહી છે તેની પ્રાપ્તિ
નવ પ્રકારના કર્મોના ફલથીજ થાય છે તે મેળવવાના માર્ગ
ત્રીકે સમ્યક્ જ્ઞાન, દર્શન અને આગ્નિ કહેલા છે વિસ્તાર
માટે તત્વાર્વાધિગમ વિગેરે જુઓ.

પ્રશ્ન ૨૫૯-શુજગતમા લોચશીગ ઘણી થાય છે તે આવ-
ડથી ખવાય કે નહીં ? અને તે જમીનમા થતી હોવાથી
દદમૂગમા જાણાય કે નહીં ?

ઉત્તર-એ અનતમયના કોઈ લક્ષણો ન હોવાથી
તે દદમૂગમા થતી જાણાય નહીં. તે ખાવાનો આવકને ખાસ નિષેધ
થી તેમા રોકાયેલો હોય તો ન ખવાય.

પ્રશ્ન ૨૬૦-તમા ઘણી શુદ્ધાઓ છે, તેમા
કેટલી છે, તો શુ બૌદ્ધધર્મના
હરો ? અને આપણી

ઉત્તર-તકલી ફેરવી ન શકાય બીજુ વિશેષ ન આવડતું હોય તો મનમાં અથવા નવકારવાળીવડે નવકાર ગણે સ્ફુલ્લના પાઠ પણ કરી ન શકાય ધર્મસંબંધી પુસ્તક (છુક) વચાવ

પ્રશ્ન ૨૫૪-સાધુઓ દાડ તાડીને નિષેધ કેવી રીતે કરી શકે ?

ઉત્તર-ઉપાશ્રય વિગેરે યોગ્ય સ્થાનમાં રહીને ઉપદેશદ્વારા તેના નિષેધ કરે આવકો તો તે વસ્તુ તજેલાજ હોય, તેને પ્રેરણા કરી બીજાઓને બધ ઠરાવે

પ્રશ્ન ૨૫૫-માધુ વહોરવા આવે ત્યારે ઘરમાં આવકો ન હોય અને સાંઠી આવે ત્યારે આવિકા ન હોય તો તેઓ આવિકા કે આવકને હોયે આહાર વહોરે કે શું કરે ?

ઉત્તર-દીર્ઘઃકષ્ટિએ વિચારીને યોગ્ય લાગે તેમ કરે, પાછા પણ વળીજાય માયે આવકની હાજરી તો ગોચરી વખતે ઘરમાં હોતીજ નથી, પણ આવિકા એકલીજ હોય તો મુનિ ઘટિત જણાય તેમ કરે શાસ્ત્રાનુસાર બે મુનિ સાથે વહોરવા ગયા હોય તો અડચણતુ કાળજી નથી

પ્રશ્ન ૨૫૬-તેરાપથીમાં મુખ્ય કોણ થયેલ છે ? તેના પ્રયત્ન સ્વરૂપ શું છે ?

ઉત્તર-એ પદ સ્થાનકવાસીમાંથી નીકળેલ છે બીજાને ચલાવેલ છે એની માન્યતા શું છે ? તે સચિશેષપણે હું જાણતો ન હોવાથી જણી શકતો નથી એને માટે ' તેરાપથમનસમીક્ષા ' નામની છુક છપાયેલ છે તે વાચો મરતા પશુ કે મનુષ્યને બચાવવાની તેઓ ના ખાટે છે તેને બચાવવાથી ત્યારપછી તે જીવ જે કમ બાધે તેના કારણિક બચાવનાર થાય છે એમ કહે છે

પ્રશ્ન ૨૫૭-તદુળીઓ મરઘ કોને કહે છે ?

ઉત્તર-એ તદુળ જેવડા શરીરવાળો ગર્ભજતિર્યચપચે-
દ્રિય મરઘ હોય છે. વજ્રકપલનાગચ સઘયણી હોય છે તેનું
આયુષ્ય અતર્ફૂર્તનું હોય છે તેનો જન્મ મોટા મગરમરઘની
પાપણમાં થાય છે તે મગરમરઘના મુળમાંથી એક પણ મત્સ્યને
નીકળી જવા ન દેવાના કૂર અવ્યવસાયથી મરણ પામીને
સાતમી નરકે જાય છે

પ્રશ્ન ૨૫૮-હિંદુ શાસ્ત્રોમાં પાંચ પ્રકારની મુક્તિ માનેલી
છે તેમ આપણામાં મુક્તિના પ્રકારો જુદા જુદા કહ્યા છે ? કહ્યા
હોય તો તે મેળવવાના ઉપાય શુ શુ કહેલા છે ? તે જણાવશો

ઉત્તર-જૈનોમાં મુક્તિ એકજ પ્રકારની કહી છે તેની પ્રાપ્તિ
સર્વ પ્રકારના કર્મોના ક્ષયથીજ થાય છે તે મેળવવાના માર્ગ
તરીકે સમ્યગ્ જ્ઞાન, દર્શન અને ચાન્નિર કહેલા છે વિસ્તાર
માટે તત્વાર્થાધિગમ વિગેરે જુઓ

પ્રશ્ન ૨૫૯-શુજરાતમાં લોચશીંગ ઘણી થાય છે તે આવ-
કવી ખવાય છે નહીં ? અને તે જમીનમાં ચતી હોવાથી
કદમૂળમાં ગણાય કે નહીં ?

ઉત્તર-એ વસ્તુમાં અનતકાયના કોઈ લક્ષણો ન હોવાથી
તે કદમૂળમાં ગણાતી નથી તે ખાવાનો આવકને ખાસ નિષેધ
નથી તેમાં ત્રસ જીવની ઉત્પત્તિ થયેલ હોય તો ન ખવાય

પ્રશ્ન ૨૬૦-તાલધ્વજ પર્વતમાં ઘણી ગુફાઓ છે, તેમાં
કેટલીક ખોદની છે એમ કહે છે, તો શુ ખોદધર્મના
હિંદુધ્યાનના નિવાસના વખતમાં તે ઠરાવી હશે ? અને આપણી
ગુફાઓ ઉ તે શા ઉપયોગ માટે કરી હશે ?

ઉત્તર-ગુફા બે પ્રકારની હોય છે કેટલીક ગુફાઓ કુદરતી હોય ॥ ને કેટલીક કરાવેલી-મુકરાવેલી હોય છે બૌદ્ધધર્મના અર્હંતના નિવાસ વખતે તેમણે પણ કરાવી હોય તો તે સબ વિન છે આપણી ગુફાઓ મુનિઓને રહેવા, આવકેને વિસામે ખાવા તેમજ ધ્યાન ધરવાના ઉપયોગમા આવે છે

પ્રશ્ન ૨૬૧-દેવદેવી યજ્ઞ યમણી વિગેરેની વિધિપૂર્વક આગ ધમા કરવામા આવે તો તે પ્રચલ્લ થાય છે, વિપ્લ વિહાર છે, આશા પૂરે છે આ ખરી વાત છે ? જો ખરી વાત હોય તો તેના મત્ર ને વિધિ વિગેરે જણાવશે

ઉત્તર-જો વાત ખોટી નથી, બાકી કેટલીક જગ્યાએ જોમા અસત્ય વાત પણ મહત્વ બતાવવા માટે લેવાવવામા આવે છે તેના વિધિવિધાનની મારી માહિતી નથી ઈચ્છકે તેના જાણ નારાઓને મળી ધારણા પૂરી પાડવી.

પ્રશ્ન ૨૬૨-સૂર્ય અમુક જગ્યાએ વહેવો ઉગે છે, અમુક જગ્યાએ મોડો ઉગે છે તેનું શું કારણ ? શું પૃથ્વી ગોળાકાર હોવાથી તેમ થાય છે ?

ઉત્તર-આ બાબત બહુ વિવાદાસ્પદ છે તે માટે શાસ્ત્રનો તેમજ બીજી બાબતનો બહુ અનુભવ કરવાની જરૂર છે તે શિવાય તેનો નિર્ણય કરી ઢે બતાવી શકાય તેમ નથી બાકી જમીનના ઉચાણનીચાણને કાગળે તેમજ દિશાના ઢારણે તેમ થવા સભવ છે સૂર્ય નિષધર્ષવર્તયર ઉગી જગતી ઉપર ફરતો જાય છે તેમ આગળ આગળ દેખાતો જાય છે તે વખતે તેઓ ઉદય થયાનું માને છે, વહેલામોડાપણુ પણ તેથી થાય છે

પ્રશ્ન ૨૬૩-જ્ઞાનવિમળસુરિની કેટલીક ક્રતિમા નય એણે નામ પણ આવે છે તો શુ તેમના બે નામ હતા ?

ઉત્તર-જ્ઞાનવિમળ ને નયવિમળ એવા બે નામ તેમના હતા

પ્રશ્ન ૨૬૪-જેમ પદ્મવિજયજી, વીરવિજયજી વિગેરેની બે શાળા ચોવીશીઓ છપાયેલ છે તેમ ખીજા મુનિઓની કદેવી લખ્ય છે ? તે ચોવીશીઓ છપાયેલ છે ?

ઉત્તર-ચોવીશીઓ ઘણી છે અને તે ચોવીશી વીગી મત્ર હમા મોટી સંખ્યામાં છપાયેલ છે તદુષ્ણત પણ બીજી છે

પ્રશ્ન ૨૬૫-તીર્થ કદે ને કેવળીઓને જુદા જુદા વૃત્તો નીચે કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે તો તે શુ વૃક્ષોની મહત્તા મૂલ્યવે છે ? તેવા વૃત્તો કેટલા છે ?

ઉત્તર-ઉત્તમ વૃત્તોની નીચે બેઠા અથવા ઉભા હોય ત્યારે કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે, એમાં કાઈ ખામ વૃક્ષની મહત્તા નથી પણ તે તે વૃક્ષ નીચે પ્રભુના કેવળજ્ઞાન પામવાથી તે વૃક્ષની મહત્તા થાય છે એવા વૃક્ષોના નામો કાઈ સુકન્ન કદેલા નથી

પ્રશ્ન ૨૬૬-તીર્થ કદેને કેવળજ્ઞાન ધ્યાનમાં વર્તતાં થતું હશે કે ધ્યાન શિવાયની સ્થિતિમાં થતું હશે ?

ઉત્તર-શુદ્ધધ્યાનના પહેલા બે પાયા બાગમે ગુણગણે હોય છે ખીજા પાયા ધ્યાતા કેવળજ્ઞાન થાય છે પછી તેરમું ગુણગણ પામી ધ્યાનાતર દશામાં વર્તે છે બાકીના બે પાયા તેરમાને અતે અને ચૌદમે ગુણગણે ધ્યાય છે પછી અયોગી થઈને મોક્ષે જાય છે

પ્રશ્ન ૨૬૭-અમાધિ મરણ ને અનગન બે એકજ કે જુદા જુદા છે ?

ઉત્તર-જુદા જુદા છે જનજન તો મૃત્યુ અગાઉ અમુક દેવસો સુધી ચાગ આહારનો ત્યાગ કરવો તેનું નામ છે અને સમાધિમરણ તો દુર્ધ્યાનમા નહીં વર્તતા પરમાત્માનું ધ્યાન કરતા મરણ પામવું તેનું નામ છે સમાધિ મરણ માટે પ્રથમની તૈયારીરૂપ અનશન છે અનશનના પછુ જુદા જુદા પ્રકાર છે તે પ્રથમ બતાવેલા છે

પ્રશ્ન ૨૧૮-નવા ચોપડામા વહીપૂજન વખતે બાહુબળિનું બળ હજો વિગેરે લખાય છે તેનું શું કારણ ? તેમ લખવાથી લાભ શું ?

ઉત્તર-એમ લખવાની પૂર્વપુરોચો (ગૃહસ્થોચો) પ્રવૃત્તિ પાડેલી છે તેમાં નવા વષ માટે સારી આશા બાધવામા આવે છે અને તે નિમિત્તે એ ઉચ્ચકોટિના પુરોચોનું નામમગ્ન્ય ને આલેખન થાય છે એ લાભ છે એમ લખવાની શરૂઆત ક્યારે થઈ તે બાણુવામા નથી

પ્રશ્ન ૨૧૯-તીર્થ કરોની જન્મભૂમિના નગરો કે ગામો બધા અત્યારે વિદ્યમાન છે ? જો હોય તો તે હિંદુસ્થાનમાજ છે કે તેની બહાર છે ? હિંદુસ્થાનમાજ હોય તો તેનું કારણ શું ?

ઉત્તર-બધી જન્મભૂમિઓ અત્યારે વિદ્યમાન નથી જો છે તે હિંદુસ્થાનમાજ છે તેનું કારણ તીર્થ કરાદિ ઉત્તમ પુરોચ મધ્યખંડમાજ ઉત્પન્ન થાય છે તે છે હાલ છે તે નગરીઓ પછુ અસલ જન્મભૂમિવાળીજ છે એમ ચોક્કસ કહી શકાય નહીં નામ ને સ્થળમા દેરફાર થાય છે

પ્રશ્ન ૨૭૦-સંમુર્ધિમ મનુષ્યો કેને કહેવા ? તે કયા ઉપજો છે ? અને તેનું આયુષ્ય કેટલું હોય છે ?

ઉત્તર-સર્ગુષ્ઠિમ મનુષ્ય ગર્ભાન્ન મનુષ્યના ચૌદ સ્થાનકો વિદ્યા, મુન, વીર્ય વિગેરેમા ઉત્પન્ન થાય છે, તે ચર્મચતુષ્થી દેખાતા નથી તેનું શરીર અગુણના અમજ્યાનમા ભાગનું અને આયુધ્ય અતર્કુર્ત્તનું હોય છે તે અપર્યાપ્ત અવસ્થામાજ મરણ પામે છે તેને ૭-૮ પ્રાણ હોય છે,

પ્રશ્ન ૨૭૧-તીર્થ કરોએ આર્યભૂમિમાજ વિહાર કર્યો છે કે અનાર્યભૂમિમા પણ કર્યો છે ?

ઉત્તર-પ્રાચે અનાર્યભૂમિમા વિહાર કરતાજ નથી વીરપ્રભુ કમ ખપાવવા માટે અનાર્યભૂમિમા છત્રસ્થપણામા જયા છે

પ્રશ્ન ૨૭૨-આખા દુળને કાપવામા આપણી સ્ત્રીઓ વધારે પાપ મમ્મે છે તેથી બનતા સુધી કાપતી નથી તે ઠીક છે ?

ઉત્તર-આખા દુળ કાપવાથી હોય વધાર લાગે છે તે ખરી વાત છે, ઠારણ કે તેમ કરવાથી દુળ સબધી જીવને તાત્કાલિક વિનાશ થાય છે

પ્રશ્ન ૨૭૩-આપણામા મતિ થવ નો એટલો પતિ પાછળ બળી મરવાનો રિવાજ પ્રથમ હતો ? જૈનશાસ્ત્રમા તેને માટે નિષેધ કર્યો છે કે નહીં ? તેમ કરનારની ધારણા સદુળ થતી હશે ?

ઉત્તર-જૈનવર્ગમા તે પ્રવૃત્તિ હતીજ નહીં જૈનશાસ્ત્રમા આપઘાત કરવાનો સર્વથા નિષેધ છે તેમા તેનો સમાવેશ થઇ જાય છે અને તેમ કરનારની ધારણા સદુળ થવાનો સંભવ નથી એ એક પ્રકારનું નિયાણું છે

પ્રશ્ન ૨૭૪-ચક્રવર્તી, વાસુદેવ પ્રતિવાસુદેવ શબ્દના અર્થ શું ?

ઉત્તર-ચક્ર નામનું આયુધ બેને છે તે ચક્રવર્તી વાસુદેવ,

પ્રતિવાસુદેવ અને જળદેવ શબ્દના અર્થ લક્ષ્યવામા કે વાચવામા આવેલ નથી

પ્રશ્ન ૨૭૪-નાગાર્જુન ક્યારે થયા છે ? નાગકેતુ ને તે એક કે બીજા ?

ઉત્તર-નાગાર્જુનની હકીકત ઉપદેશપ્રાસાદમાધી લબ્ય થતા જૈનધર્મ પ્રકાશ પુ. ૪૬ પૃષ્ઠ ૪૦૭ ઉપર આપેલ છે તે વાચ્ય નાગકેતુને અને નાગાર્જુનને મળેલ નથી

પ્રશ્ન ૨૭૫-અશોક અથવા આસોપાવવના વૃક્ષમા એવી શુ વિશિષ્ટતા છે કે જેમી તેની નીચે દીપ્તા વિગેરે ક્રિયાઓ કરવામા આવે છે ?

ઉત્તર-તીર્થ કરના આઠ પ્રાતિક્ષાર્યમા અશોક વૃક્ષ છે તેથી જ તેની શ્રેષ્ઠતા સિદ્ધ થયેલી છે અને તે માટેજ તે વૃક્ષ નીચે દીક્ષાદિ ધર્મક્રિયાઓ કરવામા આવે છે

પ્રશ્ન ૨૭૬-પ્રાતિક્ષાર્ય શબ્દનો અર્થ શુ ?

ઉત્તર-પ્રતિક્ષારી-ઠાનપાળ જેમ નિરતર તેના માલિકની પામેજ રહે છે તેમ જે તીર્થકર્ષેની પાનેજ નિરતર રહે છે તે પ્રાતિક્ષાર્ય કહેવાય છે કેવળજ ન પામ્યા પછી નિરતર આઠ પ્રાતિક્ષાર્યો તો પ્રભુની સાથેજ હોય છે

પ્રશ્ન ૨૭૭-દેશાવગામિક એટલે શુ ?

ઉત્તર-ખામ કરીને દિશાઓનુ ચારે દિશાએ જવા આવવાનુ પરિમાણ કહ્યુ તે દિશાવગામિક કહેવાય છે, પરંતુ ઉપલક્ષ્યથી તેમા ચૌદે નિયમોનો અભાવેશ કહવામા આવ્યો છે દિશાનુ પ્રમાણ કરવા ઉપરાંત એક સામાયિકથી વધતા વધતા દશ સામાયિક એક દિવસમા કરવામા આવે છે એને શ્રાવકનુ

દેશનુ વ્રત કહે છે બીજી રીત પણ છે

પ્રશ્ન ૨૭૮-પર્યુપણ પહેલા મુનિરાજ લેાય કરાવી લે છે તેનુ શુ કારણ ?

ઉત્તર-કટપસુનની સમાચારી વિગેરેમા એવી આજ્ઞા છે તેથી કરાવી લેય છે જૈન માર્ગ આજ્ઞાપ્રધાન છે

પ્રશ્ન ૨૭૯-આર્દ્રાનક્ષત્ર બેસે ત્યારથી ઠેરી ખાવાનો નિષેધ કર્યો છે તેનુ શુ કારણ ? એ નક્ષત્ર બેમતા ઠેરીની જેમ બીજા કોઈ કુળ ઉપર અસર થતી નથી ?

ઉત્તર-આર્દ્રા બધા નક્ષત્રો પેઠીનુ એક નક્ષત્ર છે તે બેસતા આપણા પ્રદેશમા ઠેરીમા જીવોત્પત્તિ થવાનો સંભવ થાય છે બીજા કુળ માટે શાન્તમા કહેલુ વાચવામા આવ્યુ નથી, તેથી કહી શકાય નહીં

પ્રશ્ન ૨૮૦-આર્દ્રાનક્ષત્રથી કેગે બધ ઠરવાનુ દેશવિશેષ કહેલુ છે કે સર્વ દેશ માટે કહેલુ છે ?

ઉત્તર-સર્વ દેશ માટે ઠહ્યાનુ જણાતુ નથી, કારણ કે બધા આર્દ્રા પછી શ્રાવણમાજ ઠેરી પાકતી હોય ત્યા જીવોત્પત્તિ થવાનો સંભવ જણાતો નથી એટલે તે ત્યાજ્ય થતી નથી

પ્રશ્ન ૨૮૧-આપણામા ને અન્યમતમા નક્ષત્રો એક સરખાજ કહેલા છે કે તેમા કાઈ ફેરફાર છે ?

ઉત્તર-એક સરખાજ કહેલા છે

પ્રશ્ન ૨૮૨-આપણામા ત્રણ ચોમાસી ચૌદશો મોટી ઠહી છે, તેને યતુઓના ફેરફાર સાથે મળાય છે કે બીજુ કાઈ કારણ છે ?

ઉત્તર-ખામ કરીને ત્રણ ચોમાસાના પ્રાન્ત માથેજ તેને મળાય છે બાકી જિન, ઉચ્છુ ને વર્નાયતુનો પણ તેથી ભેદ પડે છે

પ્રશ્ન ૨૮૩-આપણામા નવું વર્ષ ચેત્ર શુદ્ધિ ૧થી પ્રેસતુ હતું તો ચોમાસાનો ફરફાર તે પ્રમાણે કેમ કરવામા આવ્યો નહીં હોય ?

ઉત્તર-ચેત્ર શુદ્ધિ ૧ થી વર્ષના ફરફાર માથે જૈનધર્મને સળધ નથી તે ફરફાર તો દેશવિશેષે છે અને ચોમાસાનો સળધ તો શતુઓના ફેફાર સાથે સર્વત્ર છે

પ્રશ્ન ૨૮૪-મહિનાઓના નામ ગા ઉપરથી પડેલા છે ? અને તે આપણામા ને ખીજામા એક ચરખાજ છે કે ફેરફાર છે ?

ઉત્તર-મહિનાઓના નામો નદારો ઉપરથી પડેલા છે અને તે નામો પ્રાચે જામા સમાનજ છે જૈન શ્રદ્ધામા તેના ખીજા નામો દહેવા છે પણ તે પ્રવૃત્તિમા નવી

પ્રશ્ન ૨૮૫-ઇંદ્રભૂતિ (ગૌતમ) જે મહાવીર પ્રભુના પ્રથમ જણધર થયા છે તે હકીકતને અન્ય ધર્મના તાસો ટેંગો આપે છે કે નહિ ?

ઉત્તર-અન્ય ધર્મના શાસ્ત્રોમા એ હકીકત છે કે નહીં તે મારા જાણવામા નથી પરંતુ જહુધા તે હોવાનો મત્સવ ઓછો છે

પ્રશ્ન ૨૮૬-ઇંદ્રભૂતિએ વીર પરમાત્મા પાસે દીક્ષા લીધી ત્યારે તેમની ઉંમર કેટલી હતી ? અને ત્યારઅગાઉ તેણે બ્રાહ્મણ ધર્મનું આરાધન કેટલા વય કર્યું હતું ?

ઉત્તર-ઇંદ્રભૂતિનું આશુખ્ય ૬૦ વર્ષનું હતું ૫૦ વર્ષની વયે વી-પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી હતી, ૩૦ વય હસસ્થપણે વિચર્યો હતા અને ૧૨ વર્ષ ડેવગીપણે વિચર્યો હતા પ્રથમના ૫૦ વર્ષ બ્રાહ્મણ ધર્મ પાળ્યો હશે

પ્રશ્ન ૨૮૭-ઇંદ્રભૂતિ સાથે ખીજા પણ ૧૦ વિદ્વાનો હતા

દે જેમણે વીરપ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી હતી તેમના નામો પ્રથમ ને પછી એકજ હતા કે કેમ ? અને તેમણે પણ પ્રથમ તો પ્રાશ્ન ધર્મજ પાળેલો કે કેમ ?

ઉત્તર-તેમના નામોમા ફેરફાર કરવામા આવેલ નથી તેઓ પણ જાણા પ્રથમ પ્રાશ્ન હતા તે જાણુ વિશેષ અગ્નિ કંપસૂત્રાદિમાથી જાણી લેવુ નામનો ફેરફાર કરવાની પ્રવૃત્તિ પાછળથી શરૂ થયેલી જણાય છે

પ્રશ્ન ૨૮૮-કપલદેવ પ્રભુનુ ચરિત્ર ભાગવતપુરાણાદિમા આવે છે તે આપણને મળતુ કે કે ફેરફાર છે ? અને તેનો મમય વિગેરે મળતુ આવે છે ?

ઉત્તર-ચરિત્ર કે મમય મળતા આવતા નથી બહુ ફેરફાર આવે છે તેનુ મમાધાન ધર્મ નકે તેમ નથી

પ્રશ્ન ૨૮૯-સૂર્યના મહત્ત્વ નામો વ્યાવી મળી શકશે ? એ નામોવડે તેનો જાપ કંપાથી શુ લાભ થાય ?

ઉત્તર-જૈનશાસ્ત્રમા સૂર્યને મહત્ત્વનામીની ઉપમામાત્ર આપી છે જૈનોમા તે નામોવાળુ રતોત્ર નથી તેના રતોત્રથી લાભ તો અલ્પિક થાય, પારલૌકિક વર્ધ ન શકે એના મહત્ત્વ નામતુ રતોત્ર અન્યમતમા છે

પ્રશ્ન ૨૯૦-ભાનુચંદ્ર ઉપા-ચાયે વીન્દમતી સાથે વાદ કરી તેને છૂટ્યા છે, એ વીન્દમતીનો મત શુ હતો ? ભાનુ ચંદ્ર મુનિ હતા કે યતિ હતા ?

ઉત્તર-વીન્દમતી દાવમા કોઈ નથી એટલે તેનો મત શુ હતો તે જાણુતુ કાણુ રહેતુ નથી ભાનુચંદ્ર મુનિ હતા ઉપાધ્યાય પણ પામેવ હતા

પ્રશ્ન ૨૬૧-આચાર્ય ને ગચ્છનાયકમા શુ ફેર ?

ઉત્તર-એક ગરુડમા આચાર્યો ઘણા હોઈ શકે પણ ગચ્છ
નાયક એકજ હોય એ તેમા ફેર સમજવો

પ્રશ્ન ૨૬૨-વાચક ને ઉપાધ્યાયમા શુ ફેર ?

ઉત્તર-એ બે શબ્દ એકાર્થવાચક છે હાલમા ઉપાધ્યાય
શા દ વધારે પ્રચલિત છે, વાચકપદ બધ કદેલ નથી

પ્રશ્ન ૨૬૩-ભગવતિસૂત્રમા ગોયમ શબ્દ કેટલીવાર આવે
છે ? તેવા દરેક શબ્દે સઆમસોનીએ સોનામહોર મૂકીને
ગોયમપદની પૂજા કરી છે તે મઆમસોની દોષુ હતા ? અને
કયાના નિવાની હતા ?

ઉત્તર-ગોયમ નામ ૩૬૦૦૦ વાર આવે છે સઆમસોની
જૈન હતા તેણે ૩૬૦૦૦ સોનામહોર મૂકી હતી એ સોના-
મહોરોની શાહી બનાવી તે શાહીવડે કંપસૂત્રમુજા વિગેરેની
અનેક પ્રતો લખાવી હતી તેને માટે સઆમસોનીની સજાય
વાચવી પેશકદેવે પણ તે પ્રમાણે સોનામહોર મૂકીને ભગવતિસૂત્ર
સાલગ્યાનુ ઉપદેશતરંગીણમા કહ્યુ છે

પ્રશ્ન ૨૬૪-મુનિરાજને પ્રથમ પડિનપદ આપવામા આવતુ
હતુ તે હા ન કેમ આપવામા આવતુ નથી ? ક્યારથી બધ થયેલ છે ?

ઉત્તર-ચન્દ્રાસપદ અપાય છે તેજ પડિતપદનું બીણુ નામ છે

પ્રશ્ન ૨૬૫-નદીમહોત્સવ એટલે શુ ? નદી કોને કહે છે ?

ઉત્તર-નદી નામ મમવસરણુનું છે સમવસરણુના આકારના
કગળે ભરેલા ચાર પડદાવાળી નદી બનાવવામા આવે છે તેની
ઉપર ચૌમુખ બિંબ પધરાવે છે અને તેની સન્મુખ ઉપધાતની,

ચોમની, માળારોપણની, વતારોપણની વિગેરે ક્રિયાઓ કરાવાય છે તેવી નદીનો મહોત્સવ તે નદીમહોત્સવ કહેવાય છે

પ્રશ્ન ૨૬૬—સૂરિમંત્રનો જાપ શા માટે કરવામા આવે છે ? તે મુનિજ કરે કે શ્રાવકથી થઈ શકે ? એનો જાપ કરવાથી શુ ફળપ્રાપ્તિ થાય ?

ઉત્તર—સૂરિમંત્રનો જાપ મુનિજ કરી શકે તેમા પણ આચાર્યપદની પ્રાપ્તિવાળા મુનિજ તેનો જાપ કરે છે તેના ફળ વિગેરેની વિશેષ હકીકત જાણવાની ઇચ્છા હોય તો તેના જાણ કારને ઇગર મળવું

પ્રશ્ન ૨૬૭—ઋષિમહાજ્ઞ સ્તોત્રમા શુ કહેવું છે ? એના જાપથી શુ લાભ થાય ? જો સ્તોત્ર શ્વેતાશ્વર આશ્રાયનું છે કે દ્વિગશ્વર આશ્રાયનું છે ?

ઉત્તર—ઋષિમહાજ્ઞ સ્તોત્ર અનેક પ્રકારના મંત્રાગરમુક્ત છે તે વાચવાથી સમજી શકશે તેનો જાપ કરવાથી લાભ થવાનું તેમા જતાવેલું છે જો સ્તોત્ર શ્વેતાશ્વર આશ્રાયનું છે ધીમ્નુ એક તેજ નામનું પ્રકરણ છે તેમા અનેક ઉત્તમ મુનિઓના નામો છે તેની ટીકામા તે મર્વના ચરિત્રો છે લાપાતર થયેલ છે

પ્રશ્ન ૨૬૮—આગળના વખતમા આચાર્યપદ આપની વખત નામ ફેરવી નાખતા હતા અને હાલ તો શબ્દજ ફેરવે છે તેનું શુ કારણ ?

ઉત્તર—આગળના વખતમા દીક્ષા દેતી વખત પ્રાચી નામ ફેરવતા નહોતા ત્યારે આચાર્યપદ આપતી વખત જગવતા હતા હાલ દીક્ષા દેતી વખત નામ નવું પાડે છે, તેથી આચાર્યપદ આપતા માત્ર શબ્દજ ઉલટપાવટ કરવામા આવે છે

પ્રશ્ન ૩૬૧—યોગગ્રામના એક શ્લોકના ૧૦૦ અર્થ કયા છે તે કયા શ્લોકના અને તેના કર્તા કોણ ? તેમજ તે અર્થનું નામ શું ?

ઉત્તર એક મન્વંત શ્લોકના ને એક માગધી ગાથાના સે સો અર્થ કરેલા છે તેના નામ ચતુર્થી છે તેના કર્તા વિગેરેના નામો આ પ્રમાણે છે —

પરિગ્રહાર્મમદ્યાસ્માગ્યેયુ કથ પરાન્ ।

સ્વય દરિદ્રો ન પરમિશ્વરીકર્તૃમીશ્વર. ॥ ૧૦ ॥

પ્રકાશ બીજો

આના સો અર્થ કરનાર શ્રી માનસાગર ઉપાધ્યાય છે તેમજ સમૂલજાળ, પુલ્કરિસિવિરજિય જડ વત ।

અન્ય વહસિ અણલ્ય, ક્રીમ અણલ્ય તવ વરસિ ॥ ૯૧ ॥

ઉપદેશમાળા

આના ૧૦૦ અર્થ કરનાર શ્રી ઉદયધર્મગણિ છે

નોમપ્રભાચાર્યે પશુ પોતાનાજ કરેલા એક શ્લોકના ૧૦ અર્થ કયા છે

પ્રશ્ન ૩૦૦—નવકારમનનો વિશેષ જ્ઞપ કરનારને શું ક પ્રાપ્ત થાય છે ?

ઉત્તર—નવકારમનનો નવવાળ જ્ઞપ કર ૥૧૨ નરકમાં જ નથી જા સિવાય બીજી પણ નવકારના જ્ઞપ સંખ્યાની લાભ લેનારી બીજી કલ નમસ્કાર મહાત્મ્ય ઇષ્ટાર્થ છે તેમા છે

પ્રશ્ન ૩૦૧—શ્રી સુનિ મહરસુરિ નવસાવધાની કહેવાના બે એટલે શું સમજવું ? જોમ અજ્ઞાનથી કરી શકતા હતા ત્યોપગમથી ?

ઉત્તર-એકમાથે હજાર વાતમા-શબ્દમા-અર્થમા ધ્યાન આપી શકે તે મહત્ત્વાવધાની કહેવાય છે એ શક્તિ જ્ઞાનાવગત્રીય કર્મના ક્ષયોપશમથીજ પ્રાપ્ત થાય છે અભ્યાસની તો પ્રાપ્ત જરૂર છે

પ્રશ્ન ૩૦૨-ગૈલેશીકરણ એટલે શું ?

ઉત્તર-એ કરણ ચૌદમે શુષ્કાણે વાય છે તેને માટે કર્મ-પ્રથમા કહ્યું છે કે ચૌદમે શુષ્કાણે ચોગનો શપ્ત કર્યા પછી ગૈલેશીકરણ થાય છે તે વખતે આત્મા શૈલેશ જે મેરૂ તેની જેવો ચિર ધર્મ જાય છે

પ્રશ્ન ૩૦૩-વીરપરમાત્માની પછી પાત્થના આનમા ૨૩ ઉદય થવાના છે અને ૨૦૦૪ યુગપ્રધાન થવાના છે એમ કહેલ છે તો તે મળધી વિશેષ હકીકત ગેમાથી મળશે ? અને હાલ તે ૨૩ પેઢી કયો ઉદય આલે છે ? અને ઠેટલા યુગપ્રધાન થઇ ગયા છે ? હાલ દોઈ છે ?

ઉત્તર-એ સળધી યુગપ્રધાનગ ઠિકા નામના પ્રજ્ઞુમાથી વધારે હકીકત મળશે હાલ ત્રીજો ઉદય કહી શકાય યુગપ્રધાન મળધી કાઈપણ નિશ્ચિત ઠીકી નકાય તેમ નથી હાલ તો ઠોડ યુગપ્રધાન જણાતા નથી

પ્રશ્ન ૩૦૪-સૂક્ષ્મમપાતિમ જીવ કેને કહેવા ?

ઉત્તર-ઝીપા વિકલેદ્રિય જીવો જેઓ ડી ઉડીને પ્રવાહી પનાર્યામા તેમજ દીવામા પડે છે તે સૂક્ષ્મ મપાતિમ કહેવાય છે એનો પ્રચાર રાત્રિએ બહુ વિશેષ હોય છે તેજ વાંજુથી રાત્રિભોજન વિશેષે ત્યાગ્ય ગણાય છે

પ્રશ્ન ૩૦૫-વીરપ્રભુએ મેરૂપવતને પણ કપાળ્યો એ વાત ખરી છે ? જો ખરી હોય તો તે કેવી રીતે બની ગયું હશે ?

ઉત્તર-આત્માની અનંત શક્તિ હોવાથી શરીરદ્વારા એ પ્રમાણે કરી શકાય છે વળી તીર્થ કર તો અતુલિભળ કહેવાય છે એટલે એમા શકા કરવા જેવું નથી

પ્રશ્ન ૩૦૮-આત્મા અસખ્યાત પ્રદેશી કહેવાય છે એટલે શું સમજવું ?

ઉત્તર-આત્મદ્રવ્યના (એક જીવના) અસખ્યાત પ્રદેશો વિભાગો કેવળીની દૃષ્ટિએ અમૂલ્ય શકાય છે તે જુદા પડતાજ નથી તેના મઠેચવિકેચ પામવાનો સ્વભાવ છે એક જીવ અગુણના અસખ્યાતમા ભાગમા પણ સક્રિયાઈને રહી શકે છે અને તેજ જીવ વિસ્તાર પામતા એક હજાર યોજનના કે લાખ યોજનના શરીરમા પણ વ્યાપી શકે છે અને કેવળી સમુદ્યાત વખતે સમગ્ર લોકવ્યાપી પણ થઈ શકે છે

પ્રશ્ન ૩૦૯-યોગની આઠ દૃષ્ટિઓ કઈ છે ? અને તે આત્માની લબ્ધિઓ તરીકે ગણાય છે તે કે જુદી છે ?

ઉત્તર-એ આત્માની શક્તિ (લબ્ધિ)નો કહેવાય, પણ તેને વિષય ખામ જુદો છે તેને માટે યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય અથવા આઠ દૃષ્ટિની સહાય અર્થ સહિત છપાયેલ છે તે વાચો તેના નામ મિત્રા, તારા, ખળા, દીપ્તા, સ્થિરા, કાતા, પ્રજ્ઞા ને પરા-આ પ્રમાણે છે

પ્રશ્ન ૩૦૮-કેનોઆક વિગેરે હાલમા જે નવી શોધો થઈ છે તે કેની શક્તિનું પરિણામ છે ? આપણા શાસ્ત્રમા તેને માટે કાંઈ કહ્યું છે ?

ઉત્તર-પુદ્ગળની તૈનગાત્રમા અચિત્ત ને અનંત શક્તિ દર્શાવે છે તેના એ પરિણામ છે કેનોઆક વિગેરેને માટે કાંઈ દેખ ઉપલબ્ધ નથી પણ પુદ્ગળોથી અનેક પ્રકારો જની શકે એમ કહેલું છે

પ્રશ્ન ૩૦૯-માટેર, એન્જન વિગેરે કોની શક્તિનુ પગિ
લામ છે ? એને માટે કાર્ડ હકીકત જૈનશાસ્ત્રમા ઉપલબ્ધ છે ?

ઉત્તર-એ પણ પુરુષાણ પગિલામ છે તેમજ જળ અને
અગ્નિનુ પણ એમા મહાયકપણુ છે એ બાબત પ્રથમ ટોડ શાસ્ત્રમા
કથન હોય તો કહી શકાય નહી હાલમા તો ઉપલબ્ધ નથી

પ્રશ્ન ૩૧૦-કર્મપ્રકૃતિના બધ, ઉદય, ઉદીગ્ધા ને નત્તા-એ
ચાપ્રકાર કહેલા છે તો તેનુ-કર્મપ્રકૃતિઓનુ સ્વરૂપ સ્પષ્ટનવશે ?

ઉત્તર-એને માટે કર્મશ્રેય ટીકા અથવા ભાષાતર વાંચી
આવા પ્રશ્નોત્તરમા તેનો સમાવેશ થઈ શકે નહીં

પ્રશ્ન ૩૧૧-આ મનુષ્યશરીર લોકનાલિંગને આકારે છે
એમ કહે છે તે બગબર છે ? તેના મધ્યમા આઠ રૂચકપ્રદેશ
નાભિમહળને સ્થાને છે એમ કહે છે તે બરાબર છે ?

ઉત્તર-મનુષ્યશરીર નહીં પણ લોકનાલિકા દેટલેક અંગે
મનુષ્યાકૃતિને મળતી છે, બધી રીતે મળતી નથી મનુષ્યના તેમજ
ફરેક જીવના શરીરના મધ્યભાગમા આઠ રૂચકપ્રદેશ હોય છે કે
જે ગિર રહેતા હોવાથી તેને કર્મો લાગતા નથી એ બગબર છે

પ્રશ્ન ૩૧૨-સમદિતના ૬૭ બોલનુ વિવરણ શેમા છે ?

ઉત્તર-અનેક સ્થળે છે તમે તે બાબતમા માટે ખાસ સમ
કિતના ૬૭ બોલની સમગ્ર સાર્થ છપાયેલ છે તે વાંચી

પ્રશ્ન ૩૧૩-પાચ ઇન્દ્રિયના ૨૩ વિષયો કયા કયા ?

ઉત્તર-અર્થેન્દ્રિયના ૮, સ્પર્શેન્દ્રિયના ૫, શ્રોત્રેન્દ્રિયના ૨,
ચક્ષુર્દ્રિયના ૫ અને શ્રોત્રેન્દ્રિયના ૩ એમ ૨૩ છે તેનો
વિસ્તાર નવતત્ત્વ વિગેરે અનેક સ્થાનકે છે તે ૨૩ વિષયના
ગ્રંથ વિકાસે થાય છે

પ્રશ્ન ૩૧૪-શાયિક ભાવના હ પ્રકાર કયા કયા ?

ઉત્તર-કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન, શાયિક અમરિત, યથા ખ્યાત ચારિત્ર ને જ્ઞાનાદિ પાચ લગ્નિધઓ-એ શાયિક ભાવના હ પ્રકાર સમજવા તે ચાર ધાનિકર્મોના ક્ષયથી પ્રાપ્ત થાય છે

પ્રશ્ન-૩૧૬-આવકને સદ્દેહા, મદિયદ્દા વિગેરે વિગેવઓ આપ્યા છે તેનો તાત્પર્ય શુ સમજવો ?

ઉત્તર-આવક લબ્ધાથ, ગૃહિતાર્થ એવે શુર સમીપથી અર્થને સમજેલા, શહેલુ કરેલા, ધારેલા એવા હોય છે તે એ શબ્દનો ભાવાર્થ સમજવો

પ્રશ્ન ૩૧૭-મુનિરાજને ૨૮ તેમજ ૫૦ લગ્નિધ ઉત્પાદ થાય છે તે કઈ કઈ ?

ઉત્તર-૨૮ લગ્નિધ શ્રીપાળ રાજાના રાસના અર્થ વિગેરે અનેક સ્થળે લખેલ છે ૫૦ લગ્નિધનુ સ્થળ ધ્યાનમાં નથી

પ્રશ્ન ૩૧૮-શુક્રન ધ્યાનના ચાર પાયાનુ સ્વરૂપ શેમાં છે ?

ઉત્તર-કમચય, યોગશાન્ત અને ધ્યાનશતકાદિમાં છે

પ્રશ્ન ૩૧૯-નાગકેતુની કયા શેમાં આવે છે ? એ સમાગી પદ્ધતિમાં કેવળજ્ઞાન પામ્યા હતા ?

ઉત્તર-એની કયા કલ્પસૂત્ર મુખ્યોધિકા રીકાના ભાષાતરમાં છે તેઓ જિનપૂજા કરતા ન હતાસર્થ કરહવામાં ગૃહસ્થપણમાં શુભભાવના ભાવતા કેવળજ્ઞાન પામ્યા હતા

પ્રશ્ન ૩૨૦-જરજપુ કે શુમકા વિગેરે થયેલ હોય પણ તે વહેના ન હોય તો જિનેશ્વરનો અગપૂજા થાય કે નહીં ?

ઉત્તર-ગ્રામી વિગેરે કાંઈ રીકજાતુ ન હોય તો વિવેક પૂર્વક જિનપૂજા મર્મ શરૂ

પ્રશ્ન ૩૨૧-અત્યારે જે ગધા સમુદ્ર છે તેના આપણા શાસ્ત્રમા શું નામ છે ?

ઉત્તર-જૈનશાસ્ત્રમા તેના બુદ્ધ બુદ્ધા નામો નથી બાકી તે ગધા લવણસમુદ્રમાથી ભરતક્ષેત્રમા આવેલા પાાત્રીથી બનેલા છે

પ્રશ્ન ૩૨૨-ચિલાતીપુત્રની કથા શેમા છે ? એ ગૃહસ્થ પણામા કેવળજ્ઞાન પામ્યા હતા ?

ઉત્તર-એની કથા ભગ્દેવચરિત્રના ભાષાતંત્રમા છે એને કેવળજ્ઞાન થયું ત્યારે મુનિવેશ નહોતો, મુનિપણ હતું, કેમકે તે વિના તો કેવળજ્ઞાન થાયજ નહીં

પ્રશ્ન ૩૨૩-રાધ પડિલ્લભાનું કળાન્ને જે ત્રીમયોગ સબધી સ્વપ્ન આવેલું હોય તો ૧૦૮ શ્વાનોશ્વામનો એટલે સાગરવરગભીરા સુધીનો અને નહીં તો ૧૦૦ શ્વાનોશ્વાસનો એટલે ચંદ્રેશુ નિમ્મલયરા સુધી ચાર લોગસસનો કાઉમગ્ગ કરવાનું કહેવ છે તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર-એ ૮ શ્વાનોશ્વામ માઠા સ્વપ્ન સબધી દોષના નિવારણ માટે કાઉમગ્ગમા વધારવામા આવેલા છે

પ્રશ્ન ૩૨૪-પોમહના ૮૦ ભાગા શી રીતે થાય છે ?

ઉત્તર-એને માટે મોટી ગારમતની રીપ વિગેરે વાચો ગારમતની પૂજા અર્થવાળી છપાગેલ છે, તેમા પણ બતાવેલ છે

પ્રશ્ન ૩૨૫-પોસહ ઉચ્ચરતા બહુવેળ મદિમાનું ? ને બહુ વેળ કરશું ? એવા આદેશ માગવામા આવે છે તેનો હેતુ શું છે ?

ઉત્તર-આખા દિવસમા નાના નાના (શ્વાનોશ્વાસ અને મેયોન્મેય વિગેરે) દરેક કાર્ય માટે ગુરૂની આજ્ઞા લેવાનું બની ન શકે માટે એ આદેશ બહુ વખત માટે ભેજો માગી લેવામા આવે

